

ახეული

ლიტერატურული ჟურნალი
№3, 2017

ერთი ღობოს ისტორია

„მე ვარ თქვენი კალა
– უკეთესი
ცხოვრებობისთვის!“

„პართეული,

სანკა

მას

ვენახი

ვენახა,

პართეულად ღკრჩევა...“

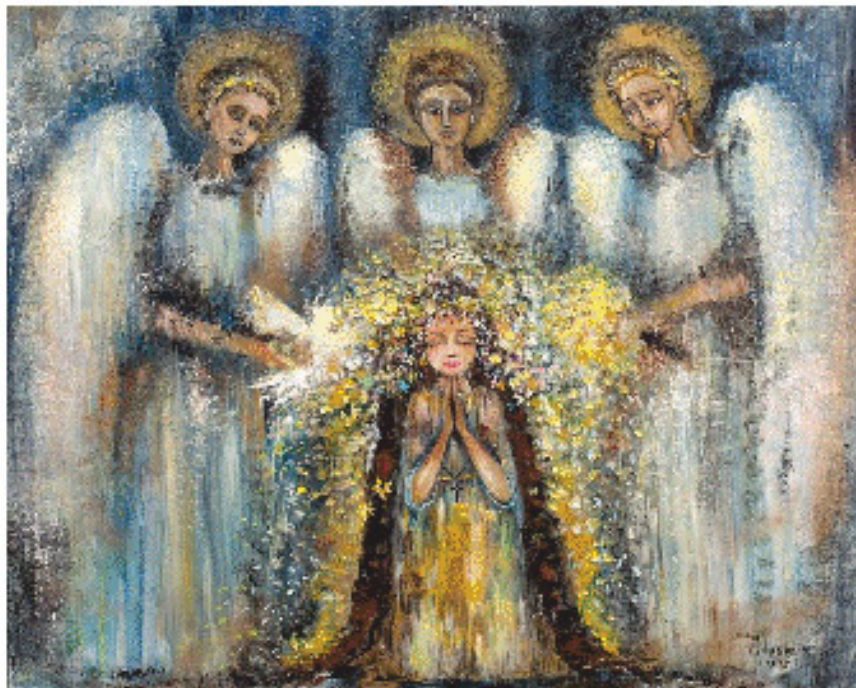
ჩვენს ინანიზმის სახელოს ღმერთური კონკრეტი

* * *

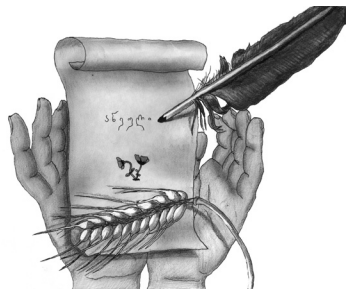
„მწერლობა მაინც სხვა არის, ნამდვილი მწერლობა. მას ყოველთვის თან ახლავს ღვთიური შუქი, რომელშიც ხარობს, ჯეჯილიც, შვლის ნუკრიც და ჩვენი სულიც“.

რევაზ ინანიშვილი

ეკატერინე ტუხაშვილის „ვედრება“.

ანალიტიკური

№ 3. სექტემბერი. 2017 წელი

ლიტერატურული

ფუნქციონირება

პოეზია	
ზინა ხათაბაიძე	3
პბტტა	
ბივი ჩილინაძე მოგონებანი წვიმიანი დღეებისათვის	5
ინტერვიუ	
ბაილია ზამბაძის პეისონა	9
ჯაბა ლეხაძე ყველაფერზე მალა – ადამიანის ფენომენი.....	13
პოეზია თამაზ მახვილი	13
ლიტერატურული წიგნი	
ნანა სინაძე ილია ჭავჭავაძე და ჭაბუა ამირეჯიბი	14
პოეზია	
თინო ხოლოშაშვილი	20
ანა დანი	23
ანა ბიანი	25
პბტტა	
ბილია ალენაშვილი აგარაკი	26
ერთი ლექსი დავით შამოქვაძე სერ!	27
ერთი თეატრალური ისტორია	
ბილია მახვილი ეძღვნება ბატონ გურამ პატარაიას ხსოვნას.....	28
პოეზია	
ნათია სოლომონიშვილი	34
ქართული ალბინიზმის მაცნა	
ნანა ჯაფარიძე უნდა დასრულდეს ზამლის შესახებ სიცრუის გავრცელება	37
თქმით წასაკითხი...	
ნინო ჩხიკვიანი მამაშვილობის მადლი	41
პბტტა	
ანა ბაილიაშვილი მინიატიურები	44
ბილია სხიპაძე დაბრუნება	46
რუსული პოეზია (თარგმან მეგი მოლოდინმა)	48
მსაჯულთა ინსტიტუტი ქართული ტანსაცმელი	51
თარგმანი	
შანთ მახვილი ქედს ვუხრი საიათნოვას (სომხურიდან თარგმანი)	52
პბტტა	
ქათვან ბილიაშვილი ნომოფობია	53
პოეზია	
ანა მახვილი	56
ლილია ბოლიაშვილი ნინო ბოლიაშვილის პოეზია	59
სიყვარულის და თანადროის საღამო	62
სოფიო ჯაფარიძე ქართული მწერლობისა და ფოლკლორის ქომაგი	63
თამაზ მახვილი „ვაშურას“ მინდორი	64
პოეზია	
ოთხი ხეივანი	65
თამაზ მახვილი	67
ლილია ყიფშიძე	69
პბტტა	
ზინა პაპიაშვილი გულის მიწა	70
ქართული მხატვრობის მიხედვით და სინაძე	72

ISSN 1987-9717

ენციკლედ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანელი“

ენციკლედ „ანელი“ ახსებელი
ლიტერატურული გაერთიანება:

თამარ მიქაძე
ლელია ქიტოშვილი –
სასლტის უცხოელი
თემურ ჩალაბაშვილი
მანანა ჩიტიშვილი
ნინო ჩხიკვიშვილი
თამაზ სვამლაძე
ივანე ჯაფარიძე
ჯუბა ღებელი
ჯუმბერ ჯიშკარიანი

მთავარი რედაქტორი

თამარ შაიშვილი

პასუხისმგებელი რედაქტორი

სოფიო ჯაფარიძე

ლოგოს ავტორი

ბიოგრაფიული მუშაობანი

კომპიუტერული უზენველოება

გორა სოფიაშვილი

გაზეთი:

ქაბახიანი ტანაშვილის ფაქტური ნაშრომი

ჩელაქის ტელეფონი: 551 00 50 58

რედაქციის ინტერნეტ-ფოსტა: aneuli@mail.ru

ენციკლედში გამოქვეყნებულ მასალებზე პასუხისმგებელია ავტორი

„მცოცავი გრაფიკი“ ჩემი სამაჩაბლოდან! ვიცინებდი, სატი-
რალი რომ არ იყოს! პროვოკაციებს არ უჩანს ბოლო! აღარ
დამთავრდა ჩვენი სიბრიყვე, ჩვენი „მე“, და ამღვრეულ წყალში
თევზის ჭერა!

ეს ლექსები უკეთ გეტყვით, რასაც განვიცდი!

ავტორი.

„ს ა ზ ლ გ ა რ ი“

(ანდერძი)

ჩემი ბავშვობის სასუფეველო! გულნატყვიარო, ჩემო ცხინვალო!
ჩემო ოსებო და ქართველებო! ზღუდრის საყდარში სანთლის ციალო!
ერთმანეთს ქვები რომ დავუშინეთ, – მტერი ზეიმობს სახემცინარი!
თამარს მისტირის თამარნაშენი, მავთულხლართებში ტყვეობს ცხინვალი!
დამსაფლავეთ ზედ იმ „საზღვარზე“, ამ სიყვარულის უსაზღვროებით!
გულის ჭიშკარი მე ვერ ჩავრაზე აქ – ქართველების, იქით – ოსების!
დამსაფლავეთ ფარდაახდილი, ზურგში მახვილით, შორს გაფრენილით!
დამსაფლავეთ, როგორც სამხილი, როგორც მანდილი – ძირს დაფენილი!
დამსაფლავეთ ნიშნად სირცხვილის, ნიშნად ლაჩრობის, ნიშნად მტრობისა!
დამსაფლავეთ, როგორც სიკვდილი, თავლაფდასხმული ჩვენი ძმობისა!
დამსაფლავეთ, როგორც სინდისი, – სიმართლეს თავი რომ ვერ არიდა,
დამსაფლავეთ, როგორც „სიმღი“ და, როგორც „ჩაკრულო“, ან „ვარაიდა!“
უსამართლობით გულშემზარავი – დაასაფლავეთ თავად საზღვარი –
ჩვენი წარსულის უღვთოდ მპარავი, სისხლით და ცრემლით გაუმადლარი!
გულში დაჭრილი, სულით მღაფავით, ვერ გადავდივარ ძმებთან ალავერდს!
დაასაფლავეთ ჩემი საფლავიც და, ეს ლექსებიც დაასაფლავეთ!

ალილუია!

ქართველთა შესვლა სოხუმ-ცხინვალში აკრძალულია! – ალილუია!
იქ ჩვენი „ძმობა“ დაკრძალულია! – ალილუია, ალილუია!
საზღვარს შევცქერით ზარბაზ-ლულიანს! – ალილუია, ალილუია!
ბარბარუსული სასწაულია! – ალილუია, ალილუია!
გული ეკლებად გადარგულია – ალილუია, ალილუია!
რა უყვავილო გაზაფხულია! – ალილუია, ალილუია!
ქრისტე, იუდას აღსასრულია! – ალილუია, ალილუია!
ხელები ცისკენ აღმართულია! – აღმართულია, აღმართულია!
იქნებ ეს, მტრობის დასასრულია? – დასასრულია, დასასრულია... ალილუია!

ბავშვობა – ჩემი ჭირისუფალი

თუ სამაჩაბლოს ვერ დავიბრუნებთ...

მე სიკვდილს შევხვდები გაშლილი ხელებით,
გაქრება ეჭვები – სიმშვიდის მკაწრავი...
მკერდს არ დამეყრება მღუღარე ცრემლები,
მჯიღსაც არ დაირტყამს, ზედ გულზე, არავინ!

სიკვდილი მე ახალ სიცოცხლეს მახარებს,
და აღმაფრთოვანებს ცის გამჭვირვალება!
სიცოცხლეს, სიკვდილით უფრო შეგაყვარებთ,
როდესაც მიხილავთ დახუჭულთვალებას!

არავინ მეგულის, ჩემს გარდაცვალებას
შეხვდეს შეკივლებით, ხმით გულშემზარავით,
ზოგი შეიცხადებს, ზოგს გული დაწყდება,
მაგრამ ცხარე ცრემლით მიტირებს არავინ!

და მხოლოდ ცრემლის ტბებს,
სულ ციციქნა მუჭებში,
არც მზე, არც სანთლები ეყოფა საშრობად!..
გამომეტირება ცხინვალის ქუჩებით
დღეს მავთულხლართებთან
შემკრთალი ბავშვობა!

სამაჩაბლოში სხვა საქართველო,
სხვა სურნელება და სხვა ნიბლია,
მაჩაბლის ენა, გამორჩეული,
ქართული ჯიშის ხსნა-სამხილია!
სხვაგან თუ მტარვალს ხმალი ზარავდა,
აქ, წმინდა ენით, დროც – მახვილია!
სამაჩაბლოა ჩვენი მარაბდა,
სხვა დანარჩენი – მოძახილია!
დაკარგულია მაჩაბლის სახლი,
თვით მაჩაბელიც დაკარგულია,
ქართულ ენაზე ტყვიების დახლით,
ბგერები ცაში გაფანტულია!
ზღვად ასაღებენ სხვა ქვეყნის რუებს,
შავ ზღვას კი მარად შავ ზღვად უვლია...
თუ აფხაზეთი ვერ დავიბრუნებთ,
მაშ, სამაჩაბლოც დაკარგულია!
მზე გულში სხივებს ვერ გაიხუნებს –
ცხინვალი – ჩვენი საგანძურია!
თუ სამაჩაბლოს ვერ დავიბრუნებთ,
მაშ, საქართველოც დაკარგულია!

უცხინვალო მიწა

(მაჩაბლის თეატრის ლტოლვილი მსახიობის მონოლოგი)

თვალებს დავითხრი, მეც, ოიდიპოს,
და შემოგტირებ ცრემლისისხლიანი!
უფალმა შევლაც რომ დამიპიროს,
ჩემთვის იქნება ძლიერ გვიანი!
ბეთჰოვენივით დავიხშობ სმენას –
ყოველი ბგერა, კვნესა მგონია!
დე, ჩამავალ მზით დაბინდდეს სცენა,
გმირულად მოკვდეს ეს სიმფონიაც!
ამ მარჯვენასაც თავად მოვიკვეთ
და არსაკიძის ტანჯვას ჩავწვდები!
ყველა სიკვდილი ერთად მოვიდეს,
მაგრამ საფლავში აქ ვერ ჩავწვები!
გამოსაჩენი უჩინრად იქცა,
„გამოჩენილთა“ წინაშე ვქრებით...
ველარ აგნებენ მშობლიურ მიწას
მოხეტიალე საფლავის ქვები!
თვალებს დავითხრი, მეც, ოიდიპოს,
ისედაც ჩამქრალს, მზე არ მექნება!
მეტი სიბრძავე რა უნდა იყოს –
მკერდს, უცხინვალო მიწა მეყრება!

მოგონებანი წვიმიანი დღეებისათვის*

საბჭოეთის დედაქალაქში რედაქტორების კვალ-ფიკაციის ასამაღლებელ ერთთვიან სემინარზე ჩასულს ჯგუფში მხოლოდ ქალები და ქალიშვილები დამხვდნენ. თვითო წარმომადგენელი ვიყავით იმდროინდელი მოკავშირე რესპუბლიკებიდან და რუსეთის ცალკეული ოლქებიდან. ერთადერთი ვაჟი რამდენიმე ქალისა და ქალიშვილის გარემოცვაში აღმოვჩნდი, რაც, ჩემი აზრით, განსაკუთრებულ პასუხისმგებლობას მაკისრებდა. თუმცა განსაკუთრებული რა უნდა გამეკეთებინა? მალე კივიდან ჩამოსულ მშვენიერ ქალიშვილს, ირინას დაუშეგობრდი, მაგრამ დროის კვალობისდარად სხვებთანაც დავსეირნობდი ხოლმე.

ერთი კვირის შემდეგ ჩემი ყურადღება ესტონელმა ქალიშვილმა, მარეტმა, მიიპყრო, თუმცა ჩვენი ურთიერთობა უახლოეს დღეებში ღიმილიან სალაშსა და მოკითხვას არ გასცილებია. ერთხელ სასტუმროში ქართველი ბიჭები ვნახე, გავიცანით ერთმანეთი და რესტორანში წავვედით, ცოტა დავლიეთ. იქიდან მომავალს მარეტი შემეფეთა ავტობუსში, ღიმილით დამიქნია თავი, მეც ასევე ვუპასუხე და თანამემამულეებთან გავაგრძელე საუბარი, თუმცა ვგრძნობდი, რომ მარეტის მორიდებული მზერა არ მცილდებოდა. ჯგუფში იგი ლატვიელ გოგონასთან მეგობრობდა. მუდამ ერთად დადიოდნენ სხვებისაგან განცალკევებით. იმხანად მოსკოვში ზაფხულის წვიმიანი დღეები გადაება ერთმანეთს. მე ქოლგის ტარებას ვუკადრისობდი. ან კი რად მინდოდა? გოგონები ირინას ეხუმრებოდნენ, დიდი ქოლგა იყიდე, ქართველთან ერთად რომ შეეფარო. თუმცა სხვების ქოლგების ქვეშაც მიწვედა ხოლმე შეფარება.

ერთხელ მეტროდან გამოსულს მარეტი წამომეწვია. მისი ლატვიელი მეგობარი არსად ჩანდა. მორიდებით მომიახლოვდა სიფრიფანა ქალიშვილი.

- როგორა ხარ, საიდან გაჩნდი ასეთი დანამული?
- კვითხე მე.
- ავტობუსს გამოვყევი, ძალიან წვიმს, მგონი დავსველდი კიდევ.
- რა მოსაბეზრებელია ეს წვიმები?

- ეს არაფერია, ჩვენთან უფრო ხანგრძლივი წვიმები იცის, შენც გადაიფარე, - ახლოს მოვიდა და ქოლგა გამოსწია ჩემკენ. მკლავზე შევახე ხელი და თავიდან ფეხებამდე შევათვალიერე.

- ალბათ, ასეთი დამამახსოვრდები, ოდნავ დანამული, - ღიმილით ვუთხარი, - ასე მგონია, თითქოს შენც წვიმების ქალიშვილი ხარ, მათ ჩამოჰყევი ციდან, - ქოლგა გამოვართვი და კარგად გადავაფარე.

- თავს ხომ არ გაბეზრებს წვიმების ქალიშვილი? - ამომხედა მან.

- რას ამბობ? ძალიან მომწონხარ, დანამული, წამო, უქოლგოდ გავიქცეთ ამ წვიმაში, ლექციაზე გვაგვიანდება, - ქოლგა დაგვეცე, ხელი ჩაკვიდე თამამად და სირბილით გავიყოლე.

- კარგი, გაჩერდი, დავსველდებით, ისევ ქოლგა დავინუროთ! ნახე, ყველა ჩვენ გვიყურებს, - გამვლელეებზე მითითებდა იგი.

- გვიყურონ, რა გენაღვლება? წამოდი, წამოდი, - მივბოდით წვიმიან ქუჩაში, მარეტი კისკისებდა და თან მეხვეწებოდა, ქოლგა მომეცი, ვსველდებით.

რაღას ვიზამდი? ისევ გავშალე ქოლგა და მის ქვეშ შეფარებულეებმა გავაგრძელეთ გზა. ახლა ვცდილობდი, არ დავსველებულიყო და უმეტესად მას ვაფარებდი. შენც დაიფარე, ორივეს გვეყოფაო, მეხვეწებოდა იგი და მეკრობოდა გვერდზე. ეტყობოდა, გახარებული იყო, ჩემთან შეხვედრით, ხალისით მესაუბრებოდა, უკეთ ვეცნობოდით ერთმანეთს. ახალი დამთავრებული ჰქონდა ტალინის უნივერსიტეტი, ისიც მხატვრული ლიტერატურის რედაქციაში მუშაობდა. წვიმამ მოუმატა, მაგრამ მალე მივუახლოვდით ინსტიტუტს.

- მადლობელი ვარ შეფარებისათვის, - ქოლგა დაგვეცე, მივაწოდე და ჯგუფელებს შევერიეთ.

იგი თავის ლატვიელ მეგობარს მიუახლოვდა, მე კი ურალიდან ჩამოსული ახალგაზრდა ქალბატონი გამომელაპარაკა.

ლექციების შემდეგ მარეტთან ერთად მინდოდა ქალაქში გასეირნება, მაგრამ ირინა მელოდებოდა და გვერდი ვერ ვუქცევი.

დღეები კი მიდიოდნენ წვიმებითა და ღრუბელმოფარებული მზის გამონათებებით. ხან ჯგუფ-ჯგუფად დავდიოდით მუზეუმებში და კინოთეატრებში, ხანაც ორ-ორად და სამ-სამად დაცალკეებულები დავხეტიალობდით.

ჩვენი ერთთვიანი სემინარის პროგრამაში არაფერი იყო ახალი. ზოგადი ლექციები გვიტარდებოდა რედაქტირებასა და საგამომცემლო საქმიანობაში. იქ იგივეს გვიკითხავდნენ, რაც თბილისში კარგად მქონდა ნასწავლი და რაშიც რედაქციაში საკმაო გამოცდილებამიღებული ვიყავი. სრულიად ზედმეტი იყო ეს სემინარები, ამიტომაც უმეტესობა აგლებით ვეკიდებოდით. კომუნისტური სახელმწიფო ასეთი შეკრებებით ერთმანეთს გვაჩვევდა, თუ რა იყო, არ ვიცი...

ზოგჯერ მოკავშირე რესპუბლიკების კულტურასა და ლიტერატურაზე ჩამოვარდებოდა საუბარი. იქაური ლექტორები უპირატესობას რუსულ კულტურას ანიჭებდნენ და სხვა ერების ღირსებებს ამკარად ამცირებდნენ. ერთ-ერთი მათგანი ამბობდა, ქართველები და სომხები ამბობენ, უძველესი დამწერლობა გვაქვს, მაგრამ არ გვაჩვენებენო. აღშფოთებული წამოვხტი.

— ვინ არ გაჩვენებთ-მეთქი! — შევეკამათე და რამდენიმე სიტყვით მოვუთხრე ქართული დამწერლობის შესახებ. ბალტიისპირელმა ქალიშვილებმაც მწარე რეპლიკები ესროლეს სხვების ღირსების ვერდამნახავს და საბოლოოდ გავაჩუქეთ იგი.

ზოგჯერ ვაცდენდი იმ უაზრო ლექციებს და ქალაქის ღირსშესანიშნაობებს ვათვალიერებდი ირინასთან ერთად. ხანდახან სხვებიც შემოგვიერთდებოდნენ. რამდენჯერმე გახმაურებულ ფილმებსაც დავესწარი მთელი ჯგუფი.

ერთხელ სასტუმროში დაბრუნებულმა დერეფანში მარეტს მოკვარი თვალი, თითქოს მოწყენილი იდგა ფანჯარასთან და წვიმაში ჩამბალ ბალს გაჰყურებდა.

— როგორა ხარ, ხომ არ მოიწყინე, სამშობლო ხომ არ მოგენატრა? — თბილად მივმართე.

— კი, მომენატრა, მაგრამ ზოგჯერ აქაც საინტერესოაო, — მიპასუხა, — თქვენ არ მოგენატრათ თქვენი მშვენიერი საქართველო?

— როგორ არა, მაგრამ ჩემთვისაცაა აქ ზოგჯერ საინტერესო-მეთქი.

მორჩილად იდგა ჩემ წინ და ცდილობდა, საუბარი გაეგრძელებინა, მაგრამ ამ დროს დერეფანში რამდენიმე ჩვენი ჯგუფელი შემოვიდა. ერთმანეთს გამოველაპარაკეთ. გოგონები თავიანთი ოთახებისკენ გაემართნენ და მარეტიც იძულებული გახდა მათ გაჰყოლოდა.

ირინა თავისუფალ დროს საყიდლებზე დადიოდა ქალაქში. ყოველმხრივ მოწესრიგებულ ქალიშვილს საკმაო თანხაც ჰქონდა წამოდებული, კაფეებსა და კინო-თეატრებში თვითონაც ცდილობდა ფულის გადახდას, მაგრამ მე არ ვანებებდი.

ერთხელ მარეტი მომიახლოვდა და მორიდებით მთხოვა:

— თუ შეიძლება ქართული ანბანი დამიწერე თავისი ინგლისური შესატყვისებითო.

გამეხარდა, რომ უცხო ქალიშვილი ჩემი მშობლიური ენით დაინტერესდა.

— რად გინდა, ქართული ენის სწავლას ხომ არ აპირებ-მეთქი.

— არაო, — მითხრა, — უბრალოდ მინდა, ასოები ვნახო და ვიცოდე მათი მნიშვნელობაო.

მე დაუწერე ქართული ანბანი, შესაბამისი ინგლისური ასოებიც მიუწერე გვერდით, რა თქმა უნდა, ნაწილი მიახლოებითი მნიშვნელობით. მერე საერთაშორისო შესატყვისებიც მოვუძებნე.

— რუსული ასოებიც ხომ არ მიუწერო-მეთქი? — ვკითხე.

— არა, არ მინდა, ინგლისურიც საკმარისიაო, — ჩაილიმა მან.

წავუკითხე ქართული ანბანი, ყველაფერი ავუხსენი, ქართული დამწერლობის წარმოშობაზეც ვუთხარი ორიოდ სიტყვა. მერე ესტონური ენის შესახებ ვკითხე და ვთხოვე, რაიმე წაეკითხა ესტონურად, მათი ენის ჟღერადობა მაინტერესებდა. მარეტს ეს ამოვნა ჩემი თხოვნა და ისეთი სინაზით წამიკითხა რამდენიმე ლექსი, რომ აღფრთოვანებული დავრჩი. თუმცა, მაინცდამაინც ვერ გავარკვიე, ენა იყო ასეთი ლამაზი, თუ მარეტის ნაზი მეტყველება ამშვენიერებდა მას. მერე მე წავუკითხე ქართულად ნაწევრები ვეფხისტყაოსნიდან, გალაკტიონის რამდენიმე ლექსი და, ცოტა უხერხული კია ამის თქმა, მაგრამ ჩემი ლექსებიც ამ გენიოსების შემდეგ.

დროდადრო საქართველოში ვრეკავდი, საყვარელ გოგონას, მეგობრებსა და ახლობლებს ვენიშნებოდი. დრო ჩქარა გადიოდა. სამშობლოში დაბრუნება გვხიბლავდა, მაგრამ ერთმანეთთან დაცილებაც გვენახებოდა ზოგიერთებს. თუმცა უმეტესობას ეს დაცილება არაფრად მიაჩნდა.

— ერთი კვირაც და ყველას დაგვაგიწყდება ერთმანეთიო, — ამბობდა ერეკნიდან ჩამოსული ახალგაზრდა ქალი.

— რას ამბობთ? მე ყველა მეხსოვებით და მეყვარებით, — ღიმილით ვპასუხობდი მე.

— ეგ იმათ უთხარი, ვისი ქოლგების ქვეშაც ეფარებიო, — იცინოდა იგი.

ირინამ სულ უფრო მოუხშირა საყიდლებზე სირბილს. მე კი რომელიმე სხვა თანაჯგუფელთან ვსივნიობდი ხოლმე. ზოგჯერ წიგნის მალაზიებში ახალ, ჩემთვის საინტერესო გამოცემებს ვეძებდი. სწორედ წიგნის მალაზიაში გადავაწყდი ერთხელ მარეტს და მის მეგობარს. რაღაც წიგნები შევიძინეთ. მე ორი კარგი ქართველი მწერლის რუსულად თარგმნილი წიგნები ვიყიდე და გოგონებს ვაჩუქე. ძალიან გაეხარდათ და, სამაგიეროდ, მათაც მაჩუქეს ესტონელი ავტორის რუსულად თარგმნილი წიგნი. მერე კაფეში დავსხედით და დიდხანს, დაღამებამდე ვისაუბრეთ ჩვენ-ჩვენი ქვეყნების ლიტერატურაზე, ისტორიაზე, წეს-ჩვეულებებზე, რუსეთთან დამოკიდებულებაზე, სიყვარულზე, მეგობრობასა და სხვა უამრავ რამეზე. უკვე სამშობლომონატრებულს მხოლოდ ჩემს მამულზე მინდოდა საუბარი, თუმცა სხვების ღირსებანიც მაინტერესებდა და ყურადღებით ვუსმენდი მათ. ბედნიერი და ამაყი ვიყავი მათ წინაშე ჩემი სამშობლოთი, ჩემი ერთ და მისი უძველესი კულტურით. ისიც მხიბლავდა, რომ ესტონელმა და ლატვიელმა ქალიშვილებმა ბევრი იცოდნენ ჩემი ქვეყნის შესახებ.

სასტუმროში ერთად წამოვედით, თავიანთ ნომერთან მივაცილე გოგონები, მეგობრულად გადავკოცნე და დავემშვიდობე. სწორედ მაშინ, გამომშვიდობებისას და მარეტის თვალებში ჩახედვისას, ჯერ უხილავი,

რაღაც უჩვეულოდ მშვიდი, მოცისფრო თოვლით დაფარული ტბისპირა ნაძვარი წარმოიძღვა თვალწინ და ამ ჩრდილოური პეიზაჟის მოლანდებამ გული თითქოს საამო სივრცით ამივსო. უნებურად მარეტზე უფრო დიდხანს შეეჩერე ყურადღება, თუმცა მალე მოვერე თავს და ჩემი ოთახისაკენ წამოვედი.

ამასობაში სემინარების დროც მიიწურა. მისი გავლის მოწმობები ავიღეთ და შინ დასაბრუნებლად დავიწყეთ მზადება. წამოსვლის დღეს ირინა გაგაცილე, მისი თვითმფრინავი დილით მიფრინავდა. თითქმის ყველას დავემშვიდობე, ბალტიისპირელი გოგონები კი ვერსად ვნახე. მიხაროდა შინ დაბრუნება, მაგრამ ვგრძნობდი, რომ რაღაც მაკლდა გულს და ვხვდებოდი, რომ ეს ესტონელი ქალიშვილის დაუმშვიდობებლად გაშვება იყო. აეროპორტში იმდენად ადრე მივედი, რომ ირინას წასვლის შემდეგ ერთხანს სასტუმროში დაბრუნება გადავწყვიტე, იქნებ მარეტი ისევ იქ მიბრუნდა-მეთქი. მაგრამ ეს თითქმის გამორიცხული იყო, სასტუმროს ადმინისტრაციაში მითხრეს გამოსვლისას, ბალტიისპირელი ქალიშვილები უკვე გაემგზავრნენო. არადა მისამართები და ტელეფონები უნდა გაგვეცვალა, ამის შესახებ მარეტმაც მითხრა წინა საღამოს. მე საქართველოშიც კი დავპატიჟე ის და ლატვიელი ქალიშვილი. ერთხანს ირინაზეც ვბრაზობდი, რისთვის გამაცილებინა თავი-მეთქი. თუმცა ირინა არაფერ შუაში იყო, ჩვენ რომ გამოვედით სასტუმროდან, ბალტიისპირელები უკვე წასულები იყვნენ. უაზროდ დავბორიალობდი აეროპორტში. თბილისის თვითმფრინავი საღამოს მოფრინავდა. ერთხანს ფანჯარასთან დავდექი და აღვებუღმა იმაზე დავიწყე ფიქრი, სამშობლოში დაბრუნებული მოვანერხებდი თუ არა მარეტთან დაკავშირებას. ცა მოიღუშა, თითქოს წვიმას აპირებდა ისევ. ფიქრებში გართული გავყურებდი უმზეო მიდამოს და ამ დროს უცებ მკლავზე ვიდაცის ხელის შეხება ვიგრძენი. მოვიხედე, ჩემ წინ მარეტი იდგა!

– მარეტ! – გახარებულმა ველარაფერი მოვიფიქრე, ხელები მოვხვიე და გულში ჩავიკარი, – მარეტ, როგორ მომძებნე? სად გაუჩინარდი დღეს დილით, რამდენი გეძებე!

მარეტმა ცრემლიანი თვალებით ამომხედა.

– ჩვენ მატარებლით უნდა გავმგზავრებულიყავით, ჩემს მეგობარს ეჩქარებოდა, მეც მასთან ერთად ვაპირებდი რიგაში ჩასვლას და იქიდან ტალინისაკენ გავწვედი. ძალიან ადრე გავედით სასტუმროდან, შენი გაღვიძება მოგვერიდა, წერილი და ჩვენი ტელეფონის ნომრები დაუტოვეთ სასტუმროს შევიცარს თქვენთვის გადმოსაცემად. არ აგილია?

– ჩემთვის არაფერი მოუციათ.

– ოჰ, იმათი!.. – თავის ენაზე რაღაც ჩაილაპარაკა მარეტმა, – ეგეც ვიფიქრე, შეიძლება არ მოეცათ, რა ხალხია!.. მატარებელში ჩასხდომისას მივხვდი, რომ შენს უნახავად ვერ წავიდოდი, მაპატიე ეს სისუსტე, – ისევ ცრემლებით ავესო თვალები, – იძულებული

გავხდი ლატვიელი მეგობრისათვის ამეხსნა, ვაჟას რომ არ გამოვემშვიდობო, ვერ გავძლებ-მეთქი. მან კარგად გამიგო ყველაფერი, დამნაშავედ იგრძნო თავი, – მე რომ არ წამომეყვანე, ხომ ნახავდი ქართველსო. გადავდებ ჩემს საქმეს, მეც წამოგყვები აეროპორტში და მოგაძებნინებო. მაგრამ მე არ დავანებე, გავამგზავრე შინ და მერე აქეთ წამოვედი. რამდენი გეძებე და მაინც როგორ გიპოვე ამდენ ხალხში, მთავარი ის იყო, ვიცოდი, შენი თვითმფრინავი გვიან რომ მიფრინავდა. აი, კიდევ საკმაო დრო დარჩა, შენ გაგაცილებ და საღამოს მატარებელს გავყვები შინისაკენ. მაპატიე, ვაჟა, მე შენ ვერასოდეს დავგივიწყებ, – თავი დახარა და მკერდზე დამადო.

– რა გაპატიო? პირიქით, დიდად გმადლობ, ჩემო წვიმების ანგელოზო, – გული ამითრთოლა მისმა აღსარებამ და ისევ მივიკარი მკერდზე.

თვითმფრინავში ჩასხდომამდე მართლაც საკმაო დრო რჩებოდა, თუმცა მაშინ გამოგზავრებაზე აღარც ვფიქრობდი. გარეთ ისევ წვიმდა. ჩვენ აეროპორტის კაფეში მყუდრო კუთხე მოვანახეთ და დიდხანს ვიყავით ერთმანეთს ჩახვეულები. ერთმანეთის სუნთქვას ვაყურადებდით მხოლოდ, ჩვენ-ჩვენ ენებზე ვჩურჩულე-ბით და მიუხედავად ერთმანეთის ენების არცოდნისა, ძალიან, ძალიან კარგად გვესმოდა ეს ნაჩურჩულევი სააღერსო სიტყვები.

ჩემს გამოფრენამდე დარჩენილი შვიდი საათი შვიდი წუთივით მიილია, მაგრამ მათში თითქოს მთელი წლის ვნებათაღელვა დაეტია. მე დარჩენას ვაპირებდი, ვთხოვდი, რამდენიმე დღით ორივეს გადაგვედი შინ გამგზავრება. მაგრამ მარეტი ძალიან შემეწინააღმდეგა.

– არაფერს გავალდებულებ, მხოლოდ მეხსომები და მეყვარები მუდამ. შენ შენი ცხოვრება გაქვს, მე – ჩემი, თუმცა არ მინდა, ჩვენი ურთიერთობა სააგარაკო რომანს ჰგავდეს. ამის შემდეგ ჩვენ მხოლოდ სულიერი ნათესაობა დაგვაკავშირებს. შენ მუდამ ეყვარები წვიმების ქალს, დაუვიწყარო და თუ შენი სურვილიც იქნება, ხანდახან შეგეხმინები კიდევ. ხომ თქვი, თბილისში შეყვარებული მყავსო?

– კი, მყავს, თუმცა უშენობას ვინ შემევივსებს? – დაუფიქრებლად ვამბობდი მე.

– აბა, აბა, ჭკვიანად, ყმაწვილო, – სინდისზე შემადლო ამ სიფრიფანა ანგელოზმა, მერე უნაზესი ყელსაბამი მოიხსნა და მომაწოდა, – ეს მას გადაეცი ჩემგან.

– რას ამბობ, როგორ?

– ნუ მაწყენინებ, ძალიან გთხოვ, თავისი ხელით ჩამიღო გულის ჯიბეში და ისევ მკერდზე მომადო თავი.

– მინდა, შენც იყო ჩემთან, არ შეიძლება?

– ოჰ, რა ერთგული ყოფილხარ! კარგი, გასაგებია ყველაფერი, ნუ გებრალები, მე მეგობარი ვიქნები შენი.

– მომენატრები, – ისევ ჩავიკარი გულში.

თვითმფრინავში ჩასხდომა გამოცხადდა, მე ისევ ფეხს ვითრევდი, მაგრამ მარეტმა წამიყვანა გასასვლელისაკენ.

ყველაფერი ისე აეწყო, როგორც აუცილებელი იყო. ვიჯექი თვითმფრინავში, გული სამშობლოსთან და ახლობლებთან შეხვედრის სასიამოვნო მოლოდინით მიცემდა, თუმცა ვგრძნობდი, რომ ჩრდილოელი ქალწულისაგან გამოყოფილი სითბო ერთგვარ გაურკვევლობაში მხვევდა და ნამტირალევი ბავშვით გულაჩუყებული ვბრუნდებოდი შინ. ვხვდებოდი, რომ მარეტი ჩემი არასოდეს გახდებოდა, მაგრამ შეიძლებოდა, დაკავშირებული ხოლმე და იქნებ კიდევ შეხვედროდი.

თანდათან გამოვდიოდი უცნაური ბურუსიდან და ახლა ის უფრო მახარებდა, რომ სამშობლოში ჩემი რჩეული მელოდებოდა. იმდღევანდელი აღტკინება კი მაინც დროებითი მოვლენა იყო, მაგრამ დაუვიწყარი.

თბილისში ჩამოსული ჩემს გოგონას შევხვდი და კიდევ ერთხელ დავასკვნე, რომ ჩემთვის მას ვერავინ შეცვლიდა. მე აღსარება მომიწია მის წინაშე, თითქოს რაღაც უუამბე მარეტთან დაკავშირებული და გამოტანებული ყელსაბამიც გადავეცი. მას ცრემლები მოადგა თვალებზე, ყელსაბამი გამომართვა და რატომღაც მარეტით გულზე მომადო თავი.

ცხოვრება ჩვეულებრივად მიდიოდა. მე ჩემი სიყვარული მქონდა, თუმცა მარეტსაც ვიგონებდი ხოლმე. ერთხელ ბალტიისპირელი გოგონების მოწვევა მოვიხდომე, მაგრამ მალე მთელი ქვეყანა აირია და მათი ჩამოსვლაც გადაიდო. მე და მარეტი ხანდახან ტელეფონით უკავშირდებოდით ერთმანეთს. როცა ეროვნული მოძრაობა აბობოქრდა და იმპერიის მესვეურებმა ცხრა აპრილს ხოცვა-ჟლეტა მოგვიწყვეს, იგი სანუგეშო სიტყვებით შემეხმინა. ხოლო როცა დამოუკიდებლობა გამოვაცხადეთ, მილოცვის წერილი მოიტანა ჩრდილოეთის ქარმა: „რა ძლიერები ხართ! ყველაზე მძაფრები და ვაჟკაცები ხართ იმპერიის ნგრევაში, როგორ მიდის შენი შემოქმედების საქმე, მომწერე რამე“...

მაგრამ სამოქალაქო ომი დაიწყო და მე მრცხვენოდა ჩემი შორეული მეგობრის წინაშე თანამე-

მამულეთა უზნეობისა და სამშობლოს უბედურების გამო. ძნელი იყო, ამ დროს ვინმეს შევხმინებოდი. როცა ეროვნული ხელისუფლება დაამხეს და ბრძოლის ველად ქცეული რუსთაველის გამზირი იანვრის თოვლმა გადაფიფქა, მაშინ მარეტის გამოგზავნილი დეპეშა მივიღე: „ვაჟა, რა მოგდით, რატომ ხოცავთ ერთმანეთს, დაფიქრდით, ნუთუ მტრების ოინებს უნდა აპყვეთ?! ასეთი, ასეთი კარგები ხართ და როგორ იმეტებთ ერთმანეთს? მე ვიცი, რა დღეში იქნები შენ ახლა. გულწრფელად გითანაგრძნობ, მეგობარო, თავს გაუფრთხილდი. შენთვის და შენი სამშობლოსათვის იმედიანი მომავლის სურვილით, მარეტი“.

მისი ქვეყანა კი ვითარდებოდა მშვიდობიანად და ბედნიერად. ის იქედან მე კი არა, ჩემს ქვეყანას ხედავდა და ამით გებულობდა ჩემს მდგომარეობას. მერე ცხინვალისა და აფხაზეთის ბრძოლები, კიდევ რამდენი უბედურება გადავიტანეთ. მაშინ კიდევ უფრო ვიგრძენი, თუ როგორი ღირსებააყრილი ვიყავი ჩემი უცხოელი მეგობრის წინაშე სამშობლოს მდგომარეობის გამო. თავიდანვე ისე აეწყო ჩვენი ურთიერთობა, რომ მარეტთან მე ჩემი სამშობლოთიც ამაყი უნდა ვყოფილიყავი, ახლა კი... ბოლო წერილზე არ მიპასუხნია, მერე სამსახურისა და ბინის შეცვლაც მომიხდა და არც ის ვიცი, დარეკა თუ არა როდესმე.

ახლა ინტერნეტით ურთიერთობას რა შეედრება, ხანდახან მინდა, დაუკავშირდე ჩემს შორეულ მეგობარს, მაგრამ ღირს? ჯერ ერთი, უკვე ოჯახი მაქვს და მეორეც, კიდევ რომ ვნახო ოდესმე, რით მოვიწონო თავი, როგორღა ვიამაყო მაშინდელივით ჩემი დამცრობილი სამშობლოთი ნირწამხდარმა?

დროს დავიწყებისკენ მიაქვს ყველაფერი. მაგრამ როცა ზაფხულის დღეები ნისლებს მოიხვევენ და გრილი წვიმები ასველებენ ჩემს ტყეებს, უჩვეულო მონატრება შეათრთოლებს ზოგჯერ გულს, – გონების თვალთ გადავლახავ უშორეს სივრცეებს და ვხედავ, თუ როგორ დადის პატარა ჩრდილოური ქვეყნის წვიმიანი ქალაქის ქუჩებში მომხიბლავი ცისფერთვალეა ქალი – მიზეზი ჩემი გულის შორეულ კუნჭულში ჩარჩენილი უცნაური სიყვარულისა...

* ნაწარმოები რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსში 2016 წელს სპეციალური პრიზით დაჯილდოვდა

ინტერვიუ

„პატივს ვცემ ადამიანებს და ვცდილობ, მაქსიმალური გავაკეთო მათი დახმარებისთვის“...

გულიკო ზუმბადის პერსონა

წიგნების კითხვა ბავშვობიდან უყვარდა და დიდ სიამოვნებას ანიჭებდა. ბავშვობიდანვე დაჩაგრულის ქომაგიც იყო. უსამართლობას ვერ ეგუებოდა. ამ პრინციპით მთელი ცხოვრება იცხოვრა... მოგვიანებით პედაგოგიური უნივერსიტეტი პედაგოგიისა და ფსიქოლოგიის განხრით დაამთავრა. პარალელურად საბავშვო ბაღში აღმზრდელად მუშაობდა.

დღესაც ამყობს თავისი აღსაზრდელებით, იმ საქმიანობით, რასაც პედაგოგიური მუშაობის პერიოდში ეწეოდა. პედაგოგიურ საქმიანობას მოჰყვა არასამთავრობო სექტორში მუშაობის 10 წელი და საკმაოდ წარმატებული და მნიშვნელოვანი პროექტებიც განახორციელა.

დღეს თბილისის საკრებულოს მაჟორიტარი წევრი და ადამიანის უფლებათა დაცვის კომისიის თავმჯდომარეა.

ამბობს, რომ მთავარი პრინციპი მისი საქმიანობისა არის – სწორი სტრატეგია და შედეგზე გათვლილი კონკრეტული ნაბიჯები. ამ მხრივ ბევრს აკეთებს დედაქალაქისა და მისი მაცხოვრებლებისთვის. მათ ყველა კარგ საქმეში გვერდით უდგას.

უანგაროდ ეხმარება მწერლებს, ხელოვან ადამიანებს... თავადაც ბავშვობიდან წერს ლექსებს, ჩანახატებს. ახლახან მის ლექსზე – „თბილისს“ მშვენიერი სიმღერა შეიქმნა. თბილისი მისი მარადიული სიყვარულია. – გულიკო ზუმბადის პერსონა.

– რა დაგამახსოვრდათ ბავშვობიდან?

– ჩაფიქრდი... ბავშვობაზე ფიქრის დრო ჯერ არ მქონია, როგორი ბავშვობა მქონდა? როგორც ყველა ბავშვს, მიყვარდა თამაში და წიგნების კითხვა, რომელიც ძალიან ადრე დავიწყე, პირველ კლასში რომ შევედი, ორი წლის პროგრამა ვიცოდი და ქართული ხალხური ზეპირსიტყვიერების ერთ-ერთი ტომი – ზღაპრები, მთლიანად წაკითხული მქონდა, მერე აღარც მახსოვს, რამდენს და რას ვკითხულობდი. მიყვარდა ზაფხულის არდადეგები, სადაც მივდიოდი, ბიბლიოთეკას ვაკითხავდი, ვკითხულობდი და ვკითხულობდი, რაც უდიდეს სიამოვნებას მანიჭებდა. ამასთან, როგორც გითხარით, მიყვარდა თამაში, როცა წამოვიზარდე, სპორტის რამდენიმე სახეობაში „ვცაღე ბედი“.

ჩემი მშობლები ყველანაირად გვიწყობდნენ ხელს (მე და ჩემს დას), ლაღად რომ გვეგრძნო თავი.

თუმცა, ადამიანების ბედი ბავშვობიდან მალევეცა და, დაჩაგრულის ქომაგი ვიყავი და უსამართლობას თუ ვიგრძნობდი, ძალიან განვიცდიდი. არ მიყვარდნენ თანამდებობის პირები, ისინი ძალიან განსხვავდებოდნენ ჩვეულებრივი ადამიანებისგან და მეჩვენებოდა, ზევდიან უყურებდნენ უბრალო ადამიანებს. ეს ჩემში პროტესტის გრძნობას ბაღებდა.

– რით იყო გამორჩეული სკოლის პერიოდი?

– მეგობრებით, თანაკლასელებით, რომლებიც ასევე ძალიან მიყვარს და მენატრებიან... სკოლაში კულტურული და ლიტერატურული ღონისძიებები მიყვარდა, ვცდილობდი, სცენაზე ხშირად გამოვსულიყავი, ჩემი ასეთი „მცდელობები“, განსაკუთრებით დაბალ კლასებში, ახლაც ღიმილს მგვრის.

– თბილისის პედაგოგიური ინსტიტუტი (ახლანდელი ილიას უნივერსიტეტი) პედაგოგიკა და ფსიქოლოგიის განხრით დაამთავრეთ.

– გათხოვილი ვიყავი და ერთი შვილიც მყავდა, როცა უმაღლეს სასწავლებელში ჩავაბარე. იმ დროისათვის უკვე სწორედ პედაგოგიკა და ფსიქოლოგია მაინტერესებდა. ამავე დროს ვმუშაობდი აღმზრდელად საბავშვო ბაღში. წინააღმდეგობებით სავსე რეალობა იყო, კრემლის მიერ მომზადებული „რეცეპტებით“ მიმდინარეობდა სწავლა-აღზრდის პროცესები, რომელიც მთლიანად აცდენილი იყო, ჩემს ხედვასთან და მიღებულ განათლებასთან. აქვე მინდა გავიხსენო და მადლობა გადავუხადო ჩემს ლექტორებს: ფსიქოლოგებს, მარინა და მანანა ჯაფარიძეებს იმ ცოდნისთვის, რასაც ისინი სტუდენტებს უზიარებდნენ და უშუალოდ ჩემ მიმართ გამოჩენილი ყურადღებისათვის.

– სხვადასხვა დროს, აღმზრდელად და ფსიქოლოგადაც მუშაობდით...

– როგორც აღვნიშნე, წინააღმდეგობებით სავსე დრო იყო, განსაკუთრებით 80-ანი წლების ბოლო, ეროვნული მოძრაობის დაწყების პერიოდი, 9 აპრილი და შემდგომი წლები... მავანთ ჩემი გამოკვეთილი პროქართულობა (აღვნიშნავ, რომ ვმუშაობდი მაშინდელი 31-ე საავიაციო გაერთიანების ერთ-ერთ საბავშვო ბაღში, რომელიც პირდაპირ კრემლს ექვემდებარებოდა) უყურადღებოდ არ დაუტოვებიათ და გარკვეული ზეწოლებიც ხორციელდებოდა, თუმცა მაშინ ვერც ვაცნობიერებდი, რატომ ხდებოდა ჩემთან მიმართებაში სხვადასხვა სახის შენიღბული ხელის შეშლელი მოქმედებები.

იმის მიუხედავად, რომ მძიმე პერიოდიც მქონდა, ვამაყობ ჩემი აღსაზრდელებით, იმ საქმიანობით, რასაც მე პედაგოგიური მუშაობის პერიოდში ვეწეოდი.

– სხვადასხვა დროს იყავით არასამთავრობო ორგანიზაციის „სამგორი“ თავმჯდომარე, გაზეთ „ისანი-სამგორის“ რედაქტორი, ასევე ფონდის „სამგორი-საქართველო“ აღმასრულებელი დირექტორი. რას ნიშნავდა თქვენთვის ეს პერიოდი?

– არასამთავრობო სექტორში საქმიანობის ლამის ათწლიანი სტაჟი მაქვს. ეს იყო ძალიან საინტერესო პერიოდი – 1996-2006 წლები. ეს სწორედ ის დროა, როცა ამ სექტორმა ფეხი აიდგა და დიდი წვლილი შეიტანა სამოქალაქო საზოგადოების განვითარების პროცესში. არასამთავრობო სექტორი დღესაც, ძირითადად, ამ ფუნქციის მატარებელია და ეს მხოლოდ მისასალმებელია.

არასამთავრობო ორგანიზაციაში ჩემი ძირითადი საქმიანობა სწორედ თვითმმართველობის თემები გახლდათ. შეიძლება ითქვას, რომ ჩემი ორგანიზაცია საკმაოდ წარმატებული იყო და მნიშვნელოვანი პროექტებიც განახორციელა. რაც შეეხება ფონდს, ფონდმა მცირე ხნით იარსება, თუმცა საშუალება მომეცა, მრავალი ადამიანისათვის, ახალგაზრდა თაობებისათვის თანადგომა გამეწია, მათი ნიჭის

წარმოსაჩენად. ასევე, დავხმარებოდი ხანდახმულ ადამიანებს, მაღალმთიან მოსახლეობას. ეს ის პერიოდი იყო, როცა თავად სახელმწიფო ინსტიტუტები ჯერ კიდევ სათანადოდ ვერ მუშაობდნენ.

– დღეს თბილისის საკრებულოს მაჟორიტარი წევრი და ადამიანის უფლებათა დაცვის კომისიის თავმჯდომარე ხართ, რას იტყვით საკრებულოში თქვენ საქმიანობის შესახებ?

– როგორც გითხარით, ჯერ კიდევ არასამთავრობო სექტორში ვმუშაობდი თვითმმართველობის საკითხებზე, განვახორციელე ისეთი პროექტები, როგორცაა „აქტიური მოქალაქეები და ანგარიშგაღებული საკრებულო“, სათაურშივე ჩანს მთავარი არსი ამ პროექტისა, რასაც, სხვათა შორის, მე, როგორც საკრებულოს წევრი, დღეს რეალურად ვახორციელებ.

უშუალოდ საქმიანობაზე რომ ვისაუბრო, ამ სამი წლის განმავლობაში მრავალგვერდიანი ანგარიშების წარმოდგენა მომიწევს... მოკლედ შემიძლია ის გითხრა, რომ მთავარი პრინციპი ჩემი საქმიანობისა არის სწორი სტრატეგია და შედეგზე გათვლილი კონკრეტული ნაბიჯები. პატივს ვცემ ადამიანებს და ვცდილობ, მაქსიმალური გავაკეთო მათი დახმარებისათვის, როცა ისინი ამას საჭიროებენ.

– თბილისში უსახლკაროთა რიცხვი დღითიდღე მატულობს... ამ თემას არაერთი პრესკონფერენცია მიუძღვნით... რამდენად გამოსწორდა ვითარება? თქვენზე რომ იყოს დამოკიდებული, როგორ საბინაო პოლიტიკას შეიმუშავებდით?

– საცხოვრისზე ხელმისაწვდომობის პრობლემა წარმოიშვა საბჭოთა კავშირის დასრულების მომენტიდან. ახალ სახელმწიფოებრივ ვითარებაში ვერ ჩამოყალიბდა ერთიანი ეროვნული სტრატეგია ამ მიმართულებით. თუმცა ეს უნდა ყოფილიყო ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტი, ვინაიდან საცხოვრებელი გარემო პირდაპირ განსაზღვრავს პიროვნების ქცევას სოციალურში. სპონტანურმა, არათანაბარმა ურბანულმა და სოციალურ-ეკონომიკურმა განვითარებამ ქვეყნის

მასშტაბით ყველაზე მეტად ადამიანების საბინაო პრობლემები გამოიწვია. დღეს სახეზეა ათიათასობით ოჯახი, მარტო თბილისში, რომლებიც არასათანადო საცხოვრებელ პირობებში იმყოფებიან.

გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის დოკუმენტებში ვკითხულობთ, რომ პოსტსაბჭოური ქვეყნებიდან მხოლოდ საქართველოს და ტაჯიკეთს არ აქვს საბინაო პოლიტიკა. სამწუხაროდ, ჯერჯერობით პოლიტიკური ნება არ არსებობს. მე მზად ვარ, გაეროს ჟენევის ქარტიის – „მდგრადი საბინაო მეურნეობის“ – შემუშავებისას მიღებული გამოცდილება გამოვიყენო სწორედ ამ პოლიტიკის შემუშავებაში.

– დიდი ლილოს ნაგავსაყრელის პრობლემა მტკივნეულია თბილისისთვის... ეს საკითხი წესით 2017 წლის ბოლოს უნდა მოგვარდეს. წლების განმავლობაში ნაგავსაყრელის კონსერვაციას მოითხოვთ... რა ვითარებაა დღეს ამ მხრივ, რა არის დამბრკოლებელი ფაქტორი?

– ეს ძალიან ვრცელი თემაა. მთავარია, ყველაზე დიდი ეკოლოგიური საფრთხის თავიდან აცილების პროცესი დაიწყო. კომპანია „დაგი“ ასრულებს დაახლოებით რვა მილიონიან სამუშაოებს. პარალელურად დაიწყება უსაფრთხო ნარჩენების გადამამუშავებელი ქარხნის მშენებლობა. მაგრამ დიდი ლილოს, ნასაგურისა და წინუბნის მოსახლეობამ ძალიან ბევრი გადაიტანა ამ ხნის განმავლობაში და ასე გაგრძელდება, სანამ პროექტი სრულიად არ დასრულდება. მე, როგორც მაჟორიტარი დეპუტატი, განვიცდი მათ მდგომარეობას და ყველაფერს ვაკეთებ იმისათვის, რომ მათი მდგომარეობა მალე გამოსწორდეს.

– დედაქალაქის საგარეუბნო სოფლის მეურნეობის განვითარებას დიდ ყურადღებას უთმობთ... როდესაც დიდი ლილოსა და წინუბნის მიმდებარე ტერიტორიაზე ბეტონისა და ბეტონის ნაკეთობების ქარხანის აშენების საკითხი დაისვა, თქვენ მერიას და მიწათსარგებლობის განახლებულ გეგმაზე მომუშავე ჯგუფს წინადადებით მიმართეთ და საგანგებო განცხადება გაავრცელეთ... რა შედეგი მოჰყვა თქვენს

გამონმაურებას? როგორ გესახებათ დედაქალაქის საგარეუბნო სოფლის მეურნეობის განვითარების პოლიტიკა?

– ტერმინი – საგარეუბნო აგროპოლიტიკა – მე გავაჟღერე, ეს არის გრძელვადიანი (ამასთან, სწორი) ხედვა გარეუბნების, ძირითადად, შემოერთებული ტერიტორიების განვითარების პერსპექტივის შესახებ. ამ ტერიტორიების გადარჩენა, როგორც სასოფლო-სააგარაკე ზონებისა, სასიცოცხლოდ აუცილებელია. ამიტომ შევეწინააღმდეგე, მოსახლეობასთან ერთად, ნასაგურში ტყვიის ქარხნის მშენებლობას, წინუბანში ბეტონის ქარხნის მშენებლობას. ასეთი საწარმოები არ უნდა განთავსდეს იქ, სადაც პერსპექტივაში ფერმერული და სხვა სასოფლო მეურნეობა უნდა განვითარდეს.

– ლექსებს და ჩანახატებს ბავშვობიდან წერთ... ახლახან ჟურნალ „ანეულში“ თქვენი ლექსები გამოქვეყნდა...

– გამოძინარე ჩემი მრავალმხრივი საქმიანობისა და გადატვირთული რეჟიმისა, ეს, იშვიათად ხდება, მაგრამ ვინაიდან შემოქმედებით ტკბობას თავისი ხიბლი აქვს, ამ იშვიათ „შემთხვევას“ თავს ადვილად ვერ ვაღწევ ხოლმე... მიზარია, რომ ჩემში, ხელოვნებისადმი, შემოქმედებისადმი სიყვარული უხვადაა. ვაფასებ იმ ადამიანებს, ვინც ამ მიმართულებით არიან დაკავებულნი. მათ ძალიან უნდა გუფრთხილდებოდეთ და ხელს ვუწყობდეთ...

– თქვენს ლექსზე – „თბილისს“ ნეკა ბაკურაძემ ლამაზი სიმღერა შექმნა... როგორ დაიწერა ეს ლექსი?

– ჟურნალ „ანეულის“ იმ ნომრის პრეზენტაციაზე, სადაც ეს ლექსი დაიბეჭდა (ამ სიურპრიზისათვის კიდევ ერთხელ დიდი მადლობა!), მახსოვს, ვინუბრე, ამ ლექსის პირველი ნაწილი დაიწერა 17 წლის ასაკში, ხოლო მეორე – ასევე 17 წლის, მაგრამ 40-წლიანი შუალედით-მეთქი... რუსთაველის პროსპექტზე დაიწერა, ოპერის სკვერში, კარგად მახსოვს (პირველი ნაწილი..)

– ვიცი, რომ მრავალ ადამიანს – მწერლებს, ხელოვანებს ეხმარებით საკუთარი შემოწირულობით... და მაინც, როგორია თქვენი თვალთ დანახული ბელი ხელოვანისა დღევანდელ საქართველოში...

– ჩვენს სინამდვილეში ძალიან ცოტა ყურადღება ეთმობა ხელოვან, შემოქმედ ადამიანებს. მათი დიდი ნაწილი, სამწუხაროდ, მძიმე ეკონომიურ მდგომარეობას განიცდის და ეს კატასტროფაა. სულიერი საზრდო ისევე სჭირდება ადამიანს, როგორც ფიზიკური. თუ ბალანსი ირღვევა, საზოგადოება დეგრადაციას განიცდის. ამიტომ ყველა ნორმალურ ქვეყანაში სწორედ ამ სულიერი საზრდოს შექმნისა და ცოტა უხეშად ვიტყვი, გამოყენებისათვის, სახელმწიფო, დოტაციებს გასცემს. რაღაცა დოზით ჩვენთანაც ხდება თანდაფინანსება სხვადასხვა კულტურული და შემოქმედებითი დონის ძიებისა, მაგრამ ეს არსებულ ვითარებას არსებითად უკეთესობისკენ ვერ ცვლის.

– რა არის თქვენი ჰობი? თავისუფალ დროს რას აკეთებთ?

– მიყვარს ბუნებაში სიარული, მაგრამ, სამწუხაროდ, ეს იშვიათად ხდება... აქტიური დასვენება მიყვარს, ჩოგბურთი, ცურვა... წიგნებს, კარგა ხანია, მოუცვლელი გამო, ვეღარ კკითხულობ. კარგად ვერთობი ახალგაზრდებთან ერთად.

– ოჯახი...

– მეუღლის დაკარგვამ ჩემს ცხოვრებას მძიმე დადი დასვა, ძალიან მაკლია და ძალიან მიჭირს... ალბათ ასე გაგრძელდება მთელი ცხოვრება, ის განსაკუთრებული ადამიანი იყო...

სამი შვილი მყავს, ორი ქალი და ერთი ვაჟი. ორი შვილიშვილი, 13 და 15 წლის, ვაჟები. მათთან ყველაზე კარგად ვგრძნობ თავს, თუმცა სულ მენტრებიან და ხშირად ვერც მათ ვნახულობ.

– თბილისი... რა მოგწონთ და რა არ მოგწონთ თბილისში... რას შეცვლიდით?

– ქალაქი სწორად განვითარდება, თუ მოსახლეობა მაქსიმალურად იქნება ჩართული. ამ ჩართულობის

უზრუნველყოფას გავაკეთებდი, დაწყებული საკანონმდებლო ცვლილებებიდან, დამთავრებული მაღალი საპასუხისმგებლო საკადრო გადაწყვეტილებით.

ყველა უბანში ადგილებზე არჩეული საზოგადოებრივი საბჭოები უნდა იყოს, მათ უნდა ჰქონდეთ საკუთარი სათემო ცენტრები, უნდა მონაწილეობდნენ ადგილობრივი საკითხების გადაწყვეტაში. ამას აქვს უდიდესი მნიშვნელობა, ყველაფერი აქედან უნდა დავიწყოთ. რაც შეეხება კონკრეტულ საკითხებს ან მიდგომებს, თუ გვინდა ვუშველოთ ქალაქს, გარეუბნები პრიორიტეტული უნდა გავხადოთ, სათანადო ინფრასტრუქტურებიდან დაწყებული, ყველა სახის (სკოლა, ბაღი, პოლიკლინიკა, კულტურული და სპორტული დაწესებულება) ხარისხიანი სერვისის ხელმისაწვდომობით დამთავრებული.

– ოქტომბერში ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს – საკრებულოს მორიგი არჩევნები ტარდება...

– მე მიყვარს ჩემი ამომრჩეველი. ვგრძნობ მათ წინაშე უდიდეს პასუხისმგებლობას. ვიბრძვი მათი ინტერესებისათვის, როცა არასწორი გადაწყვეტილების გამო შეიძლება მათი მდგომარეობა გაუარესდეს, ასე გავაუქმებინეთ ნასაგურში ტყვიის ქარხნის მშენებლობა, ვაუქმებინებთ ბეტონის ქარხნის მშენებლობასაც, სასოფლო და სააგარაკე მიწებზე. ვიბრძვი და ვიბრძობ საკუთრებისა და სათანადო საცხოვრებლის უფლების რეალიზებისათვის. მეტი განათლების, კულტურული ცხოვრებისა და ჯანდაცვის სისტემების გაუმჯობესებისათვის. ყველა დასახლება უნდა იყოს თანაბრად განვითარებული, ჩვენი მოქალაქე თავისი საცხოვრებლის გარშემო უნდა იყოს კომფორტულ და მიმზიდველ გარემოში. ისინი ამას ნამდვილად იმსახურებენ!

შემიძლია თამამად და მთელი პასუხისმგებლობით ვუთხრა ჩემს ამომრჩეველს:

„მე ვარ თქვენი ძალა – უკეთესი ცხოვრებისთვის!“

ყველაფერზე მაღლა – ადამიანის ფენომენი...

„პოლიტიკა ბინძური საქმეაო“, – ქართველების მოგონილი მტონია... უდიდესი პოლიტიკოსი იყო რუსთაველი, ასევე ილია ჭავჭავაძე, ასევე ვაჟა-ფშაველა (გადაავლეთ თვალი მის ნამოღვაწარს, მთიელთა ჩასახლებას კახეთში, თიანეთში და ასე შემდეგ... მის კოსმოპოლიტურ შეხედულებებს...)

ჩემთვის პოლიტიკა ხელოვნების დარგია, სახელმწიფოს და სახელმწიფოებს შორის ურთიერთობების ხელოვნებისა... ადამიანებზე ზრუნვის ხელოვნებაა ის და პოლიტიკოსიც, შესაბამისად, მზრუნველი, კეთილსინდისიერი, უდავოდ პატრიოტი უნდა იყოს...

დიდი იმედით ვუყურებ, როცა პოლიტიკაში, მთავრობაში ხელოვანი, მწერალი, ინტელექტუალი ადამიანები მიდიან... ორმაგად სასიხარულოა, როცა პირიქითაც ხდება და პოლიტიკიდან ლიტერატურაში მოდიან პოლიტიკოსები, ცნობილი ადამიანები... ეს იმას ნიშნავს, რომ ყველაფერზე (თანამდებობაზე, ფულზე, სრა-სასახლეზე...) მაღლა ადამიანის ფენომენი დგას...

გულიკო ზუმბაძე 9 აპრილიდან მოყოლებული აქტიურ ეროვნულ მოძრაობაშია ჩაბმული...

ის ახლა თბილისის საკრებულოს ადამიანთა უფლებების დაცვისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის კომისიის თავმჯდომარეა, მაგრამ ყველაზე მნიშვნელოვანი ისაა, რომ იგი დეპუტატი გახლავთ, ხალხის მიერ არჩეული დეპუტატი...

ჯუბა ლებელი

პოეზია

თამაზ მახვიჯიძე

* * *

მე შეიძლება შელახული სანდალი მეცვას
და ჭალის ნაცვლად დამნათოდეს
ცაზე ეს მთვარე,
მაგრამ ამ გულში სიყვარული
სარტყელად მერტყას,
მაღლობა უფალს, რომ ოდესღაც გადამეყარე,

ან იქნებ, სულაც დამიკაწროს ასკილმა ხელი,
მისი ნაყოფით, რომ საღამოს ჩაი დავლიო,
გავშალო მოლზე ღარიბული პატარა ტაბლა,
სიღარიბეში ბედნიერმა წლები გავლიო,

რადგანაც სულში მერცხლები მყავს,
უვლიან ზეცას
და არც ოქროს მთებს მივტირივარ
გრძნობაშემშლილი,
მე შეიძლება, შელახული სანდალი მეცვას
და სიყვარულის შემოგავლო გრძნობის ჯებირი...

* * *

უკვე ღამეა, რად არ ჩანან ეს ვარსკვლავები,
თუ ნამტირალნი ჩაუცვივდნენ უბეში მთვარეს,
ცად, რა ხანია დაირეკა ცისკრის ზარები
და ცრემლი მოსწყდა კელიაში

შორენას თვალებს,
სიმუხთლე ბედის, სვეტიცხოვლის
დროჟამის მომსწრე,
აღმართულია, ტაძრის ხედი, როგორც შედევრი,
იქ სახურავზე მოლულუნე მტრედები სხედან
და ნისლი წვება მოქანცული, როგორც ბებერი.
გავა წლები და საუკუნე შეხსნის დარაბებს,
დღესაც სიძულვილს სჯობნის გრძნობა

სულ ერთი მუჭა,
თავთუხისფერი დალალები შენს გულს განაგებს,
ფლოქსს მიწას რომ სცემს,
ეს ულაცი შენია, უტა...

ილია ჭავჭავაძე და ჭაბუა ამირეჯიბი

რჩეული ნაწარმოები – „კაცია ადამიანი?!“

„ყველა კაცი იმას აკეთებს, რაც იცის და რაც უნდა“.

ჭაბუა ამირეჯიბი

ჟაკლინ სირაძე და რუსუდან ღვინეფაძე

1. მთავარი კითხვა და ისტორია

„ოხ, ღმერთო ჩემო, სულ ძილი, ძილი, როსლა გველირსოს ჩვენ ვალვიდება“?

ილია ჭავჭავაძე

* * *

არ მახსოვს, კერძოდ, რომელ ინტერვიუში ეკითხებიან ჭაბუა ამირეჯიბს, რომელმა ნაწარმოებმა მოახდინა განსაკუთრებული ზეგავლენა თქვენზე, და ისიც ასახელებს ლევ ტოლსტოის „ომი და მშვიდობას“, ბალზაკის „მამა გორიოს“ და ასევე ილია ჭავჭავაძის „კაცია ადამიანი?!“

ნებისმიერი ადამიანი აღელდება, როცა წაიკითხავს, რომ მას გამორჩევით უყვარს „კაცია ადამიანი?!“, რომელშიც ილია მისი მთავარი პერსონაჟების სახით, ვერ პოულობს მთავარ, არსებით კითხვებზე პასუხს: – რატომ მოდის ადამიანი დედამიწაზე?

სულიერ გზაზე მავალი კაცი, გზის განსრულების შემდეგ უდავოდ აღმოაჩენს იმ ჭეშმარიტებას, რასაც ჭაბუა ამირეჯიბი ასე გამოთქვამს დათა თუთაშხიანი: – **„ყველა კაცი იმას აკეთებს, რაც იცის და რაც უნდა“.**

ლუარსაბი მხოლოდ სამი „საქმით“ ჭამა-სმით, ძილით და უსაქმურობით „გამოირჩევა“, რაც იმას ნიშნავს, რომ მისი სული უძრაობაშია, სასიცოცხლო ენერჯია კი ინერტულობაში იმყოფება.

არადა, ამის საპირისპიროდ, ჭაბუა ამირეჯიბის „გორა მბორგალის“ დედააზრს გამოხატავს ჩინური ანდაზა: **„მყარად რომ იდგე, სულ უნდა ირბინო“**, ანუ, თუ გინდა სიცოცხლის ნაკადში შეხვიდე, მისი მთლიანობის, მისი საზრისის ნაწილი შეიქმნე და მისგან გამოიხმო ცხოვრების შენი წილი – მუდმივ მოძრაობაში უნდა იყო, მუდამ უნდა იღწვოდე, მუდამ უნდა შრომობდე, მუდამ უნდა იაზროვნო, მუდამ უნდა იწვოდეს შენი სული.

ევროპული ლიტერატურის მთავარი კითხვა: – **ვინ ვარ მე?** ხოლო აღმოსავლეთში უფრო სმირად კითხულობენ: – **ვინ ვართ ჩვენ?**

ჭაბუა ამირეჯიბი დასავლეთისა და აღმოსავლეთის გზასაყარზე მდგარი კითხულობს: ვინ ხარ შენ გორა მბორგალი? მაგრამ ეს კითხვა ორაზროვანია, რადგან გორა მბორგალი ქართველი ერის კრებითი სულია.

ეს კითხვა: – ვინ ვართ ჩვენ? აწვალებს და ტანჯავს იმ მცირე ერებს, რომლებიც თავიანთი ტრაგიკული ისტორიის განმავლობაში განიცდიან ხანგრძლივ ექსპანსიას და დროთა საბედისწერო მსვლელობა მათ აიძულებს, დაკარგონ არა მთლიანად, და მაინც ნაწილობრივ და დროებით, თავიანთი ეროვნული ხასიათი, თავიანთი ტრადიციები, თავიანთი ენები. აკაკი ბაქრაძის გადმოცემით, როცა ილია ჩამოდის თბილისში, ქალაქი ნელ-ნელა კარგავს აზიურ იერს და ევროპულ სახეს იძენს. ახლანდელ რუსთაველის პროსპექტს უკვე „ГОЛОВИНСКИЙ“-ს ეძახდნენ, ხოლო რუსულად ლაპარაკი უკვე ბონ ტონ-ად ითვლებოდა. ილიას მოქმედებას ყოველთვის განსაზღვრავდა უმთავრესი აზრი: **მაშული, ენა, სარწმუნოება.**

კოტე ბაქრაძის თანახმად, ილია ჭავჭავაძე 1883 წელს უარყოფითად შეაფასებს 40-50-ანი წლების ქართველობას, მის ნაწერებში ხშირად გაიჟღერებს სიტყვები: „მიმდინარებული ხასიათი“, „გონებრივისა და ეროვნულობის მიძინება“, „მოქანცულობა“, ხოლო რათა ქართული სულის სილატაკე გამოხატოს, ის გაიხსენებს სიტყვა „არარაობას“.

და როცა ვკითხულობთ „კაცია ადამიანს?!“, ჩვენ იმასაც ვაცნობიერებთ, რომ ეს ილიას თავზარდამცემი განცდის (მოღიო, არ შევალამაზოთ სინამდვილე), მისი შოკის საპასუხო რეაქციაა. გროტესკი, რომელიც ასახავს ქართველობის სასიცოცხლო ენერჯის უძრაობას, ინერტულობას.

რით იყო გამოწვეული ქართველი ერის საერთო აპათია? იყო ეს ისტორიული პერიპეტიებიდან გამომდინარე? ილია ამას არ იკვლევს და პირდაპირ წერს ერის მთავარ მახასიათებელ სენზე სიზარმაცეზე.

საგანგაშოა, რომ სიზარმაცეში „დავანებულა“, უძრავად ჩაწოლილა და ინერტულობას ინარჩუნებს ერის ის ქმედითი ენერჯია, რომელმაც თავისი თვითმყოფადობა, თავისი ხასიათი, ტრადიციები, კულტურა უნდა დაიცვას და ამავე დროს შექმნას რაიმე ახალი.

2. უწონადო სამყაროს პირში

„იესომ უთხრა მას: ძელებს სოროები აქვთ და ცის ფრინველთ – ბუდეები. კაცის ძეს კი არ გააჩნია, სად მიიღრიკოს თავი“.

მათე 8. 20

* * *

და ჩვენ თითქოს შევეჩვიეთ ილია ჭავჭავაძის თავზარდამცემი მოთხრობის, ჩვენი სულიერი თავგადასავლის ყველაზე ტრაგიკულ ამბის სათაურს – „კაცია ადამიანი?!“ არადა, ილია ჭავჭავაძის დასმული ეს კითხვა-სათაური, უფრო ჟესტია, უფრო თამაშია, ვიდრე ნამდვილი კითხვა, რადგან მან იმ-თავითვე იცის ამ კითხვაზე პასუხი.

იცის, რომ კაცსა და ადამიანს შორის, პავლე მოციქულის სიტყვები რომ მოვიშველიოთ, გარეგნულად ადამიანსა და შინაგან ადამიანს შორის უსასრულო, გადაუღალავი მანძილია, როგორც ბუნებით დაბადებულ ადამიანსა და ღვთაებრივ კაცს – შორის.

ალექსანდრე მენი აღნიშნავდა, რომ შესაქმის წიგნში სიტყვა „ადამს“ ამკარად მრავლობითი, კრებითი აზრი აქვს, რაც ბიბლიის სხვა წიგნებშიც გვხვდება. მაშასადამე, სახელ ადამში უფრო მეტად მოიაზრება მთელი კაცობრიობა, ვიდრე ცალკეული პიროვნება.

შესაბამისად, როცა ილია ჭავჭავაძე სათაურშივე სვამს კითხვას „კაცია ადამიანი?!“, ის **ადამიანში** მოიაზრებს ცოდვით დაცემული ადამიანის ხატს, (რაც უკვე აღნიშნა აკაკი ბაქრაძემ) გარეგანი ადამიანის სახით, ხოლო **კაცში** კი იმ შინაგან ადამიანს, რომელმაც უკვე სძლია ამ გარეგან ადამიანს. მაგრამ ილია მაინც სვამს კითხვას და ეს ერთგვარი მინიშნებაა იმაზე, რომ ლუარსაბ თათქარიძის სახით უჩვეულო მოვლენასთან გვაქვს საქმე.

3. შიშისა და ძრწოლის გარეშე

* * *

ნიკოლოზ ბერდიაევის სიტყვები რომ მოვიხმოთ, ნებისმიერი ადამიანისგან განსხვავებით, ლუარსაბ თათქარიძე არასოდეს დგება არარას უფსკრულის წინაშე, არ განიცდის შიშსა და ძრწოლას, და თავზარი არ ეცემა იმის გამო, რომ ღმერთისგან გამოყოფილია და ეს, მიუხედავად იმისა, შიში რუსი ფილოსოფოსის თანახმად თავისუფლებისა და ჭეშმარიტების საპირისპიროა, და შიშს დაუფლებული ადამიანი ცხოვრების საზრისს კარგავს.

ჩვენ კარგად გვაქვს გაცნობიერებული, რომ ის უარყოფითი პერსონაჟია და, მიუხედავად ამისა, მისთვის რატომღაც ნიშნული არ არის და უცხოა შიშიც, ძრწოლაც და ტანჯვაც.

ამიტომ წერს ილია თავის მოთხრობაში, რომ „ამ წუთი-სოფელში, რომელმაც ისე არაფერი არ იცოდა ამათის ვინაობისა, როგორც ამათ არა იცოდნენ-რა, ჭამა-სმის გარდა, ღვთისაგან განაჩენი ამ მუხანათის წუთისოფლისა“. ილია წერს, რომ ისინი – ლუარსაბი და დარეჯანი, არც თავისი სიცოცხლით მიუმატებენ რასმეს ქვეყანასა და არც თავისი სიკვდილით აკლებენ – და რიტორიკული კითხვით თავდება მოთხრობა, რომელიც მისი დედააზრითაა: – **რისთვის მოვიდნენ და რისთვის წავიდნენ“.**

ამით ის ითქმის, რომ არც ლუარსაბმა და არც დარეჯანმა არათუ არ იცის თუ ვინ არის, არამედ მათ ეს კითხვა არასოდეს დაუსვამთ თავიანთი თავის წინაშე:

– ვინ ვარ მე?

იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ ლუარსაბ თათქარიძისთვის ეს კითხვა უსარგებლოა, მან ხომ წინასწარ, უპირობოდ, აპრიორი იცის, თუ ვინ არის თვითონ და ისიც კარგად იცის, თუ საზოგადოდ, როგორი უნდა იყოს ადამიანი.

ლუარსაბ თათქარიძის თანახმად, იდეალური ადამიანი სიამოვნებისკენ უნდა ისწრაფოდეს, და თუ მას ამის შანსი აქვს და აღასრულა კიდევ, მაშინ ის ბედნიერია, ბედნიერი ანუ, კმაყოფილი, ასეთია ლუარსაბ თათქარიძისეული სრულყოფილი ადამიანი.

როცა ვამბობ, რომ ლუარსაბ თათქარიძე არ სვამს კითხვას:

– „**ვინ ვარ მე?**“

ამით იმაზე მივანიშნებ, რომ მან არათუ არ იცის, რომ ის იმ სამყაროში მოვიდა, სადაც ღმერთისგან თავისუფალი არჩევანი ებოძა, არამედ მას ეჭვიც კი არა ღრღნის, რომ მან რაღაც არ იცის, ან, რაღაც უნდა მოიპოვოს.

შესაბამისად, ის კითხვას არ სვამს და ისიც არ იცის, რომ უნდა დასვას ეს კითხვა. მაშასადამე, ისიც არ იცის, რომ არჩევანი უნდა მოახდინოს სიკეთესა და ბოროტებას შორის.

ის არ სვამს კითხვას – ვინ ვარ მე? ის არ აკეთებს არჩევანს, და როგორც საზოგადოდ ხდება, თავად ცხოვრება აკეთებს მის მაგივრად არჩევანს, და ეს, როგორც წესი, ყოველთვის ბოროტებაა.

4. ლუარსაბ თათქარიძის ბოროტების არსი – ცოდვითდაცემის ხელახალი გამომხმობა

* * *

როგორც უკვე აღვნიშნე, ლუარსაბ თათქარიძე არ აკეთებს არჩევანს და მის ნაცვლად თავად ცხოვრება აკეთებს არჩევანს, და ეს არჩევანი ბოროტებაა.

ერთგან, ილია ჭავჭავაძე განმარტავს კიდევ ამ ბოროტებას, როგორც ცოდვითდაცემის წყურვილს, რომელიც ბიბლიიდან გვეცნობა.

ზურაბ კიკნაძის მიხედვით:

– „<...> ადამმა დაკარგა უბიწოება, ბუნების უშუალო განცდა. მისმა ახელილმა თვალმა იხილა, უფრო სწორედ შექმნა სიკეთედ და ბოროტებად გახლეჩილი სინამდვილე, როგორც სურდა, ყოფილ-ყოველ სამყარო კაცობრიობის მტერს, გველის სახით გამოცხადებულს.“¹

მაგრამ, რაც მთავარია, ადამის დაცემამ ზეცის კარი სამუდამოდ ჩაუკეტა ადამიანთა მოდგმას, და ამას როგორც ეკლესიის ღირსი მამა-ეპისკოპოსი ეგნატე ბრძანებს:

– „ადამის დაცემის შემდეგ, როცა ადამიანისთვის სამოთხე დაიკეტა და მცველად დადგენილ იქნა ქერუბიმი ცეცხლოვანი მახვილით (დაბ. 3.24), დაცემულ ანგელოზთა მეთაური – სატანა თავისი მორჩილი ურდოებით“ დედამიწიდან სამოთხისკენ მიმავალ გზაზე დადგა; და მას მერე, ჩვენი ხსნისთვის

ქრისტეს წამებადღე და მაცხოვრებელ სიკვდილამდე, ბოროტს ამ გზაზე სხეულს გაშორებული არც ერთი ადამიანის სული არ გაუტარებია. ზეცის კარი სამუდამოდ ჩაიკეტა ადამიანისთვის. მართალნიცა და ცოდვილნიც ჯოჯოხეთში ჩადიოდნენ. მარადისობის კარი და უვალე გზაც მხოლოდ ჩვენი უფლის, იესო ქრისტეს წინაშე გაიხსნა.“²

ლუარსაბ თათქარიძე კი, როცა შეიტყობს, რომ რუსთ ხელმწიფის ბაღში ოქროს ოთახია, რომელშიც ადამისა და ევას, მაშასადამე კაცობრიობის ცოდვით დაცემის საგანი: „სიკეთისა და ბოროტების ხე“ ინახება, რომლის დაგემოვნების გამო დაეცა კაცობრიობა, მისი უგუნურება მხოლოდ და მხოლოდ ამას ნატრობს:

– **ნეტავი მაჭამა, აბა გემო იმაში იქნება.“³**

არც ის არის შემთხვევითი, რომ ილია მაინც და მაინც „სიკეთისა და ბოროტების ხე“-ს რუსთ ხელმწიფის ოქროს ოთახში (ლუარსაბ თათქარიძის წარმოსახვით კი – ყველაზე საუკეთესო ადგილას) განათავსებს, რადგან რუსეთის ცარიზმის დროს საქართველომ ფიგურალურად დაკარგა თავისი ზნეობის მთავარი თვისება, ხერხემალი – სარწმუნოება, მაშასადამე, უშუალო კავშირი ღმერთთან.

მაგრამ ამ ამბავში მთავარი ის არის, რომ ლუარსაბი თუშცა გაუცნობიერებლად და მაინც, ცოდვითდაცემას ისევ ნატრობს, და ეს იმის ნიშნად, რომ მისი ბოროტების არსი – სწორედ ცოდვითდაცემის მდგომარეობას წარმოადგენს.

5. დამცრობილი ტაძარი – ადამიანი-ქვევრი

* * *

ლუარსაბ თათქარიძის ინერტულობის, ამ ბოროტების შესაცნობად საჭიროა გავიხსენოთ, როგორ წარმოუდგენია ლუარსაბ თათქარიძეს საზოგადოდ ადამიანი?

– „<...> **კაცი ძირგავარდნილი ქვევრი იყო, რომელსაც დღე-ყოველ უნდა ჩაყარო ხორავი და ჩაასხა სასმელი, მაგრამ კიდევ მაინც ვერ აავსო.“⁴**

ლუარსაბ თათქარიძის ამ წარმოდგენაში იდეალური ადამიანის სრულყოფილი სურათი იხატება – ის გიგანტური სხეულია, თავისი ყველა სურვილითა და წადილით, რომელსაც სული არ გააჩნია.

ამიტომაც წერს ილია ჭავჭავაძე – ქვევრი, და არა სხეული, რომელიც ქრისტიანული რელიგიის თანახმად სულის ტაძარია.

როცა ილია ლუარსაბ თათქარიძის პირით ადამიანის არსებას სხეულს – ქვევრად მოიაზრებს, ამ დამცრობით ის მიანიშნებს, რომ ლუარსაბ თათქარიძისთვის ადამიანის სხეული ვერ იქნება ის ტაძარი, რომელსაც ასე მოწიწებით და თაყვანისცემით მისჩერებია ქრისტიანი.

თუ ძველი ევროპული აზროვნება, კერძოდ, ძველი ბერძენი ფილოსოფოსების თანახმად, კერძოდ, პლატონისთვის სხეულს სულის საპირისპიროდ მოიაზრებდნენ და მას „დილეგს“ უწოდებდნენ, რომელშიც დატყვევებულია სული, და მისგან უნდა დაიხსნას ადამიანი იგი, აღმოსავლეთში პირიქით, იოგათათვის სხეული „ტაძარია“, ის კი არა, პირდაპირ იწერება, სხეულს თავად სული ქმნის თავისი კარმის განმავლობაში. ზოგჯერ ისინი სხეულს სულის ტანსაცმელსაც უწოდებენ, რომელსაც იცვლის სული დროთა განმავლობაში.

და ზურაბ კიკნაძეს რომ დავესესხოთ, ბიბლიაში ადამიანი მიჩნეულია ღვთისდარ არსებად და ხაზგასმულია მისი მაღალი ღირსება დაბადებითვე. თუმცა ის, როგორც „დაბადების“ წიგნის მეორე თავიდან ჩანს, მიწის მტვერისაგან არის შექმნილი „გამოსახა ღმერთმა კაცი (ადამი) მიწის მტვერისაგან და შთაბერა მის ნესტოებს სიცოცხლის სუნთქვა და იქცა ადამი ცოცხალ არსებად“. (დაბ. 2,7)

„იდეალური აზრით, ადამი შეიქმნა ღვთის „ხატად, მსგავსებად“, მაგრამ ის გამოისახა მოკვდავი მატერისგან, როგორც უკვდავი იდეის ხორცშესხმა; სიცოცხლის სუნთქვამ (იგივე რუახ ელოჰიმ „სული ღვთისა“) ცოცხალ არსებად აქცია ადამი, რომლის სახელი „მიწის“ სახელს (ადამაჰ) უკავშირდება. იმავე სულმა, რომელიც წყლის ბნელ უფსკრულებზე დაბუდრებული „ჩეკავდა“ სამყაროს, შექმნა ადამი სულიერ არსებად.“⁵

და თუმცა ქრისტიანისთვის სხეული უპირობოდ არ მიიჩნეოდა და არ მიიჩნევა ბოროტებად, რომლისგანაც ადამიანი უნდა განთავისუფლდეს, როგორც ამას ძველ ევროპელთაგან, კერძოდ, პლატონთან ამოვიკითხავთ, რომლის თანახმადაც სხეული დილეგია, რომელშიც სულია დატყვევებული – დამონებული და ამიტომაც ადამიანის მთავარი მიზანი, მთელი ძალისხმევა იქითკენ უნდა იყოს მიმართული, რომ თავად განთავისუფლოს მისგან თავი. ამისთვის, ძველი ბერძენების აზრით, გამოსავალი სრულყოფილ აზროვნებაში მდგომარეობს, უფრო სწორედ, ადამიანის ყველაზე განვითარებული მდგომარეობაა – ფილოსოფოსობა. ხოლო როცა ადამიანი თავისი სხეული-დილეგის დიქტატით მოქმედებს, მაშინ

მასში ილვიძებს ვნებები, წადილები, სურვილები, რომლებიც იწვევენ ომებს, გაუგებრობებს, კონფლიქტებს და შუღლს ადამიანთა ცხოვრებაში.

სხეულის ბოროტება იმდენად დიდია, რომ ბერძენი ფილოსოფოსში განუზომელი იყო ზიზღი ისეთი აუცილებელი საგნების მიმართაც, როგორცაა სხეულის შესამოსელი, მაგ. ლამაზი ტანსაცმელი, ან ფეხსაცმელი.

როცა ილია ლუარსაბის პირით წერს, რომ ადამიანის სხეული ქვევრია, მიანიშნებს, რომ ლუარსაბის შემთხვევაში ქრისტიანული რელიგიის დოგმატი და შეხედულებანი ირღვევა და მახინჯდება, და თავისთავად სხეულის ქრისტიანული აღქმა – როგორც ტაძრისა ვერ შედგება და ის, მხოლოდ და მხოლოდ სიამოვნების, გემოთმოყვარეობის უძირო და ამოუწურავი წყაროა. ლუარსაბი და დარეჯანი ანტიქრისტიანები არიან, რადგან მუდამ ღვთის საპირისპიროდ ფიქრობდნენ და მოქმედებდნენ. ამაზე ილია ჭავჭავაძე წერს:

– „რა იცოდნენ ამათ, რომ თავისის ქცევით, თავისის ცხოვრებით არისხებდნენ ღმერთსა, რომელსაც თავისი სული ამათთვის შთაუბერია.“⁶

თუმცა გარეგნულად ლუარსაბიც და დარეჯანიც მარხულობდა კიდეც, ეზიარებოდა კიდეც და წირვა-ლოცვასაც არასოდეს არ აკლდებოდა.

ლუარსაბის საუკეთესო დახასიათებას იძლევა ილია ჭავჭავაძე მაშინ, როცა კომპარული სიზმრიდან ვერგამოსული ლუარსაბი ყვირილით ილვიძებს და შეშინებული დარეჯანი წიოკობს იმის გამო, რომ ქმარი გაუეიჟადა, მაგრამ როცა სიმართლე გამოირკვევა, რომ ლუარსაბს მხოლოდ სიზმარი ესიზმრა, დარეჯანი რწმუნდება, რომ ლუარსაბი ნამდვილად ის არის, რაც იყო, ანუ, როგორც ილია ჭავჭავაძე წერს:

– „<...> დაინახა, რომ ლუარსაბი ისევ ის ლუარსაბია, არც გიჟია, არც ჭკვიანი, არც ფლაფი არც ჩლაფი.“⁷

ანუ, იოანე მოციქულის ტექსტით რომ ვთარგმნოთ: – „ვიცი შენი საქმენი: შენ არც ცივი ხარ, არც ცხელი. ო, ნეტა ან ცივი იყო, ან ცხელი! (გამოცხადება 4. 15).

– „მაგრამ რაკი ნელ-თბილი ხარ შენ, არც ცივი და არც ცხელი, ამიტომ ამოვანთხვე ჩემი პირიდან“ (გამოცხადება 4.16).

აპოკალიფსის მკაცრი ტონი, გულგრილობაში აღანაშაულებს უპირველეს ყოვლისა ლუარსაბ თათქარიძის მსგავს, დაუბადებელ არსებებს.

6. ლუარსაბის გემოთმოყვარეობის ნამდვილი სახე – გულგრილობა და სიზარმაცე

„ამიტომ გეუბნებით თქვენ: ნუ ზრუნავთ თქვენი სულისათვის, რა ჭამოთ, ან რა სვათ თქვენი სხეულისათვის, თუ რით შეიმოსოთ. განა სული საზრდოზე მეტი არ არის და სხეული – სამოსელზე?“

მათე 7. 25.

* * *

ერთი შეხედვით გემოთმოყვარეობა – ეს ქვენა გრძნობა ლუარსაბ თათქარიძის მთავარი მამოძრავებელი ძალაა – ის, რისგანაც წარმოდგება ყველა მისი ცთომი.

მაგრამ ამ უამრავი ცთომის განმსაზღვრელია სიზარმაცე. როგორ განმარტოთ სიზარმაცე, რაც მთავარი თვისებაა ლუარსაბ თათქარიძისა? – ეს არის ნებისყოფის არქონა, უნებობა, უსულო საგნის დარად მოვლენებისადმი მინებება და მიდევნება. ილია ამაზე ასეთ კომენტარს აკეთებს:

– „კარგი რამ არის ქართველი კაცი: ბელსაც და უბედობასაც თანასწორად ემორჩილება ხოლმე. არც ერთისთვის გაიხეთქავს თავს და არც მეორისთვის დაიწყებს ბრძოლას – და არის ასე ყველგან ერთნაირად გულგრილი და შეუპოვარი.“⁸

ყველაზე თავზარდამცემი ის არის, რომ ილია ორი მოურიგებელი სიტყვით გამოხატავს ქართველი კაცის ხასიათს – გულგრილობაში შეუპოვარი.

ლუარსაბი ქრისტეს ვერცერთ მცნებას ვერ იცავს. ისინი – ლუარსაბი და დარეჯანი არ არიან სულით ღარიბნი, არ არიან სულით მგლოვიარენი, თვინიერნი, მშვიერ-მწყურვალნი, მოწყალენი, გულით სუფთანი, მშვიდობის მყოფენი, სიმართლისთვის დევნილნი, და არც ქრისტეს გამო ლანძღავს მათ ვინმე.

თუ ქრისტიანობა მოითხოვს, რომ ჩვენი მტრებიც კი გვიყვარდეს და მათზე ვლოცულობდეთ, ისინი, ლუარსაბი და დარეჯანი პირიქით, თავიანთ ახლობლებსაც – ძმასა და რძალს მხოლოდ ბოროტებას უსურვებენ.

ლუარსაბს ერთი სანუკვარი სურვილი აქვს, რომელიც მას კეთილმოსურნე ქრისტიანს ამსგავსებს, მაგრამ ესეც თავის ძმის გამოსაჯავრებლად. მას შვილი უნდა, მაგრამ მხოლოდ იმიტომ, რათა თავისი ძმა და მისი ცოლი დაამწყურხროს და მისი ადგილამაჟული სხვის ხელში არ ჩააგდოს.

7. ლუარსაბ თათქარიძის აზროვნების მანერა და ბრბოდ ქცეული ქართველობა

* * *

ისიც საგულისხმოა, რომ ლუარსაბ თათქარიძის მთავარი თვისება არა ქრისტიანთათვის მახასიათებელი მგლოვიარებაა, არამედ უაზრო მხიარულება.

მისი უაზრო მხიარულების არსი უფრო იკვეთება, თუ მას გავიზრებთ ხალხის გენიასთან მიმართებაში, რომელსაც ილია ჭავჭავაძე მოთხრობის დასაწყისში მოიხმობს, და რომელსაც უცთომელს უწოდებს, რადგან ხალხის გენია თავისი ფესვებით ქართველი ერის სასიცოცხლო ენერჯიაშია ჩაჭრილი, მას უკავშირდება და მისი ქვეცნობიერებიდან ამოთქვამს თავის სათქმელს.

ხშირად ილია ჭავჭავაძის „კაცია ადამიანი?“-სა და რაბლეს „გარგანტუა და პანტაგრუელს“ შორის პარალელს ავლებენ. მაგრამ გარგანტუაც და პანტაგრუელიც განა სახიერებს ფრანგი ხალხის სიცოცხლის ენერჯიას. როცა გარგანტუა, ან პანტაგრუელი იბრძვის, მხიარულობს, ან თავისი კვიმატი აზროვნებით ანგრევს დახვეწებულ სქოლასტიკურ დოგმებს, ისევე გავიმეორებ, ის ფრანგი ხალხის ენერჯიას განასახიერებს..

ლუარსაბ თათქარიძე კი არის ადამიანი, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ თავისი ვნებებისა და სურვილების, ანუ თავისი ქვენა გრძნობების სათამაშო საგნად იქცევა.

და სულაც კანონზომიერია, რომ ის ყველა საგანს, თვით თავისი სიყვარულის საგანსაც კი თავისი ქვენა გრძნობების – გემოთმოყვარეობის სფეროში გადაიტანს და მისი მეშვეობით გამოხატავს კიდევ:

– „შენ იცი, რა ხარ? სულის წინმატი, სულის ტარხუნა, გონების, აბა რა ვთქვა? – თუნდა მარილი იყოს. კარგად არ ვთქვი, ის კარგი და სახელოვანი მამა ნუ წამიწყდება? კარგი მოწყობა არ იყო?“⁹

პოლ ვალერის სიტყვები უდაოდ დაგვეხმარება, რათა ლუარსაბ თათქარიძის არსებობა უფრო კარგად გავიზროთ:

– „სურვილი თვითონ უნდა ქმნიდეს თავის საგანს, მაშინ როდესაც, თუ ამოსავალ წერტილად ქვენა გრძნობებს მივიჩნევთ, – საგანი თვით იწვევს სურვილს“.¹⁰

ლუარსაბ თათქარიძე უფრო უენერგიობაა, ბნელი მხარეა – ის ძალა, რომელიც მუდამ ინერტულობას ინარჩუნებს. ის ბრბოდ ქცეულ ქართველობას განასახიერებს ცარიზმის დროს, – ჭაბუა ამირეჯი-

ბის ენით „ერი დაემსგავსა საძოვარზე მიშვებულ ნახირს“.¹¹ რომან „დათა თუთაშხიას“ ენით ლუ- არსაბი და დარეჯანი ვირთაგვებს განასახიერებენ, რომელთაც თავად ინერცია აქცევს ვირთაგვაჭამიად.

„გორა მბორგალით“ ჭაბუა ამირეჯიბი ილიას მოწამებობრივ გზას აგრძელებს, მისთვის მთავარია ისაუბროს არა ლუარსაბ თათქარიძედ ქცეულ ქართველობაზე, რომელიც თავისი უმოქმედობით თავისთავს არარად აქცევს, არამედ იმ ერზე, რომელსაც განასახიერებს გორა მბორგალი.

ილიას „კაცია ადამიანი?! კი მუდამ დარჩება, რო- გორც ქართველი ერის გამოფხიზლების ნიშანგება.

* * *

ჰერაკლიტეს სიტყვებით: ერთი და იგივე მდინა- რეში ორჯერ ვერ შეხვალ, რაც ნიშნავს, რომ ერთი

და იგივე ტექსტს ყოველთვის სხვადასხვა მდინა- რეში, თვისობრივად ახალ ტექსტში შევყავართ.

ასეა ილია ჭავჭავაძის „კაცია ადამიანი?“ შემთხვევაშიც. მისი ყოველი წაკითხვა, სხვადასხვა დროში და სხვადასხვა პიროვნების მიერ განა- პირობებს მისგან ახალი ტექსტის შექმნას, ახალ მდინარეში შესვლას.

დღეს ზოგიერთ ჩვენგანს ჩვენში ჩაბუდებული ინერტულობა აოგნებს და თავზარს სცემს, რის გამოისობით ჩვენ ისევ და ისევ ვეშვებით იმ ძილქუშში, რომელიც სიზარმაცის თბილმა საბანმა ჩვენგან გამოიხმო და შეგვიკერა.

და ჩვენ, ლუარსაბ თათქარიძის დარად, თვალდახუჭულნი ვწევართ ამ თბილი საბნის ქვეშ და ძრწოლის მომგვრელია ის ფაქტი, რომ აღარ გვახსოვს, შევძლებთ თუ არა გაღვიძებას.

1. ზურაბ კიკნაძე – „საუბრები ბიბლიაზე“, გვ. 18. გამომც. „მეცნიერება“. 1989
2. „ეკლესიის მამათა გამონათქვამები“, გვ. 147. შემდგ. გ. კალანდაძე. თბილისი 2007
3. ილია ჭავჭავაძე „კაცია ადამიანი?!“ გვ. 19. გამომც. „პალიტრა ლ“. 2010
4. ი. ჭავჭავაძე „კაცია ადამიანი?“, გვ. 8. გამომცემლობა „პალიტრა“, 2010
5. ვიხელმძღვანელებ წიგნ. ზურაბ კიკნაძე „საუბრები ბიბლიაზე“, გვ. 16. გამომც. „მეცნიერება“. 1989
6. ი. ჭავჭავაძე „კაცია ადამიანი?“, გვ. 46. გამომცემლობა „პალიტრა“, 2010
7. ი. ჭავჭავაძე „კაცია ადამიანი?!“, გვ. 46. გამომცემლობა „პალიტრა“, 2010
8. ი. ჭავჭავაძე „კაცია ადამიანი?!“, გვ. 73. გამომცემლობა „პალიტრა“, 2010
9. ი. ჭავჭავაძე „კაცია ადამიანი?!“, გვ. 16. გამომცემლობა „პალიტრა“, 2010
10. პოლ ვალერი „აზრები“. გვ. 84. ფრანგ. თარგმნა ბაჩანა ბრეგვაძემ. გამომც. „ნაკადული“. 1983
11. ჭაბუა ამირეჯიბი „დათა თუთაშხია“, გვ. 317. გამომც. „საბჭოთა საქართველო“. 1981

ილია სახვით ხელოვნებაში

საზოგადოებრივი და შემოქმედებითი გაერთიანება „ეროვნული იმპერატივი“ უკვე მეოთხე წელია აღნიშნავს ილია ჭავჭავაძის მკვლევლობის დღეს და ახორციელებს პროექტს: „დღე, როცა ვერ მოჰკლეს ილია“

წელს პროექტის ერთ-ერთ აქტივობად, საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის დიდ დარბაზში მხოლოდ 1 დღით, წარმოდგენილი იყო გამოფენა: „ილია – სახვით ხელოვნებაში“.

საგამოფენო ექსპოზიცია აერთიანებდა ბოლო 15 წლის მანძილზე თანამედროვე სახვითი ხელოვნების არტისტების მიერ შექმნილ ილია ჭავჭავაძის სკულპ- ტურებს ფიგურატიულ ქანდაკებებს, ფერწერულ პორტრეტებს და ხატწერის ნიმუშებს, რომლებიც ექსკლუზიურად „ეროვნულმა იმპერატივმა“ შეაგრო- ვა. ყოველი ეს ნიმუში ორიგინალია და ერთადერთი

ეგზემპლარი, რომელიც ორგანიზატორებმა სპე- ციალურად ილია ჭავჭავაძის საიუბილეო წლისათვის შეაგროვეს ავტორთა პირადი და სხვადასხვა კერძო პირთა კოლექციებიდან. ყოველი ეს ნიმუში საჯაროდ პირველად იყო წარმოდგენილი.

ასევე, ერთი უიშვიათესი ნიმუში, რომლის მხ- ოლოდ ასლია საქართველოში – მე-19 საუკუნის 90-ანი წლების დასაწყისში უცნობი რუსი მხატვრის მიერ ტუშით შესრულებული ილიას პორტრეტი, რომელიც მოგვიანებით თავად ილიამ ფრანგ დიპლო- მატს აჩუქა და ახლა ეს ორიგინალი საფრანგეთშია დაცული; ამიტომ ეს ერთი ნიმუში ასლის სახით გამოიფინა.

ექსპოზიცია ილია ჭავჭავაძის საიუბილეო პრო- ექტის: „ილია ჭავჭავაძე 180 – უკვდავების ფენომენი“ ფარგლებში მომზადდა.

პაპა და ბაბო

ერთმანეთს დიდხანს მიზიდავდნენ,
დიდხანს მისდევდნენ,
ხის ფესვებივით გადახრილი სერხემალეებით...
და ერთმანეთით კალთებს, ზუსტად ისე ივსებდნენ,
როგორც მიწიდან წამოკრეფილ ჩვილი ვაშლებით.
აიშლებოდნენ დილაბნელზე, ოთახს გაკიდულ
ცხელ-ცხელ სიზმარებს შეაწყობდნენ

გამურულ ჭერში.

პაპა შოთის პურს ჩააწობდა ჯამში ჩანისლულ,
ჩამოღვენთილი ცურებიდან მოწველილ რბეში.
გაშლიდა ბაბო თბილ წიწილებს – სველ ბალახებში.
გადაზილავდა სანაზუქე გუნდას – ერბოში
და ტოტებიდან ჩამოსული, როგორც მახეში,
მოექცეოდა ყოველ დილით მზე – ჩვენს ეზოში.
სალამობით, შევანთებდით ღუმელს ახლიდან,
პაპა ყვებოდა ათას ამბავს, ჭორად ასხმულებს.
ხანდახან, ისე მიგვდიოდა ფერი სახიდან,
როგორც ხახალზე, გასახმობად

გაშლილ ჭანჭურებს.

იქ, ლოგინსაც კი, თითქოს სუნი სდიოდა სოფლის
და თივასავით შრამუნობდა თეთრი ზეწარი.

ნაჩვევი სუნი:

კვამლის,

მიწის,

მონალულ ხორბლის...

ბალის ბოლოში აყვავებულ ატმის ხესავით.

მერე წავიდნენ, ერთად ვერა,

ცალ-ცალკე

სხვა დროს,

ჩამოტყდა თითქოს სახლს ერთი ფრთა,

დაიკლა ფური...

მადლობა ღმერთს, რომ ყველაფერი

პირწმინდად მახსოვს,

რომ ამ ხსოვნაში ვაცოცხლებ და ბავშვივით ვუვლი.

სოფელში...

უცხად ამოდულდა ლობიო ქოთანში,
მჭადები დააკრა კეცებზე ნელიად.
– ქალმა უნდა ხნას და თესოს ოჯახში
ხვათი და ბარაქა – განსოვდეს ბებია.

ჯორკო აბრიალებს თვალებს ბუნრის ალში,
ბაბუას უღვაშები, ღიმილში შრიალებს,
მოხუცი შეილიშვილებს უხის სუფრის თავში,
თვალეში შემთვრალი ჭინკა უწრიალებს.

ორად გადაკეცა ხელით ხახვის ფოჩი,
მარილში ჩაკრა და უღვაშში ჩამალა.
შამფურზე სიცხისგან დაიწვა გოჭი,
ბებია ქოთანში, ქონდარი ჩაყარა.

ძვალცი კი იჭმევა, ჩემი წიწილების –
თქვა და საჩვენებლად ბარკალი გაკვნიტა.
ჭის ჭრიალს შემოჰყვა ხმაური ჭრიჭინების,
გუგულიც იძახოდა სადღაც, გაღმიდან.

ხაჭაპურს გადმოექცა ჩამდნარი ყველი...
დალოცე სოფელი, უფალო, ზეციდან,
ბებია თავის დოვლათს გამოსჭრა ყელი
და ცხელი მჭადები, არეკა კეციდან.

* * *

ვერ ვაწვდენ უთქმელ სურვილებს – მკლავებს,
ვერ ვყოფნი ფიქრებს –
ცხოვრების ხარჭას...
და ვგავარ, გვერდებშემომშრალ სარეცხს,
დიასახლისს რომ წვიმაში დარჩა.

იქ პირმაღებზე აფენია ახლა ბალახი,
 ნოტიო მოლი,
 გაკიდულია ორ ლურსმანზე ჭროლა ფარდაგი...
 დილ-დილაობით, მზეზე ადრე მიდიან ბალში
 ქმარი და ცოლი
 და მხრებით გააქვთ ყველა უქმე, ყველა სადაგი.
 პირმორღვეული, მარტოხელა დგანან გზის
 გასწვრივ
 მუნჯი სახლები,
 ყორე დაერღვათ და ასკილად ექცათ ვარდები.
 ღობის ძირებში ქირქილებენ მწარე ენებით,
 თოთო ანწლები,
 როგორც წინკართან ჩამომსხდარი დედაკაცები.
 ქვაგრილა კედლებს მოენატრათ თბილი ნაცარი,
 ჭვარტლი და ალი.
 დრო საფეთქლებში აჭედიათ, როგორც ტყვიები,
 მარტო ერთმანეთს ყოფნიან და უთბობენ სხეულს
 ცოლი და ქმარი.
 ყრუა სოფელი, უპატრონო
 და ნაშვილები.
 ჟანგმა გალოკა ალესილი ცულის პირები,
 ობი დაჰკვრია,
 გახეთქილ მორზე ხავსის ღუჟი,
 მომწვანო მტვერი...
 ნალიაშია გამომწვევდელი ჟღალი კატა,
 ბრჭყალებ-კაწრია,
 სოფლის იმედად დარჩენილი,
 თავგების მტერი.
 გადაიხეთქა მიწამ ყანა, გველის ტყავით.
 ჭრელი და მსუყე.
 გადაიფინა ახალშობილ ბალახის სისქის.
 ღრუბლები ფშენიან
 მაისის ცვრით დამბალ გოროხებს...
 მოწვიმა წუხელ
 და ზამთრით ნატკენ ხერხემალზე, მობანა სისხლი.
 იქ პირმაღებზე აფენია ახლა ბალახი,
 ნოტიო მოლი,
 ცოცხლობენ ორნი, ბარს მთა რომ არ გაუტიალეს...
 და დილაობით, მზეზე ადრე მიდიან ბალში
 ქმარი და ცოლი,
 მაღლიან მიწას, სითბო რომ არ დაუგვიანდეს.

P. S.

სოფლიდან, როგორც მდინარიდან – გამორიყული
 ხალხით გაივსო ვიწრო ქალაქი.
 აი, იქ არის გაზაფხული, თორემ აქ რაა,
 ასფალტქვეშ – მკვდარი,
 ნაცრისფერი ძვლების სამარხი.

თვალეში, სულისკენ გაჭრილი კარები მოვიჩანს,
 ბუღულაი,
 მოდიხარ,
 ტკაცუნობს მათრახი,
 ნაპარავ ცხენიდან, გიელავს სიფიცხე.
 ბანაკი ჩუმი,
 კარავში მაპარებ, ვნებებით ურდულაყრილს,
 მიჩემებ,
 თავსაფარს მახსნი და
 თმებში ცეცხლს მიმიშვლებ.
 მეცეკვე ბუღულაი,
 ხომ ხედავ, ნათალი ჭიქიდან შემითვრა სიამაყე,
 შენი თვალეზით შავგვრემან ღამეზე,
 გავშალე კარტები,
 მჭიდროდ მიკერილი მონეტები
 მხრებზე ჩხრიალებენ,
 ცხელ ტანზე სიჭრელედ, ჩამოთლილი,
 მეშლება კალთები.

ფართო გულისპირით, ჩვილებს დაოთხებულ
 სხეულს აწოვებენ,
 წენგოსფერ ბაგიდან ხვატზე იჭრებიან,
 თამბაქოს რგოლები,
 მიდიან ბოშები,
 სახლებჩაწყობილი,
 გრილ ნაცარს დატოვებენ...
 ზურგის აბრეშუმზე, ლოყას დამიწვავენ
 თავწაკრულ ჭორებით...

მე კიდევ შენს იქით აღარსად წამესვლება,
 გესმის, ბუღულაი?!

დედაჩემი

ვხედავ, რომ ხალხს და ხმაურს ვერ აყვები,
 რომ ახალ სიტყვებს ვთხზავ ყოველ დილით...
 და თითქოს, არ მყოფნის დედაჩემი,
 ვიწრო და უსახელო პერანგივით.

რომ ასე, მარტოობა დავიმჩნიე,
 ჩემი ტყე,
 ჩემი ცა,
 ჩემი ჩერო.
 მქსოვდი – წაღმა თვლები ჩაგირღვიე,
 როგორმე მაპატიე,
 დედაჩემო...

* * *

მგონი, ძნელია ჩემთან ყოფნა,
 ძნელია, ალბათ,
 მე ხომ ვზივარ და ღამღამობით
 სინათლეს ვეძებ...
 და ჩემი დარდით გაცრეცილი,
 მუხლამდე კაბა,
 მოაღმსარებლე მლოცველივით
 მარხულობს ძვლებზე.
 ალბათ ძნელია ჩემთან ყოფნა,
 ცოტა ვარ რადგან,
 ისეთი ცოტა,
 ერთი პეშვი წყალიც კი მახრჩობს...
 და როცა თვალებს,
 მღვრიე-მღვრიე ნაბიჯით მადგამ,
 მინდა გამიშვა,
 თან მინდა, რომ ვერაფრით დამთმო.
 ჰოდა, ძნელია ჩემთან ყოფნა,
 ძნელია, ალბათ,
 არ მყოფნი ასე, ნაწილ-ნაწილ,
 ასე ჩეროდან...
 იცი, იმ დღესაც რომ ვიყავი
 როგორღაც, ავად,
 მხრებზე სულ შენი ხელის სითბო
 მეჩვენებოდა...

* * *

ალბათ, დასცვივდათ უკვე,
 ვაშლებს ლბილი ყვავილი,
 საღამოობით ორღობეში წალმებს კონავენ...
 ჩამოსხდებიან ღჯუ ქალები, ენის ქავილით
 და მოკლეკაბა, წვივგრძელ გოგოს გადაჭორავენ.
 ალბათ, გახშირდა სოფლის ცაზე ელვა-ჭექები,
 გაჩნდება ტაბლა:
 შოთით,
 ყველით,
 ბოლოკ-მარილით.
 გადაუვლიან ჩამშრალ ხორხებს
 არყის ჭიქები,
 ნესტიან ზურგზე გადავლებულ ცივი წყალივით.
 დაესვიან საღამოებს ჩრდილის ჩრჩილები.
 დაიბუდებენ შემთვრალ კაცებს – ბუდე-ცოლები...
 და გაზაფხულო, ყველას ასე აუხირდები,
 ყველას
 ტერფიდან – თმის წვერამდე დაეტოლები.
 მკლავმოკლე ღამე,
 ბერწ ქარებში გადატარდება
 და ვიღაც გოგოს,
 ვიღაც ბიჭი
 შეუყვარდება.

თამარ მიქაძე დიმიტრი ყიფიანის სახელობის პრემიით დაჯილდოვდა

დიმიტრი ყიფიანის სახელობის პრემია საშურის მუნიციპალიტეტთან რამდენიმე წელია არსებობს. წელს ეს პრემია მიიღო: ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორმა, მწერალმა თამარ მიქაძემ, ნომინაციაში: „განსაკუთრებული დამსახურებისათვის ქვეყნისა და მუნიციპალიტეტის წინაშე“
 თამარ მიქაძე დიმიტრი ყიფიანის პირდაპირი შთამომავალია. იგი 2009 წელს გამოცემული ფოტოალბომის – „დიმიტრი ყიფიანის ცხოვრება და მოღვაწეობა“ – პროექტის ავტორი და შემდგენელია. ასევე, 2016 წელს გამოცემული ალბომის – „დიმიტრი ყიფიანი და მისი შთამომავალი“ პროექტის ავტორი და შემდგენელი გახლავთ.

აღსანიშნავია მისი მინიატურული პროზის კრებული – „სევდიანიდან მხიარულამდე“.

პრემია გადაეცემათ იმ ადამიანებს, რომლებსაც განსაკუთრებული წვლილი მიუძღვით დიმიტრი ყიფიანის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის კვლევის საქმეში.

ორმაგად სასიხარულოა, რომ თამარ მიქაძე არის ჟურნალ „ანეულთან“ არსებული ლიტერატურული გაერთიანების წევრი.

ჟურნალ „ანეულის“ რედაქცია ულოცავს ქალბატონ თამარს ამ დამსახურებულ ჯილდოს და უსურვებს ახალ-ახალ წარმატებებს ერისა და ქვეყნის სასიკეთოდ.

მამონა ღვინძია

დაიბადა 1966 წლის 23 ივნისს ქალაქ სოხუმში. დვალის პოეტური ფსევდონიმია. დაამთავრა ფერწერის ფაკულტეტი, თარგმნის საკუთარი და ქართველ კლასიკოსთა პოეზია. არის ორი პოეტური და ერთი პროზაული ნაწარმოების ავტორი.

მისი ნამდვილი გვარია დარცმელია.

* * *

მდორეა ცხოვრება, რა ლეგა, რა სადა
და შენი სხეული – ოცნების ბროდვეი
დავიპყარ, მოგაგენ ვენების „NASA“-დან
და გასმევ ტუჩების უნაზეს პორტვინს.

ჩემზე ხომ ვერ იტყვის ძვირფასი ერატო:
„ამ ქალს ხელისგულზე სამყარო არ უდევს,
ქალური ოცნება ცის თაღზე ვერ დადო,
და გრძნობის ალპებში ვერ უშვებს სალუტებს“.

როდესაც შედეგად შერაცხენ ამ ლექსებს
და გულში ჩამიკრავს ძვირფასი პუბლიკა,
გადმომცემს უკვდავი სახელის ინდექსებს,
ტიტანთა სასახლის კლიტეთა ღუბლიკატს.

მანც ავფრინდები იმ ცამდე – ან ავალ,
იმდენს იტრიალებს სული და იბორგებს,
ვიცი, დავესწრები ვარსკვლავთა კარნავალს
და სხვა გალაქტიკის გავიცნობ კიბორგებს.

მდორეა ცხოვრება, რა ლეგა, რა სადა;
და შენი სხეული – ოცნების ბროდვეი
დავიპყარ, მოგაგენ ვენების „NASA“-დან
და გასმევ ტუჩების უნაზეს პორტვინს.

* * *

ზოგი უიღბლო სიყვარულს ითმენს
და გულის ტკივილს იქარვებს აბით,
მე შევერკინე გრძნობების ზვირთებს
ლექსებით, როგორც სერფინგის დაფით.
ვერ შევეგუე ტივტივით დაღლას,
არ შევეურთდი – სერფერთა რიგებს,
მე შევევჯახე გატეხილ ტალღას
და შევალეწე სერფინგი რიფებს!

* * *

ეჭვით მიმზერენ კაცუნები – ხანაც ცოლები...
აქ სისინებენ მათი ენის ცივი სიონი,
ვერ გაულიათ ჩემი ლექსის ანტრესოლები,
ვერ უპოვიათ გაზაფხულის ცის ლოსიონი.
სტრიქონებს აღარ ვაპრიალებ

ენების მასტიკით,

ალბათ თანდათან გაგრილდება

გულის მარტენი,

რად მინდა ლექსი,

თუ არ მღუპავს თავის მისტიკით?

მთვარის დამბახას

ვარსკვლავებით მანც დავტენი!

მარადი ღამე გადაგორდა და გაითელა,

ვაცურებ მისი რელსებიდან

ცისკრის ვაგონებს...

მე როგორ ვწერო ლექსი

სადა და გულწითელა?

ვით მოვერიო

მეტაფორის ველურ ჟარგონებს?!

ამ სტრიქონების უცხო რიტმი

მავანს აწუხებს,

რაც მივაძერწე მის ლარნაკებს ასე ფაქიზად.

ნუ გააკარებთ პოეზიას დოგმის მარწუხებს...

და ქართულ ლექსსაც დაე, ჰყავდეს

თავის „მარკიზა!“

შეხვედრა სოხუმელებთან

თანაკლასელებს

არ გავიხსენეთ ომი, მარცხი და...
არც საფლავების სველი ბელტები,
ჩვენ აფხაზური თბილი ფაცხიდან
ვეწვიეთ სოხუმს – ცის მოღბრებებით.

იქ დაბრუნების იყო ტოლფასი,
რომ მოვიგონეთ სკოლა, მაისი...
გადაგვერია გულის კომპასი,
იპოვა სულის ედელგაისი;

ის გასაოცრად რბილი ფერები
სასიყვარულოდ მარად გვეყოფა,
ვერა დაგვაკლო დრომ დაბერებით,
ჩვენ სილამაზის გვერქვა ეპოქა!

სოხუმის სკვერებს კვლავ უნებლიედ
ჩამოვურბინეთ – მტრედი დაგვსდევდა,
გვიხმობდა სახელში დასაბრუნებლად,
მაგრამ დაიწვა ჩვენი „ფაზენდა!“..

მაინც არვისთან ვართ ცილობაში,
მოგვნატრებია რიწა, ათონი...
და ზღვის ვერცხლისფერ ვარცხნილობაში
ჩაფლული მთების საგუმბათონი.

არც პირფერობა არის ვინმესთან
აფხაზთა გენში რომ არ ვეჭვდები,
მწამს, ოჩამჩირის ძირძველ მღვიმესთან
აბსკილის ცხენის ანაბეჭდები.

ახლა შემინდეთ სიტყვა გვიანი,
თქმული სოხუმის ბედისწერაზე,
რადგან იმ სკოლის ფორტეპიანო
მე ავიტანე ლექსის მწვერვალზე!

და არ მეცალა სტროფი მელეხა...
დრო გადარეცხავს უქმთა ღრეობას.
მე აფხაზეთის უკვდავ რენესანსს
ვენდობი მთელ ჩემს მემკვიდრეობას!

* * *

იწვიან შენი ტრფობით ქალები,
ზოგს ეტირება, ზოგს ელოცება,
რად ჩამაშტერდი მე, მაგ თვალებით?
რით ვერ მოგხიბლეს ანგელოზებმა?!

მაცდური თვალის ლილო-ჭრილოთი
იმდენი გოგო გიმზერს, ფარულად –
დავითის მხრების მარმარილოთი
რომ მოაბიჯებ ტრიუმფალურად.

საკუთარ იღბალს რატომ ირთულებ?
ახლა პოეტთან ყოფნაც მოგინდა?
ახალი მთვარის უცნობ სართულებს
მაღე ბრასავით დავდგამ ლოგინთან!

ამ საძინებლის ფანჯრის ფარდები,
გამოჭრილია ტყეთა ჩეროდან...
და შუალამის ლეოპარდები
რომ ჩაღეწავდნენ – ხომ არ გვეროდა?

ვერ შეგპირდები, რომ კვლავ არ წავალ,
რას ითხოვ ჩემგან, მაინც რა გინდა?!
ვერ გამოგიყვან გაუკაწრავად
ბედის ვარსკვლავის პანორამიდან...

რომ ავიტანო შენი კაპრიზი,
არა ხარ შენ ის მამრი – მოდერნი,
შეირგე ჩემი კოცნა – საპრიზო,
იკმარე ჩემი მუზის ორდენი!

შენ რომ ალერსი ურცხვად მომპარე,
თან მოტყუებით და ანგარებით
და ჩემი ტანის რძისფერ ოპალებს
დაატყდი მკლავთა ნიაგარებით...

ჟინიან ფიქრებს დავუბრუნდები,
მაგ ნატიფ სხეულს რომ ვუყურებ და...
გზვერავენ კბილთა იაგუნდები
ჩემი ტუჩების ცხელი ყურედან.

სამართლის ღმერთთან ნულარ მიჩივლებ,
თემიდას ჩემზე აღარ მისწერო,
ჰო, გულცივობა გამოვიჩინე,
გაჩუქე ღამე, საბედისწერო!

ედენება თავისუფალი საქართველოსთვის
დაღუპულ ჯარისკაცებს

ეფექტრა

ვარდები უმძიმს დათელილ ღობეს,
ძველი კედლები კრთება ქარებით,
დაუფარია ბილიკი ხოვერს,
გატანჯულია ბალი გალებით.
სიჩუმე სევდის ფსალმუნებს გალობს –
სად არის ვარდთა გადამწინდენელი?!
თოვლივით თეტრი ვარდები კმარობს,
„სად არის ვარდი შარშანწინდელი?!“
წარმავალია და წამით ხანობს
ყველა ქორწილი და დამწინდველი,
თოვლივით თეთრი ვარდები კმარობს,
„სად არის ვარდი შარშანწინდელი?!“

თეთრი ივლისურები

ზაირას

თითქოს დაისრულები,
გრძნობადანისლულები,
ბალის ფურისულებზე
ფრენენ ივლისურები...
შეუღეველ ივლისებს –
ხსოვნაში რომ ლივლივებს,
კდემით დაესულება
თეთრი ივლისურები...
თვალკილოში წვიმდება
მზეთა წყნარი გალობა –
ყოვლად დაუწუნარი
შენი ყმაწვილქალობა...
ჰო, და, ცრემლში ცურვილი,
ამ ბილიკზე სულ ივლის,
მასთან შემოფეთების
ბედნიერი სურვილი!...

სალამოა უკვე ხუთი,
მიწას აწევს ავი მხუთრი...
მე გიყურებთ თვალში მწუხრით,
ნუ მიდიხართ,ნუ მიხვალთ!...
დაეთხოვეთ ქარვის ბალებს,
მზეში ახლა გულებს ახელთ,
დარილი მწვავს,დარილს დამხსენ...
ნუ მიდიხართ,ნუ მიხვალთ!...
ჩამოვჯდები თქვენთან მოცლით,
დედას როგორ დადლით ლოცვით?!
მიწა ვარ და მიწას გკოცნით...
მიყვარხართ და ნუ მიხვალთ!...

ო მ ი

ნაქალაქართან ცდილობს ქარის ნელი ადაჯო,
ჩემი სიკვდილი შენს სიცოცხლეს გადააჯაჭვოს.
უფლისციხესთან სისხლისფერი მომკლეს ყაყაჩო,
ქსანზე გვირილა უმწეობის ცრემლმა დაახრჩო...
ახ, რაღა დარჩი – არწივისთვის ერთი ირაო,
ისრის საწვდენზე დაღუული პატარა ლეღე...
დავმაღავ თვალებს, ავდრიანი არაგვისფერას,
რომ არა მკითხო, რა იქნება ათი წლის მერე...

* * *

„როის-როისი“, „ფორდი“ და „რენო“,
„ალფა-რომეო“, „ვოლვო!“, „ნისანი“...
გარბის ხსოვნიდან დავიწყებისკენ
ჩემი წიქარა – ხარი მისანი.
მირბის და მიაქვს ძველი ქარები,
რიტიც კურნავდა მუხას მუმლიანს,
რკინის წარღვნასი დავიწყებას კი –
სამშობლოს უკვე აღარ უვლიან...
მონათა მკვდარი თავისუფლება –
რკინის კერპები, ყოფნა უღვიძლო,
„ბედნიერსა“ და ყურზე მძინარე
ერს, აღარა სურს გამოიღვიძოს...
და ვიწრო გზებით მირბის წიქარა,
ათასი ზღაპრით, ლექსით, მითებით,
„დმერთის უბეში“ გამოაზამთროს
იმედისა და დარდის ჩიტები...

ბიოგრაფიული აღნიშვნები

ა გ ა რ ა კ ი

სახლი შევიძინე სააგარაკოდ, აქვე თბილისთან ახლოს. ყოფილი პატრონები ყველაფერს ყიდდნენ, საზღვარგარეთ აპირებდნენ თურმე გადასახლებას, ხო, გადასახლებას, ფული სჭირდებოდათ მომავალ ევროპელებს. ავეჯ-ჭურჭლიანად შევიძინე ეს შესანიშნავი კარმიდამო და ძვირიც არ გადამიხდია.

ძველი ნაგებობა შემომეგება, აი, „ბელეტაჟს“ რომ იტყვის ხალხი, ისეთი. ქვითკირის კედლები ამოეყვანათ მიწის ზედაპირიდან და ისე „შეეკრათ“ პირველი სართული. მარანი და რამდენიმე ოთახი იყო იქ. მარანში დიდრონი საწური ქვევრი შუაში ჩაედოთ, უფრო პატარები კი გარშემო შემოეყოლებინათ ბარტყებივით. ძველი ნივთები ერთ კუთხეში მიეწყოთ და ასე მიეტოვებინათ.

პირველი სართულის ოთახებსაც შევავლე თვალი. ძველებური ქართული აგურით იყო იატაკი დაგებული. თითქოს მაჭრის სუნი მეცა. კუთხეში მიყუჟულ მოზრდილ მუხის კასრს ასდიოდა ალბათ. მეორე სართულზე კიბეს აუყვევი. ხის კიბეს ფიცარში ამოტვიფრული ლამაზი ორნამენტებით დამშვენებული მოაჯირი მიჰყვებოდა. ეტყობა ლაქიც არ დანანებია ყოფილ პატრონს, ისე გაეპრიალებინა ხის ზედაპირი. მეორე სართულის შესასვლელი კარი შევადე, შუშაბანდი შემომეგება ახალ მასპინძელს. ოთხივე ოთახის კარი ღია დაეტოვებინათ, „ნიავემა გაუაროსო“, – ასე გადაწყვიტეს სხვის ცას დანატრულმა ჩვენმა თანამიწიერებმა ალბათ. ძველი ავეჯი იდგა ოთახებში. „ბუფეტი“ მასპინძლობდა, დიდ ოთახში და კუთხეში დიდრონი გაჭვარტლული ბუხარი პირღია შემომყურებდა, თითქოს „შენ მაინც გამწმინდო“, – მევედრებოდა ქვაში და აგურში დატანსრულებული ოჯახის „თბილი“ მოჭირნახულე.

ბუხრის გვერდით ვიდრე „ბუფეტამდე“ სამლოცველო ჰქონდათ მოწყობილი. ხატები კედელს

„შეხორცებოდნენ“, წინ პატარა მაგიდა დაედგათ და პატარა სასანთლები ჩაემწკრივებინათ გვერდი-გვერდ. ლოცვების წიგნები ელაგა მაგიდაზე მტკრის საბურველში გახვეული სრულიად. ბუხრის მეორე მხარეს, სარკმელებს შორის კედელზე ხალიჩა გაეკრათ ძველებური წვისსამებრ და ქვეშ აკვანი დაედგათ. ოთახის ცენტრში მუხის პირქუში მაგიდა ჯვრაც მყარად იდგა „მესტუმრედ უხუცესის“ ურყევი ხიბლით. ყველა ოთახი შემოვიარე, საოცარი სიმშვიდე ვიგრძენი იქ. ისევე დიდ ოთახს დაუბრუნდი, გარეშეში მიმოვიხედე და ახლავა შევამჩნიე შუშაბანდში გასასვლელი კარის თავზე ხის დირე იყო გადაებული, ნიშან-ორნამენტებიც ამოეკვეთათ მის სხეულზე. შუაში ჯვარი იყო გამოსახული, ჯვრის ქვეშ აკვანი, ჯვრის თავზე მზის „ბორჯღალი“, მარჯვენა მხარეს სანთელი და მარცხენა მხარეს კი წიგნი ამოეკვეთა ოსტატს. არსად მინახავს მსგავსი ნაკვეთი, არც მსგავს განლაგებას წავწყდომივარ სადმე. ბუხრის გვერდით წმინდა კუთხეს მივაშურე ისევე. გადავწმინდე ხატები, სასანთლებსაც შევავლე ხელი, რუდუნებით მოვაშორე იქაურობას ჯვრაც ხელუხლებელი მტკერი. შესანიშნავი იყო უკვე გასუფთავებული ოჯახის სალოცავი. ფარდის ქვეშ შეყუჟულ აკვანს მივეახლე ახლა, ფარდა ავნადე სიცოცხლის საგალობლის მღუმარედ მომღერალს. ეტყობოდა ზუმფარით გულმოდგინედ გაწმინდათ მისი „ტანი“ და შემდეგ ლაქით დაუფარავთ მისი სხეული.

ჩემი ოჯახის წევრების ყიჟინა შემომესმა გარედან, ჭიშკარს მოსდგომოდნენ და კარებს ალებდნენ ჟრიაშულით ბავშვები. ჭრიალით მამცნო სტუმრის შემოსვლა ეზოს კარიბჭემ. ბავშვები ოთახებში დარბოდნენ, მოსწონდათ იქაურობა, ძველებურ საწოლებზე დახტოდნენ და ტანტსაც დაურღვიეს მყურდობა. მეუღლემ ცოცხი და აქანდაზი მოიმარჯვა, დიასახლისის ხელი დაატყო იქაობას. არც მე დამტოვა გარჯის გარეშე, ჯერ შეშა შემომანიღვინა, ავეჯიც მიმაღაგებინა თავის ჭკუაზე და სამზარეულოში მიკრა თავი „ხორცი დამიჭერი და სადილს გავამზადებო უცებ“ თვალნი მწყაზარნი შემომაფეთა კიდევაც თანამეცხედრემ. მზე უკვე ჩადიოდა. პირველი ღამე უნდა გაგვეთია ახალ სახლში ოჯახს.

მობილური ტელეფონი აწკრიალდა. სახლის ყოფილი მეპატრონე მირეკავდა. გესტუმრებით ცოტა ხნით, არ შეგაწუხებთ, ისე წავალთო მალევე... დასტური მივეცი, მანქანიდან კონიაკის ბოთლიც ამოვიღე და ამაყად დავუწყე სტუმრებს ლოდინი. მზე უკვე ჩასულიყო, მთვარის სანახებში ვარსკვლავნი კეკლუცობდნენ, მყისიერად ცას გადაჰკრავდა მანათობელი და ალბათ ასე კოცნასაც უგზავნიდნენ ერთუროს.

ეზოს კარებს მოადგნენ სტუმრები, მორიდებით შემობრძანდნენ სახლში. ორი მოხუცი ახლდათ თან. მხცოვანი ქალბატონი ყოჩაღობდა მკლავს აშველებდა მოხუც მამაკაცს...

– ბატონო გიორგი, მოგვიტევეთ, ალბათ უდროოდ დროს შეგაწუხეთ... ხვალ მივფრინავთ საზღვარგარეთ და ჩემი დედ-მამაც თან მიგვყავს. ნება გვიბოძეთ, გთხოვოთ... ეს მოხუცები ჩემი მშობლები არიან, ისინიც თან მიგვყავს და მთხოვეს, იქნებ უკანასკნელად ლოცვის უფლება მოგვცენო ჩვენს ოჯახში... მომიტევეთ...

– რასაკვირველია... არაფერი გადამიადგილებია... მხოლოდ მტკერი გადავწმინდე ხატებს... ლოცვანიც კი იქვე დევს...

მღუმარედ მიუახლოვდნენ წმინდა კუთხის წინ მდგარ მაგიდას მოხუცი ცოლ-ქმარი, ლოცვანი გადაშალეს და ოჯახისთვის სავედრებელი ღვთისმშობლისადმი ლოცვა დაიწყეს... ორივეს ხელთ ეპყრა ანთებული კელაპტარი და ისე განაგრძობდნენ ლოცვას... მძიმედ წარმოთქვამდა სიტყვებს ძიაკაცი, ხელჯვოსს ეყრდნობოდა ხშირად, სათვალის მინაზე ალი კიაფობდა, სანთლისაგან ადენილი წყნარად, თითქოს მომეჩვენა, ემშვიდობებოდნენ ამ სახლს და კერიას მარად, ვინ იცის, რამდენი სიხარული მის კედლებს შეახიზნეს თავად. ბავშვები მღუმარედ ატუზულან, იქვე კარებთან, ბრდღვიალა თვალებით ციმციმ შეჰყურებდნენ ლოცვას...

რალაც აჭრიალდა, უცხო ხმა დაირხა, აკენისკენ გავიხედე... აკვანი ირწეოდა თავად. გაოგნდი... ახლოს არავინ იყო, რომ მეფიქრა, ხელი შეახლო, ალბათ, აკვანი წყნარად, მშვიდი აკორდებით ნელა ირწეოდა, წყნარად.

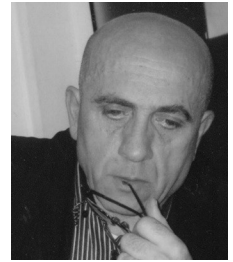
შიში დამეუფლა, მეუღლეს შევხედე, გაფითრებულიყო ქალი...

– ბატონო გიორგი, მადლობას გიხდით მოთმინებისთვის – მშვიდად მომიგო მოხუცმა კაცმა – ჩვენ სამუდამოდ მივდივართ ამ ქვეყნიდან, შორს, ძალიან შორს... ამ აკვანს გაუფრთხილდით... დედაბოძის მაგიერია ის ოჯახში, სიცოცხლის პირველმწეა და ბაღის სითბოთია გაჯერებული. ხანდახან სანთელი მის ტანზეც ანთეთ, ისიც ხომ ოჯახის წევრია, ოღონდ სხვანაერი... თქვენი ოჯახის ბედნიერებისთვისაც ვილოცეთ, მაღლი გწეოდეთ დედა ღვთისმშობლის...

მაღევე წავიდნენ სტუმრები. ჭიშკრის კარები გადაკეპტე და სახლში ამოვედი... რალაცნაირად მიდიმოდა ცოლი, მერე ხელით ხატებისკენ მიმიითია... ჩემი უფროსი შვილი ხატის წინ დამდგარიყო და... მირონი სდიოდათ ხატებს...

ერთი ლექსი

ლავით შაოქაქაძე

სერ!..

სერ, აქ ეგზოტიკით დასანაყრებლად რომ ჩამოსულხარ, პრეისტორიულ ექსპონატად აღმიქვა, რომ გსურს, წამომყევი, – ზღვა მოლიცლიცე მეწამულ ცის ქვეშ წუხელ ტიროდა, ის რუსის ხიშტიც აქვე დარჩა, ჩემი ძმის სისხლში გაღებელი, ზედაზნის კართან, ქსნის ხეობაში თუ დარიალის შემოსასვლელთან სურვილით ერთით: კავკასიონიც სტეპივით რომ მიმოასწოროს, სერ, აიხედე ზემოთ, ქსანზე როგორ ტირის ღრუბელი, მაინცდამაინც ძირს ნუ დაიხედავ, – „ხინკალი სუპერ!“ – შექება ხურდად, ფაშეზე ხელის დათათუნება... დუქნის გემოთი ნუ შეხედავ ალაზნის ველებს, ნურც ცას გომბორის.

სერ, ეს სამყარო ჩემ გარეშე არაა სრული, ამ ლოქში ღვივის წვენი ვაზის, სისხლი – იესო, ისევ მყინვარწვერს წამომდგარი მსურს ჩემი სული და ამისათვის ნუ დამძრახავ მე, კადნიერსო. სერ, ყველაფერი თამაშია, ჭრელი დახლია, მაგრამ სხვას ამბობს სხალთის კართან სოფლის ზარები, სერ, ეს სამყარო ერთი სუნთქვა, ერთი სახლია, შენც დაგაჩნდება, თუ ჩემს კედელს ადევს ბზარები... ..სერ, ამ მიწიდან მე გაქრობა არ მიწერია...

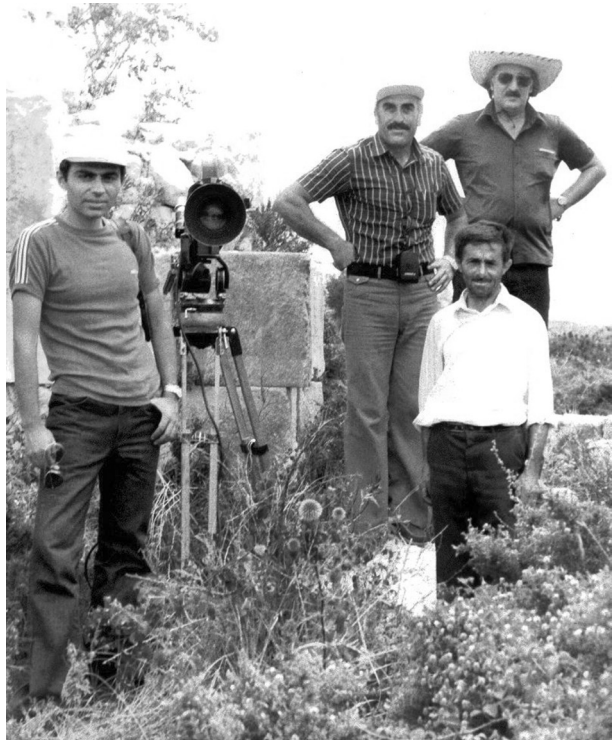
ედვენება ბატონ გურამ პატარაიას ხსოვნას

1979 წლის მცხუნვარე ივლისის თვეა, მე, თურქეთის ხმელთაშუაზღვისპირა ქალაქ ისკენდერუნში ვიმყოფები, სადაც საბჭოთა სპეციალისტების უშუალო დახმარებით შენდება თურქებისათვის ახლაც კი საამაყო მეტალურგიული ქარხანა, ე.წ. „ისდემირი“. მე რამდენიმე ჩემს კოლეგასთან ერთად თარჯიმანი ვარ, ასე თქვათ, ვენმარები თურქ და საბჭოთა სპეციალისტებს (რომელთა შორის რუსების გარდა ბევრი იყო უკრაინელი, თათარი, ყაზახი, ქართველი, აზერბაიჯანელი, ერთი ლატვიელიც კი) საერთო ენის დამყარებაში (თსუ დავამთავრე საზღვარგარეთის ეკონომიკური გეოგრაფიის სპეციალობით, თურქული და ფრანგული ენების სწავლებით).

დღე არ მახსოვს ზუსტად, როცა ერთ-ერთ მშენებარე საამქროში ყოფნისას ტელეფონით დამიკავშირდნენ და სასწრაფოდ ქარხნის დირექციაში გამომიძახეს. სიმართლე ვთქვა, არ მესიამოვნა ეს ფაქტი, ჩვენ იქ ასე ვიძახოდით: „რაც შორს ხარ დირექციიდან, მით უფრო წყნარად დაამთავრებ მივლინების ვადას (12 ან 24 თვე, როგორც წესი)“.

დავაჯექი ჩვენი ობიექტის მანქანას, თურქ მძღოლს ვუთხარი, დირექციაში მივდივართ-მეთქი და დავიწყე ფიქრი, ჯერ შემეშინდა, ვაითუ, თბილისში დარჩენილ მშობლებს რაიმე დაემართათ, ან ძმას, ანდა, ჩემდა უნებურად, რაიმე ხომ არ გავაკეთე ისეთი, რომ 24 საათში სამშობლოში მიკრან თავი-მეთქი და სხვა ამის მაგვარი.

10 წუთში ადგილზე ვიყავი. პირდაპირ მივედი საბჭოთა სპეციალისტების ოფიციალურ თურქ კურატორთან, ემინ ბეისთან. მე 26 წლის ვიყავი, ის კი ორჯერ უფროსი იყო ჩემზე, ამიტომაც მე ასე, კლასის დამრიგებელივით მეპყრობოდა, უყვარდა ხუმრობა და ოხუნჯობა, საერთოდ, ქართველ სპეციალისტებზე, რომლებიც ჩემამდე მუშაობდნენ ქარხნის მშენებლობაზე, ყოველთვის თბილად ლაპარაკობდა. შევედი თუ არა მასთან, დავინახე, რომ მართო არ იყო კაბინეტში, ვიღაც მამაკაცი იდგა მის გვერდით, ადრე არ მენახა. რატომღაც უსაფრთხოების სამსახურის წარმომადგენელს მივაშვავსე.

დგანან (მარცხნიდან მარჯვნივ): გურამ შარაბიძე, ირაკლი ონოფრიშვილი, თურქი გამყოლი აჰმედო, გურამ პატარაია

— გურამ ბეი, — სერიოზული ტონით მომმართა ემინ ბეიმ, — შენ 3 დღით მიდინარ ანტიოქიაში მივლინებით, საბჭოთა სპეციალისტების უფროსთან ეს საკითხი უკვე შეთანხმებულია. როგორც თარჯიმანი, შენ უნდა მოემსახურო საბჭოთა კავშირიდან ჩამოსულ კინომუშაკებს, კერძოდ, რეჟისორსა და ოპერატორს (გვარები არ დაუსახელებია), დანარჩენს ადგილზე აგისწინან. რაც შეიძლება სწრაფად მოემზადე, გამოგვივლის ჩვენი მანქანა და მიგიყვანს ქარხნის გასაშვებ პუნქტამდე, სადაც გელოდებიან შენი თანამემამულე ქართველები. აბა, წარმატებით! ნახვამდის.

მანც ვერ მივხვდი, მე რატომ ამირჩიეს, შემდეგ შევეტყვე, რომ თურმე ჩვენებურების მოთხოვნა ყოფილა, თარჯიმანი ქართველი უნდა ყოფილიყო

(ამის შესახებ ადრე მოუპოვებიათ ინფორმაცია, ანკარაში ყოფნისას), გულზე ხელის დადებით გამოგიტყდებით, რომ 14 თარჯიმნიდან მინიმუმ 10 მაინც ჩემზე უკეთესად ფლობდა თურქულს მაშინ, მაგრამ ქართველი მართო მე ვიყავი. ასე, რომ ბედმა მარგუნა ამ ისტორიაში მოხვედრა...

ზუსტად 30 წუთში აღნიშნულ ადგილას გადმომსვეს ქარხნის მანქანიდან, გადავდგი რამდენიმე ნაბიჯი და ვხედავ, დგას ღია ფერის „მერსედესის“ მარკის მანქანა და ორი მომღიმარი მამაკაცი, მივუახლოვდი, მივესალმე ქართულად, მომესალმნენ.

– აბა, გვეჩქარება, დიდი დრო დაგვარგეთ შენს ძებნაში, მანქანაში აგიხსნით ყველაფერს, – მითხრა უფრო „ახალგაზრდამ“. ჩავსხედით, მანქანის საჭესთან „ახალგაზრდა“ დაჯდა, ხოლო მასთან შედარებით უფროსი კი მის გვერდით დაბრძანდა, დაღლილობა ეტყობოდათ, ვინაიდან ანკარიდან იყვნენ ახალჩამოსულნი, სულ ცოტა 650კმ ჰქონდათ გავლილი.

სიმართლე ვთქვა, თავიდან ისინი ვერც კი ვიცანი, უფრო სწორად, ლაპარაკში ახალგაზრდამ კი წარმოთქვა, შენი სეხნიაა ბატონი გურამიო, მაგრამ კარგია, რომ თვითონვე დაამატა, ბატონი გურამ პატარაია გაიცანიო...

მაშინ კი მივხვდი, ვისთან ვიჯექი მანქანაში და რომ ამ ლეგენდარულ კაცთან უნდა გამეტარებინა წარუშლელი 3 დღე, თანაც სად? ანტიოქიაში, სადაც ათწლეულობის განმავლობაში საქართველოს წარმომადგენელს არ დაედგა ფეხი გარკვეულ მიზეზთა გამო.

„ახალგაზრდაც“ მალე გაიშიფრა – ეს იყო ყველასათვის ცნობილი და საყვარელი კაცი, შესანიშნავი კინოლოპერატორი, ბატონი ირაკლი ონოფრიშვილი. თავიდან ცოტა შებოჭილად ვგრძნობდი თავს, მაგრამ მალე, როცა გაირკვა, რომ ერთად „არ დავიკარგებოდით“, სულ სხვა გახდა მათთან ურთიერთობა. ჯერ ერთი, ორივე იყო ბრწყინვალე იუმორის გრძნობის პატრონი, ერთმანეთთან სულ ოხუნჯობდნენ, ასე ვთქვათ, „შპილკებს“ უკეთებდნენ, მეც მაშაყირებდნენ გზადაგზა, ძალიან მომეწონა ეს ატმოსფერო, ვცდილობდი, არ ჩამოვრჩენილიყავი, მაგრამ გამოგიტყდებით, ძალიან შორს ვიყავი მათგან ამ საკითხში. ქალაქ ისკენდერუნიდან ანტიოქიაში დაახლოებით ერთი საათის გზაა, ამ ხნის განმავლობაში მე უკვე გამარკვივს მათი მოგზაურობის არსში. გავიგე, რომ პირველ რიგში, მათ მოახერხეს, აეღოთ კინოგადაღების ნებართვა, რაც იმ პერიოდში ფაქტობრივად შეუძლებელი იყო.

როგორც გავიგე, საბჭოთა ელჩის ჩარევით და პირადი კავშირების გამოყენებით მოხდა ბატონი

გურამისა და ბატონი ირაკლის შეხვედრა იმდროინდელ თურქეთის შინაგან საქმეთა მინისტრთან, ჰასან ფეჰმი გიუნეშთან, რომელმაც ძალიან თბილად მიიღო ისინი, საუბრისას ისიც კი უთქვამს, რომ მისი წინაპრები საქართველოდან ყოფილან წარმოშობით, კერძოდ, მამის მხრიდან გვარად ბოლქვაძეები ყოფილან, რამდენიმე სიტყვა ქართულადაც კი წარმოუთქვამს. საღამოს კი რესტორანში გაუმართავს ბანკეტი მათ საპატივსაცემოდ. ასე და ამგვარად, გაიცა ბრძანება ანკარიდან, რომ ხელი შეეწყოს კინემატოგრაფისტებისათვის გადაღებებში, კერძოდ კი, ანტიოქიის მიდამოებში. იმ დროს ეს რაიონი დახურულად ითვლებოდა საბჭოელებისათვის, მაგრამ დაუშვეს გამონაკლისი, როგორ და რანაირად, სიმართლე გითხრათ, არც მაინტერესებდა და არც მიკითხავს, რადგანაც წინ იყო 3 დღე ანტიოქიაში, ამ უძველეს და ისტორიულ ადგილას, რაზეც მე ვერც კი ვიოცნებებდი მაშინ და იმ წყობის დროს.

მხოლოდ ახლა, ამდენი წლის შემდეგ, შემიძლია ვივარაუდო, რომ მაშინდელმა „მემარცხენე“ მთავრობამ პატარა რევერანსი გააკეთა იმ წვლილისათვის, რაც საბჭოთა კავშირმა აღმოუჩინა თურქეთს მძიმე მრეწველობის განვითარების საქმეში და დართო გადაღების ნებართვა.

ასეა თუ ისე, მალე ჩავედით ანტიოქიაში, კითხვა-კითხვით მივედით ვილაიეთის შინაგან საქმეთა სამმართველოში, სადაც უნდა შევხვედროდით სამმართველოს უფროსს, ჯევედეთ ბეის (თუ არ მეშლება). სამმართველოს უფროსი აღმოჩნდა ახალგაზრდა კაცი, ასე 6-8 წლით ჩემზე უფროსი, მისი მაგიდა გადატენილი იყო ტელეფონებით, სპეცკავშირით, რაცივებით, რომლებიც წარა-მარა რეკავდნენ და არ გვაძლევდნენ საუბრის დაწყების საშუალებას. დამამახსოვრდა ამ კაცის ძალიან დაღლილი, უძილობისგან ჩაწითლებული თვალები, მაგრამ მაინც ილიმებოდა და ცდილობდა, გაეგო, თუ რისთვის გამოცხადდა მის წინაშე ეს „სამეული“ შორეული ქვეყნიდან, რომლის შესახებ, არა მგონია, რომ მას ბევრი სცოდნოდა და არც დრო ჰქონდა ამისთვის, ვინაიდან 70-იანი წლების ბოლოს თურქეთში ისეთი შინაარეულობა იყო, რომ სხვა რამეზე ფიქრიც კი უჭირდა ბევრს. მან გვითხრა, რომ ჰქონდა ზეპირი ბრძანება მიღებული ანკარიდან გადაღების ნებართვის შესახებ, თქვა, რომ მისი ხელქვეითები გაფრთხილებულნი იყვნენ, დაგვხმარებოდნენ ყველა საკითხში, რაც მათ კომპეტენციაში შედიოდა. მერე ისიც დასძინა, რომ ჩვენთან შეხვედრა სურდა ვილაიეთის გუბერნატორს, ამ სიტყვებით დაგვემშვიდობა ჩვენ. მგონი, შვებით ამოისუნთქა და თავის უძძიმეს მოვალეობას მიუბრუნდა.

გუბერნატორი, მართლაც, განასახიერებდა ხელისუფლებას, ამაში მაშინვე დარწმუნდებოდა კაცი იმის გათვალისწინებით, რომ ივლისი იდგა, ცხელოდა, ვცდები, ძალიან ცხელოდა, ალბათ ასე 40 გრადუსი იქნებოდა ჩრდილში, იგი კი შემოგვეგება გუბერნიის შენობის მეორე სართულზე, სადაც მისი რეზიდენცია იყო. ეცვა მუქი ლურჯი ფერის კოსტა კოსტიუმი, ეკეთა ჰალსტუხი. იყო ასე ორმოციოდე წლის სიმპათიური შესახედაობის ადამიანი. ძალიან თავაზიანად მიიღო ჩვენი დელეგაცია, დაწვრილებით გამოჰკითხა ბატონ გურამს, თუ როგორ ვიმგზავრეთ, რამეს ხომ არ მივირთმევდით, რამდენიმე წუთში შემოიტანეს თურქული ჩაი, შემდეგ ორიოდე სიტყვით მოყვა ანტიოქიის ვილაიეთის ისტორია, წარსული და აწმყო. გაგვაცნო ადგილობრივი ეთნოგრაფიული მუზეუმის დირექტორიც (რომლის სახელსაც, სამწუხაროდ, ვერ ვიხსენებ), გვისურვა წარმატება და დაგვემშვიდობა.

იქნებოდა უკვე საღამოს 6-7 საათი, როცა ჩვენ დადღილ-დაქანცულებმა დირექტორის მიწვევით ვივანშმეთ და დავეგემეთ სამოგზაურო მარშრუტი ხვალისათვის, ვახშამის შემდეგ გავეშურეთ სასტუმროში დასასვენებლად. ლაპარაკის თავი არავის ჰქონდა, მივაშურეთ საწოლებისაკენ და მკვდარით ჩაგვეძინა. მე, როგორც ყველაზე ახალგაზრდა, გამთენიისას პირველი წამოვხტი და აივანზე გავვდი. ეს იყო დაახლოებით 5 ან 6 საათი, სასიამოვნო სიო ეშვებოდა გარშემორტყმული მთებიდან, სიჩუმეს არღვევდნენ „დასუფთავების სამსახურის მუშაკები“, ნაგვის მანქანის ფუნქციას კი ასრულებდნენ სახედრები, რომლებსაც აქეთ-იქით ზურგზე ებათ უზარმაზარი ძაბრისმაგვარი დაწნული გოდრები, სადაც ტენიდნენ მოგროვებულ ნაგავს, ასე მეგონა, რომ თითო გოდორი ერთ ტონას მაინც იწონიდა, იმხელა იყო და იმდენად იყო ნაგვით „დაპრესილ-დატკეპნილი“...

მალე პატარა ხმაურიც შემომესმა ოთახიდან, ჩვენ – სამივენი ერთ დიდ, სამსაწოლიან ნომერში გავჩერდით, ასეთი „დისკომფორტისათვის“ მაშინ ყურადღებაც კი არავის მიუქცევია, ვინაიდან სასტუმრო გუბერნიას ეკუთვნოდა, მასპინძლებმა ასე გადაწყვიტეს, სხვა ვარიანტიც არ გექონდა. ბატონ გურამსა და ბატონ ირაკლისაც გაეღვიძათ, მალევე მოვემზადეთ, ჩავედით სასაუზმოდ და დაველოდეთ მუზეუმის დირექტორს, დათქმულ დროს ისიც გამოჩნდა.

პირველი დღე, ასე ვთქვათ, ადგილმდებარეობის გაცნობას დაევთმეთ, რა თქმა უნდა, მუზეუმს ვეწვიეთ, დავათვალიერეთ. ჩემთვის ძალიან საინტერესო აღმოჩნდა იქ ნანახი ისტორიული რელიკვიები.

ბატონი გურამი და ბატონი ირაკლიც ყურადღებით ათვალიერებდნენ, ერთ მომენტში კი სახტად დავრჩით, იმიტომ რომ მონეტების კოლექციის დათვალიერებისას ძველ ქართულ მონეტას მოჰკრეს თვალი, სამწუხაროდ, გადადების უფლება არ მოგვცეს, ისე ვიზუალურად ძნელი აღმოჩნდა იმის დადგენა, თუ რომელ ხანას ეკუთვნოდა ეს მონეტა. გული კი დაგვწყდა ყველას, მაგრამ პირველმა ქართულმა არტეფაქტმა იმედი მოგვცა, რომ მალე უფრო მეტსაც ვნახავდით.

ალბათ დადგა დრო იმისთვის, რომ უფრო დაწვრილებით მოვეყვე, თუ რა იყო ამ მოგზაურობის საბაბი და საბოლოო მიზანი კინოგადაღებისათვის. ბატონი გურამის მონაყოლიდან ვიხსენებ, რომ მას მოუპოვებია 1830 წლებში შექმნილი რუკის ასლი, სადაც აღნიშნული იყო ანტიოქიის მიდამოებში არსებული ქართული წარმოშობის ისტორიული ძეგლები და ადგილები, კერძოდ კი, დასახლებული პუნქტები, ეკლესია და მონასტრები. უმეტესი მათგანი ე.წ. „შავი მთის“ მიდამოებში იყო დატანებული ამ რუკაზე. მისთვის მთავარ მიზანს წარმოადგენდა, ამ ადგილებიდან რომელიმეს მონახულება და ფირზე აღბეჭვდა. მაგრამ ქართული სახელებით მათ ბენას აზრი არ ჰქონდა, ვინაიდან უკვე დიდი ხნის დავიწყებული იყო.

მე-20 საუკუნის 40-იან წლებში, ამ ვილაიეთის თურქეთთან მიერთების შემდეგ კი, ტოპონიმიკა თურქულით შეიცვალა და ამან უფრო გააძინელა ძეგლები. მუზეუმში მხოლოდ მწირი ინფორმაცია მოვიპოვეთ და ისლა დაგვრჩა, ადგილობრივებთან საუბარში და კითხვა-კითხვით მივეგვნო რამისათვის. პირველ რიგში, გადაწყდა წმ. პეტრეს ეკლესიის მონახულება, რომელიც ქალაქის განაპირას მდებარეობდა. ჩავსხედით მანქანაში და სულ მალე მივადექით ამ უძველეს კლდეში ამოკვეთილ

წმ. პეტრეს ეკლესიის ინტერიერი ქ. ანტიოქიაში

ეკლესიას, რომელიც ადრექრისტიანული ეპოქის მეორე თუ მესამე ეკლესიად არის აღიარებული. ეკლესია დაკეტილი აღმოჩნდა, დირექტორი რამდენიმე წუთით გაქრა, როცა გამოჩნდა, მის გვერდით ორი მღვდელი შევნიშნეთ. მოგვიანლოვდნენ, ერთმანეთი გავიცანით. გაგვისსნეს ეკლესიის კარი, შიგნით შეგვიძღვნენ. ბატონი გურამი გაესაუბრა ინგლისურად, შემდეგ გავიგე, რომ რალაც-რალაცები გაურკვევიათ ერთად რუკაზე, დიდხანს არ გაეჩერდით და გზა გაავარძელეთ სამხრეთით ერთ-ერთი სოფლისაკენ, რომლის შესახებაც მღვდლებს მოუყოლიათ. გავიარეთ ასე 25-30 კილომეტრი და შევედით პატარა სოფელში, რომელიც თურმე სომხებით ყოფილა დასახლებული. კითხვა-კითხვით მივაღეპით სოფლის ეკლესიას. იქ დაგვხვდა სომეხი მღვდელი, რომელიც გაცეხას ვერ მალავდა, ვინაიდან ძალიან ძნელად წარმოსადგენი იყო, თუ რისთვის ვესტუმრეთ მის სოფელს ქართველები. ნელ-ნელა ხალხიც მოგროვდა. აქ ბატონი გურამის თბილისურობამ დიდი საქმე გააკეთა, იმიტომ რომ მღვდელს სომხურად გაესაუბრა, ყველას თვალები „კვადრატული“ გაუხდა, მათ შორის მეც...

სალამო ხანიც დადგა და გამოვბრუნდით უკან, ანტიოქიისაკენ. ზვალ გველოდებოდა გადამწყვეტი დღე გადაღებისათვის და კარგად უნდა მოგვემზადებინა კინოტექნიკა და ჩვენი თავიც. ჩვენ დროს ძნელი წარმოსადგენია, თუ რას წარმოადგენდა მაშინდელი კინოკამერა, ფირები, კინოტექნიკა. ახლა ერთი ვიდეოკამერით შეიძლება ისეთივე ხარისხის მიღწევა, რასაც ათეულ კილოგრამიანი კინოტექნიკა ესაჭიროებოდა მაშინ.

დილაადრიან თავისი მანქანით მოგვადგა დირექტორი. ბატონმა ირაკლიმ პროფესიონალურად და სწრაფად განათავსა თავისი ავლადიდება მანქანის საბარგულში, ნაწილი მანქანის სალონშიც აღმოჩნდა და დავადექით წმ. ბარლაამის მონასტრისაკენ გზას იმიტომ, რომ ყველა ამ მონასტერზე ლაპარაკობდა, მის ქართულ წარმოშობაზე და ისტორიაზე. ამ მონასტრის ადგილზე ჯერ კიდევ ძვ.წელთაღრიცხვით მე-3 საუკუნეში რომაელების მიერ დაარსდა დიოკის ტაძარი, რომელიც წმინდა ადგილად ითვლებოდა. ქრისტიანობის გავრცელებასთან ერთად, წმ. ბარლაამმა ახალი წელთაღრიცხვით მე-5 საუკუნეში აქ არსებული ზევისის ქანდაკება დაამხო და დააარსა ქრისტიანული მონასტერი, რომელიც შემდეგ ძლიერი მიწისძვრისას მთლიანად დანგრეულა. მე-9 საუკუნეში კი აქ დასახლებულ ქართველ მღვდლებს აუვიათ ქართული ეკლესია, რომელიც 1268 წლამდე მოქმედებდა, სანამ მამლუქებს არ დაუნგრევიათ მთლიანად. მას შემდეგ ქართველებს მიუტოვებიათ

წმ. ბარლაამის მონასტრის შემორჩენილი კედლის შიდა ხედი

იქაურობა. ამ ეკლესიის ნანგრევების მონახულება და ფირზე აღბეჭდვა იყო ბატონი გურამის ამოცანა.

გზაში გავიგეთ, რომ ძალიან ძნელი იქნებოდა ბარლაამის მონასტრამდე მიღწევა, მთის მწვერვალი 1300 მეტრზე იყო ზღვის დონიდან, ხოლო მონასტერი მწვერვალის სამხრეთ კალთაზე მისგან შორიანლოს იმყოფებოდა. საავტომობილო გზა ცალკე იყოს, უბრალო გრუნტის გზაც არ ყოფილა თურმე, მონასტრამდე ასასვლელად საცალფეხო ბილიკი უნდა გამოგვეყენებინა, ეს ბილიკიც კი საპოვნელი იყო. გზაში შევჩერდით, დავიწყეთ ფიქრი, თუ რა გველონა. ბატონმა გურამმა დირექტორს უთხრა, რომ მაქსიმალურად ახლოს მივსულიყავით მანქანით რომელიმე დასახლებულ პუნქტამდე. ასეც მოვიქცით, მალე ერთ თურქულ სოფელს მივაღეპით. შემოგვეგება ხალხი, ბატონმა გურამმა სთხოვა დირექტორს, დაექირავებინა ცხენები და ადგილობრივი გამყოლი, რომელსაც კარგად ეცოდინებოდა იქაურობა.

ატყდა ჩოჩქოლი, ყველას უნდოდა, თავისი ცხენი და გამყოლობა შემოეთავაზებინა. ბოლოს მოველაპარაკეთ, ადგილობრივი ფულით დაახლოებით 150 დოლარად (მაშინ ეს ძალიან დიდი თანხად ითვლებოდა), ავიყვანეთ 5 ცხენი. 4 ცხენზე ავმხედრდით ჩვენ, მეხუთეს აკვიდეთ ბატონი ირაკლის „მოდრავი კინოსტუდია“ და დავადექით გზას. დაახლოებით 8-9 კმ იყო გასავლელი. გამყოლი აჰმედი ფეხით მიგვიძღოდა წინ. ასე ნელ-ნელა მივიწვედით მთის თავისაკენ, სადაც მონასტერი გვეგულებოდა. პაპანაქება სიცხე იდგა, შუადღისას მზე ზენიტში იყო. ტემპერატურა კი ჩრდილში 40 გრადუსზე მეტი იქნებოდა.

ოფლში ვიწურებოდით. შესანიშნავი სანახავი ვიქნებოდით, წინ აჰმედი ფეხით, რომელსაც ხელი

ჰქონდა ჩავლებული დირექტორის ცხენის აღვირზე, შემდეგ მე ცხენზე, მე მომდევნა ბატონი ირაკლი, შემდეგ – ბატონი გურამი, ბოლოს „მოდრავი კინოსტუდია“ და მისი თურქი „მომსახურე პერსონალი“ ფეხით. შიგადაშიგ უკან ვიყურებოდი და თავი ამერიკულ ვესტერნში მეგონა, განსაკუთრებით ბატონი გურამი დამამახსოვრდა თავისი ცნობილი ჩალის სომბრეროთი. კოლტის რევოლვერები აკლდა მხოლოდ. ვეღარ ვიხსენებ, რამდენ ხანში მივაღექით მონასტერს, ყველგან ნანგრევები ვიხილეთ, თლილი მთლიანი ან დახეთქილი ქვებით იყო სავსე იქაურობა, აქა-იქ კედლებიც შემორჩენოდა ტაძარს, პირველი, რაც კი თვალში ხვდებოდა ქართველ კაცს, ეს იყო ვაზის მტევნის გამოსახულება ბარელიეფზე, აქ ყველაფერი ქართულს წააგავდა, მრავლად იყო ქართული ჩუქურთმები, წარწერასაც წავაწყდით, რომელიც მოგვიანებით საქართველოში იქნა წაკითხული და გაშიფრული. ვერ აღვიწერთ ემოციებს, რაც ჩვენ დაგვეუფლა, ცრემლს ძლივს ვიკავებდი, მაგრამ არ მინდოდა სისუსტის გამოჩენა თურქების წინაშე.

ბატონმა ირაკლიმ იქ აჩვენა მასტერკლასი, იმ სიციხეში დაქროდა ერთი ქვიდან მეორემდე, სხვადასხვა რაკურსით იღებდა ფოტოსურათებს, ბატონი გურამი ხან ერთ ადგილზე მინიშნებდა, გადაიღეო, ხან – მეორეზე. მერე ირაკლიმ გაშალა შტატივი, დაამგრა მასზე კინოკამერა და დაიწყო იქაურობის ფირზე აღბეჭდვა. ბატონი გურამი, როგორც ყოველთვის, მის გვერდით იდგა და რალაც-რალაცებს ეუბნებოდა. მეც აქეთ-იქით ვაცეცებდი თვალს, არ ვიცოდი, რაზე შევჩერებულყავი, ყველაფერი მომწონდა, მონასტრიდან იშლებოდა შესანიშნავი ხედი ანტიოქიის ვილაეთის ნაწილზე. ბატონმა ირაკლიმ 360-გრადუსიანი პანორამაც გადაუღო იქაურობას და გაჩერდა, ალბათ ჩათვალა, რომ მისი მისია შესრულებული იყო. ბოლოს ერთი საერთო სურათიც გადავიღოთო, თქვა, დირექტორს აუხსნა, სად უნდა დაეჭირა თითი ფოტოკამერისათვის, დაუჩნაკუნა კამერამ და დამიტოვა სახსოვრად ფოტოსურათი, რომელიც ალბათ უკვე 23 წელია, რაც ჩემს ბინაში კედელზე ჰკიდია, ყოველ დილას შევხედავ ხოლმე ამ სურათს, ბატონი გურამის და ბატონი ირაკლის მომდომარ სახეებს, მეც გაუვლიდებ ხოლმე და მივესალმები. ისინი ჩემს მესხიერებაში ასეთნი იყვნენ, არიან და დარჩებიან სიცოცხლის ბოლომდე.

დღის 2 საათი იქნებოდა, ჩვენ რუკას დავხედეთ და ამ ადგილიდან ასე 2 საათის ფეხით სავალზე კიდევ ერთი მონასტერი იყო დატანებული. დავიწყეთ ჩვენი თანმხლები პირების გამოკითხვა, მათაც

დაგვიმოწმეს, რომ უფრო დაბლობ ადგილას ზღვის მიმართულებით იყო ასევე ნანგრევები ტაძრისა, სხვა არა იცოდნენ რა.

ძალიან ცხელოდა, მაგრამ ბატონმა გურამმა თქვა, რომ ასეთი შესაძლებლობის ხელიდან გაშვება არ შეიძლებოდა, გადავწყვიტეთ, ის ადგილიც გვენახა. „აემხედრდით“ ჩვენს „მუსტანგებზე“ და დავადექით გზას. ადგილზე დაგვხვდა უფრო მძიმე სურათი. მიწისძვრებს და დროს ძალიან დაეზიანებინათ ეს ნაგებობა. გაგვიჭირდა, მაგრამ, რუკის მიხედვით და ადგილზე აღმოჩენილი და ფირზე აღბეჭდილი მასალების თანახმად, მოგვიანებით დადგინდა, რომ ეს იყო სამხარის მონასტრის ნანგრევები, რომელსაც ძალიან მდიდარი ისტორია ჰქონდა, სადაც თავის დროს მოღვაწეობდნენ: გიორგი მთაწმინდელი, ეფრემ მცირე, ანტონ ტბელი და სხვ. მრავალი. აქ უფრო მცირე დრო დაგვრჩენოდა გადაღებისათვის, ბატონმა ირაკლიმ ოპერატიულად იმუშავა და ერთ საათში მოათავა თავისი ამოცანა. სადამოვდებოდა, სხვა ადგილის მონახულებისათვის დრო აღარ იყო, უკან უნდა დავბრუნებულიყავით. 3-4 საათი დაგვჭირდებოდა ალბათ, გარდა ამისა, ცხენები იყვნენ დაღლილნი, ჩვენც ალბათ მათსავით, თუ მეტად არა.

ბატონი ირაკლისგან გავიგე, რომ ბატონ გურამს, შედარებით ახალგაზრდა ასაკში (50 წლის იყო), უკვე ორი თუ სამი ინფარქტი ჰქონდა გადატანილი და, ჯანმრთელობის ასეთი მდგომარეობის მიუხედავად, მან იმ დღეს, ისეთ სიციხეში, დაახლოებით 8-9 საათი დაჰყო ცხენზე, ვაჟკაცურად გადაიტანა ყველა სიძნელე და ცდილობდა, არავისთვის ეჩვენებინა ეს. იმ მომენტში მისი ავტორიტეტი ჩემს თვალში ათჯერ გაიზარდა.

გზის შემოკლების მიზნით გავწიეთ პატარა ქალაქ სამანდალისკენ, სადაც შეიძლებოდა მანქანის დაქირავება და სოფელში დატოვებულ ჩვენს მანქანამდე მიდწევა. ჩვენი გამყოლები კი ცხენებთან ერთად სამანდალში დარჩნენ შესასვენებლად და მოგვიანებით უკან დასაბრუნებლად. დაქირავებული მანქანით მივაღექით იმ სოფელს, საიდანაც დაიწყო ჩვენი მოგზაურობა, დავემშვიდობეთ იქაურებს, ჩავსხედით დირექტორის მანქანაში და დავადექით ანტიოქიის გზას. დირექტორმა დასაბრუნებლად უფრო მოკლე გრუნტის გზა აირჩია, რამდენიმე ხნის შემდეგ, ერთ-ერთ მოსახვევში ჟანდარმებმა (საველე პოლიცია) გაგვაჩერეს. დირექტორი მანქანიდან გადმოვიდა და დაიწყო მათთან ლაპარაკი, ჟესტიკულირებდა, შიგადაშიგ ჩვენკენ იშვერდა ხელს. მისი გამომეტყველების მიხედვით დავასკვნენ, რომ საქმე ჩვენ გვეხებოდა და რომ რალაცაში იყო საქმე. მართალი აღმოვჩნდი.

ჟანდარმებმა თავაზიანად მანქანიდან გადმოგვსვეს და მალე იქვე მდებარე განყოფილებაში ამოვყავით თავი. ღირექტორისაგან გავიგეთ, რომ ვინაიდან ჟანდარმერია არ ექვემდებარებოდა შინაგან საქმეთა მინისტრს, შესაბამისად, მათ არ იცოდნენ გადაღების ნებართვაზე და საერთოდ ჩვენ შესახებ. ამიტომაც დაგვაკავეს გასარკვევად. დღეს ასეთი საკითხი შეიძლება რამდენიმე წუთში გადაწყდეს, მაშინ კი, იმ კავშირგაბმულობის პირობებში, დაახლოებით ერთი საათი დავყავით განყოფილებაში. ზრდილობიანად გვეპყრობოდნენ, ჩაი და წყალიც შემოგვთავაზეს. ბოლოს მოვიდა სასურველი სატელეფონო ზარიც და ჩვენ აღმოვჩნდით „თავისუფლებაზე“.

მალე ჩავედით ანტიოქიაში, ჩვენს სასტუმროში. ბატონმა გურამმა პირველი ამოცანა შესრულებულად ჩათვალა. მას კიდევ მრავალი გეგმა უტრიალებდა თავში, თურქეთში ქართულ ძეგლებთან დაკავშირებით, ქ. დიარბექირში და მარდინში აპირებდა ჩასვლას ქართული მონუსკრიპტის კვალის აღმოსაჩენად, ცალკე ტაო-კლარჯეთი აინტერესებდა, ამიტომაც სურდა, ისევ მალევე ჩასულიყო ანკარაში ამ ამოცანისათვის ახალი გზების მოსაძიებლად.

დავემშვიდობეთ ჩვენს თურქ ღირექტორს, რომელმაც მართლაც რომ ფასდაუდებელი დახმარება აღმოგვიჩინა, მას ბატონმა გურამმა პატარა ქართული სუვენირიც აჩუქა სახსოვრად. მეორე დღით ჩავსხედით ჩვენს „მერსედესში“ და დავადექით უკანა გზას. გაცვდით ისკენდერუნს, მალე მე ჩამომსვეს ქარხნის შესასვლელთან. ბატონმა გურამმა მომცა თავისი ტელეფონის ნომერი, მისამართი და მითხრა, რომ თბილისში დაბრუნებისას აუცილებლად მენახა იგი, იცოდა, რომ თვენახევარში შვებულება მეკუთვნოდა.

ასეც მოხდა, თვენახევარში თბილისში დაბრუნდი, ბატონ გურამს დავურეკე და მოველაპარაკე შეხვედრაზე. თავის ბინაში მიმიწვია დიდუბეში. მეორე დღეს მივედი დათქმულ დროს, ქალბატონმა გამიღო კარი, ბატონი გურამი თავის საყვარელ დივანზე იწვა, გაუხარდა ჩემი ნახვა. მე იქვე დავუჯექი, გამომკითხა ჩემი გეგმები, ვუთხარი, რომ კიდევ ერთ წელს ვრჩებოდი ისკენდერუნში. ძალიან კარგო, მე ტაო-კლარჯეთის მოგზაურობის საკითხებზე ვმუშაობო, ალბათ ერთი წელი დამჭირდება საქმეების მოსაგვარებლად და შენს დაბრუნებას დაველოდებო. ასე შევთანხმდით. მაგრამ დრომ შეცვალა ჩვენი გეგმები, იმიტომ, რომ მე ორი წლით

დამტოვეს ქარხანაში სამუშაოდ. მამის მეშვეობით, რომელიც ტელევიზიაში მუშაობდა, ბატონ ირაკლის გაავაგებინე ეს ამბავი. მათ კი საბოლოოდ დადებითად გადაწყვიტეს ყველა საორგანიზაციო საკითხი, იმოგზაურეს ტაო-კლარჯეთში და გადაიღეს იმ დროისათვის შესანიშნავი დოკუმენტური ფილმი „ტაო-კლარჯეთი“, რომელსაც ახლაც კი არ დაუკარგავს აქტუალობა.

სამწუხაროდ, ბატონ გურამს მას შემდეგ არ შევხვედრივარ, თბილისში საბოლოოდ დაბრუნებისას შევიტყვე, რომ მძიმედ იყო ავად და, თუ არ ვცდები, მოსკოვის ერთ-ერთ საავადმყოფოში მკურნალობდა. რამდენიმე ხნის შემდეგ მისი გარდაცვალების ამბავიც შევიტყვე. ჩამივარდა თუ არა შესაძლებლობა, დიდუბის პანთეონში მივედი მის საფლავზე. პატივი მივაგე მის ხსოვნას. ბატონ ირაკლის კი ხშირად ვხვდებოდი. მისგან გავიგე, რომ მათ მიერ გადაღებული მასალების მცირე ნაწილი შესულა ფილმში: „მეშვიდე მოგზაურობა“.

შევიტყვე, რომ სამხარის მონასტრის ნანგრევებთან ერთად „შავ მთაზე“ ჩვენ გადაგვიღია მეთემეთერთმეტე საუკუნის ქართული ღვთისმშობლის ტაძრის ნანგრევები, რომელსაც „ძელი ცხოვრებისაი“ რქმევია, აღმშენებელი კი ყოფილა ვინმე ქართველი, სახელად ბასილი. ამ ამბავმა ძალიან გამახარა, პირველ რიგში, რა თქმა უნდა, ბატონი გურამის და ბატონი ირაკლის ღვაწლმა და თავდადებულმა შრომამ ასეთი მნიშვნელოვანი შედეგი რომ გამოიღო. მეამაყება, რომ მეც პატარა წვლილი შევიტანე ამ საქმეში.

ბატონ ირაკლის კიდევ ერთხელ შევხვდი 1994 წელს თურქეთში, სტამბოლში მუშაობისას, იქ გამართულ თავისუფალი ჭიდაობის მსოფლიოს ჩემპიონატზე ჩამოვიდა, ჩვენს სახელგანთქმულ ვეტერან ფალანგებთან ერთად. დოკუმენტური ფილმის გადაღება ჰქონდა განზრახული, ქართველი და თურქი ფალანგების ისტორიული პაექრობის თაობაზე, მე მთხოვა, თარჯიმნად დამეხმარეო, სიამოვნებით დავთანხმდი. იქაც მრავალი საინტერესო ისტორია გვქონდა, მაგრამ მათზე სხვა დროს ვიამბობთ.... დამშვიდობებისას თვალი ჩამიკრა და რაღაც დიდი კონვერტი გადმომცა, სახლში გასენიო. ეგრევე სახლისკენ გავწიე და გავხსენი ეს კონვერტი... ალბათ, მკითხველი ადვილად მიხვდება, რა იღო მასში.

თბილისი, 2017 წლის 11 აგვისტო.

პოეზია

ნათია სოლომონიძე

* * *

ნაკვერჩხალივით
ტკაცუნობს ზეცა,
მიერეკება ღრუბლის ქარავანს,
შენ, ღამით,
ბებერ ჭადრებთან ცეკვავ
და შეწყალება
ჩემი არა გაქვს.
მოდის და ერთხელ,
მომკალი, ბარემ...
ან, არასოდეს
გათენდეს, ნეტა?!
ბედნიერება –
ვერ შევიყვარე,
უბედურების
ალაყაფს ვკეტავ.
მომეღოს ტანზე
კმაყოფილება,
შენს შორიახლოს
განვმარტოვდები,
მკერდზე
აპრილი მეფოფინება
და შიშველ მკლავზე
ნუშის ტოტები.
დავმდგარვარ
შენ წინ
სმენადანშული,

მაკრობს ქუჩაში
სიჩუმე ხეთა,
დაფეთებული
ტალღის ტლაშუნი
და გაწითლებულ
კვირტების ხეთქვა...
წუთი კი არა,
წამები მყოფნის,
რომ ათას კაცში
გამოგარჩიო,
შენ შემჩვიე,
უაზრო ლოდინს
და შენვე უნდა
გადამაჩვიო...

* * *

ათასი რამის
გავმხდარვარ მომსწრე
(ხშირად მგონია
ძაფი გაწყდება),
თუ გინდ ახლა და
თუ გინდაც მერე...
ათას რამეზე
გული დამწყდება.
ვისთვის უკულმა
ტრიალებს ბედი,
სავსე დარბაზშიც
ვრჩები ეულად
და ადრე უხვად
მქონე იმედი,
ჩვილი ბალღივით
გაჭირვეულდა.
თუ დედამიწა
ველარ დამიტევს
და დაგროვილი
ჯავრი მაყაროს,
.....
ასე მგონია,
მუჭაში ვიტევ,
მამლის ყვილზე
შემფრთხალ სამყაროს...

* * *

მზე აფუებულ ღრუბლებზე იწვა
 და შოლტს უქნევდა მოვარდნილ ქარებს,
 მე ცოლო-მადლით მოხარულ მიწას
 მძიმე ნაბიჯით გადავუარე...
 ვერც ფიქრის ხროვა ვერ მოვიშორე,
 ეჭვით გამხედეს გზიდან ხეებმა,
 მე მოკლავს შენი გზების სიშორე,
 ან დარდი მომკლავს გულზე ვეება...
 ღრო შეისრუტავს ღლეებს ნახურმალს,
 კვლავ ხელებშუა გამქრალ ცხოვრებას
 და ვიტყვი, სანამ წიგნად დახურავს –
 რა სიყმაწვილე შთანთქა მორევმა!
 და ისიც ვიცი, სადამდის გაუძლებ
 (თითქოს არ მქონდეს გადაწყვეტილი)
 ეს ლექსი ახლა საბაბსაც მადლევეს,
 რომ შუა გზაზე დაგსვა წერტილი...
 შევეფეთები დილით ან მუხებს
 ლამის რომ ცამდის აუშვან ფრთები,
 იმ გზების იქით, სადღაც გაუზხვევ
 და ჩემ წინ ჩრდილად აღიმართები.
 ან საფლავამდე დამაწვე სიცილს,
 (აქამდე, რაც ვერ გამეტებული)
 „და მეც ავტირდე, ვით მეფე ღირი,
 ღირი, ყველასგან მიტოვებული“...
 ხან ავბედითი გზებით წასულხარ
 და თავი ჩემიც უნდა გაწირო!
 გაირინდები, სადღაც, წარსულად,
 შენ, ჩემი ხსოვნის, დიდო ნაწილო..

* * *

მზე, როცა კარავს მიწად გაიშლის
 და უნდა თავის სახე მაჩვენოს,
 მე ჩემს სოფელში, მაშინ გამიშვით,
 მაშინ ქალაქში არ გამაჩეროთ.
 შურითაც გიხმე, ხან გულაყრილმა
 (მე მარტო შენი სიმშვიდე მშურდა)
 იტორღიალა ტოტზე აპრილმა
 და ჩემს სარკმლის წინ აშარიშურდა.
 რომ თვალნი ჩემნი, ისევ ნატრობენ,
 ნეტა, იმ მიწებს, კვლავ დამახედა,
 როცა მდინარე მღვრიე გაუტოპე
 და ორღობეში ძალი აყეფდა.
 ის ეკლესია რომ ჩანს გორაზე,
 ჯერაც რომ სანთლის შუქი ნათურობს,
 რომ მამაჩემის დამჭკნარ ლოყაზე
 ხელები ისევ ავაფათურო.

ხან ხეებს, როცა ფოთოლს ვაცლიდი,
 მაშინ ფოთლებიც არ დამემღურნენ,
 ერთხელ წვიმაში, როცა გავცივდი
 და ხეტიალი მისაყვედურეს.
 მეტი ქალაქში არ ვარ დამრჩენი,
 თუ შენი ჩრდილი მხრებს მახურია,
 ახლაც მიწაზე რომ მოხანს ჩემი
 შიშველი ტერფის ნაფეხურია...

* * *

აწვიმს ბალებს,
 ხეებს ტანში შეაჟრჟოლა,
 ააჭუნებს, რომ ჟუჟუნა
 წვიმა თვალებს,
 მზე ავღია
 ღრუბლის თავზე,
 მუშტისტოლა,
 მეჩვენება, თითქოსა და
 მითვალთვალებს.
 დასასრულის აღარც პირი
 უჩანს წვიმებს,
 გზებზე მიცდის,
 რომ სახლამდე
 ფეხში მომყვეს,
 არ გამიწყრე, თუკი
 დიდხანს გალოდინე,
 ყაყაჩობს ვუკოცნიდი
 წითელ ლოყებს...
 მე ყაყაჩოს ხალიანი
 ყელი მიყვარს,
 მინდა ცხელი
 კოცნით დამწვას,
 ნეტა, წვიმდეს!
 რას მიშველის შენი ერთი
 თბილი სიტყვა,
 ხან თვალიდან ცრემლი
 თუ არ ჩამომწმინდე...
 მიაღერებს
 მზე ღრუბლიდან
 შენკენ მზირალს,
 ხელს წამატანს,
 რომ თავისად დამიგულოს
 .....
 აფეთქებულ ალუბლების
 ბაღში ვზივარ
 და შენს გულში
 უსასრულოდ
 კ გ ა ზ ა ფ ხ უ ლ ბ ..

* * *

ისე დაღამდა,
 შენი ლანდიც არა მწვევია,
 სად დამემალე,
 სად წახვედი,
 რატომ ვერ გკითხე?!
 ეს ორი დღეა,
 ვერაფერი დამიწერია,
 როგორც მელანი
 კალმის წვერზე ჩამოვეკიდე...
 ვწევარ გულაღმა,
 მზე სიცოცხლის ხალისს მიჩერებს,
 წამილოს,
 ტალღებს მიმახეთქოს
 სევდის მორევმა,
 ესეც სიკვდილის ტოლფასია
 (თუ დამიჯერებ),
 რომ კალმის წვერზე ჩამოვეკიდე
 ჩემი ცხოვრება.
 გულზე სტრიქონად წამეკიდე,
 არ ჩაინაცრო,
 როგორ გაგიშვა,
 როცა შენი
 მოსვლა არ მკითხე
 და თუკი წასვლა დავაპირო,
 პირი ვინაცვლო,
 ყველასთვის საშიშ მისამართზეც
 ამომაკითხე...
 ამომაკითხე,
 ოღონდ მოსვლა
 მალე ეცადე,
 მე იქ, რა მინდა,
 შენს ცხელ მკერდზე
 უნდა გეწვინო...
 .....
 მოდი და, ლექსო,
 ისეთ ღამეს გამომეცხადე,
 რომ დაბადება
 ხელმეორედ განმაცდევინო.

* * *

რად შემაწუხა დღეს სიმარტოვემ
 და გამიფანტა ეჭვი სრულიად,
 ეს მე ვიგონებ, რაღაცას თორემ?!
 ჩვეულებრივი გაზაფხულია...
 ჩვეულებრივზე გულგრილად მიცქერ,
 რა გიდევეს გულში, ან რას მიპირებ,
 მე უნდა ერთ დღეს ბალახად ვიქცე
 და შენს ეზოში ამოვბიბინდე.

რად მომენატრე ასე ძალიან,
 დღეს, იქნებ სულზეც მომისწრო, მოდი...
 მე გეტყვი, ისევ ჩემი ბრალია
 და უმიზეზოდ მოვიხდი ბოდიშს.
 მოდი, თვალიდან ცრემლი მაღინე,
 ან მომატყუე, ბავშვი ვარ ჯერაც...
 ვერ შევეგუე ამ სინამდვილეს
 და გამოგონილ სიცრუის მჯერა.
 ისევ იმ ძველი ბილიკით გეძებ,
 შენ გარდა ამ გზას, სად არ მიყვარ...
 და მერე ვიტყვი ამ განვლილ გზებზე,
 მიყვარდა, მძულდა, უფრო მიყვარდა.
 მე ვიცი, ერთხელ კიდევ ინათებს,
 მაშ, მოდი, დარჩეს ეს დღე უცვლელად,
 კიდევ კაი, რომ წუთით გინატრე,
 თორემ დიდი ხნით რა გაუძლებდა...

* * *

ხეებს აპრილი ისე შეაშრა,
 როგორც შენ მხრებზე თოვლი პირველი...
 როცა სურვილი ქრება ერთბაშად,
 მაშინ, მოსვლასაც ნუ დამპირდები.
 ჩახერგონ მთებმა გზები სავალი
 და მე ლოდინით, ვერ მოვიქანცო,
 რომ შენი გული, როგორც ნადავლი
 ორივე ხელით გამოვიტაცო.
 რომ სხეულს დარდი დღემდე მიღრღნიდა,
 (არ განმიცდია ტანჯვა ესოდენ...)
 დაწყევლილივარ, ალბათ იმ დღიდან,
 მე, ერთხელ მერცხალს ქვა რომ ვესროლე.
 და თავი ჩემი ჯერ არ მინახავს,
 გული მიცემდა, რა გამალებით.
 ცაზე ჯვარივით გამოისახა,
 გულგახეთქილი მერცხლის თვალები.
 ღმერთმა რამხელა ჯავრი მარგუნა,
 ჯავრი საკუთარ ცრემლში ნაზავი,
 რომ ჩემს ოთახში წვიმა დაგუბდა...
 და გასასვლელი არ მაქვს არსაით.
 რომ ის დღე ცოდვის სიმძიმედ კმარა,
 თითქოს ხეებმა ენა გაკმინდეს,
 რად ვეტმასნები სიკვდილს კი არა,
 ცოცხალი რომ ვარ, მე ის მაკვირვებს.
 ან გულს მზის შუქი როგორ ვაკმარო,
 როცა ჩამქრალი მიცქერს აპრილი.

.....
 შენ მაინც მოსვლა არ დააჩქარო,
 შენ მაინც მოსვლას რატომ დამპირდი.

ქართული ალპინიზმის მსციხედას

ივანე ჯაფარიძე,

საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი, საქართველოს სპორტის დამსახურებული მოღვაწე, დავით აღმაშენებლისა და ნიკო ნიკოლაძის პრემიების ლაურეატი, გეოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი

უნდა დასრულდეს ხვამლის შესახებ სიცრუის გავრცელება!

საკითხი, რაზეც კიდევ ერთხელ გვსურს საზოგადოების ყურადღება მივაპყროთ, ეხება ლენხუმში არსებული ხვამლის ქვაბულის შესახებ აჟიოტაჟს, რასაც ბოლო არ უჩანს და თავიდანვე გაყალბებული, მოგონილი ისტორიების ტირაჟირება სხვადასხვა საინფორმაციო საშუალებებით დღემდე გრძელდება.

იმისათვის, რომ ნათელი გახდეს, რაზეა საუბარი, შემოგთავაზებთ ამონარიდს 2008 წლის 11-17 აგვისტოს გაზეთ „კვირის პალიტრის“ 32 (702) სტატიიდან „ექსპედიცია სიცრუისათვის“, სადაც წერილის ავტორი, 1986 წლის ხვამლის ექსპედიციის ხელმძღვანელი, რეჟისორი და ჟურნალისტი რევაზ შალიბაშვილი წერს: „ეს წერილი ალბათ არ დაიწერებოდა, რომ არაერთი ისტორიკოსის (არქეოლოგის), მთამსვლელის, რეჟისორისა და ჟურნალისტის პიარი ან უფრო სწორად ქმედება, რომელიც უფრო საზოგადოების იმ ნაწილის გამოწვევაა, ვისაც გარკვეული ცოდნა და გამოცდილება აქვს და სიცრუე არ ხიბლავს.“

ამბავი ხვამლის მთის „საიდუმლოს“ ეხება.

დღეს, საქართველოს ავთვისებიანი სიმსივნესავით მოსდებია არაპროფესიონალიზმი, პირველობისა და სენსაციურობისაკენ ლტოლვა, რაც სინამდვილეში ისტორიის გაყალბებას, სიცრუის ტირაჟირებასა და ვაჟკაცური ტრადიციების დათრგუნვას ემსახურება მხოლოდ და საერთო არაფერი აქვს ჭეშმარიტებასთან.

თითქოს ის საქმე, რაზეც საუბარი გვექნება, არ უნდა გასცილებოდა ზნეობრივ კრიტიკიუმებს, მაგრამ განდიდების მანია ისეთი რამაა, რომ თავზე ხელს ააღებინებს და უკადრისსაც აკადრებინებს...

ამბავი აჟიოტაჟის ამტენ ერთ ექსპედიციას ეხება, რომლისთვისაც მედიით, რადიოტელევიზიით ხოტბა არ დაუკლიათ, თუმცა, ექსპედიციის წევრთა და გამშუქებელთა პროფესიონალიზმის დეფიციტი მიზანმიმართულად ისტორიის გაყალბებასა და სიცრუეს ემსახურება...

ხვამლის განმთსაცავით დაინტერესდა ერთი ჯგუფი, რომელსაც არქეოლოგი გურამ გაბიძაშვილი ხელმძღვანელობდა და 2007 წელს შიგ შესვლაც მოახერხა, ვიდეოფილმიც მოამზადეს და მოჰყვა ამ ამბავს დიდი გამშუქებები ტელევიზიით, რადიოთი... სადღაც გაკვრით ახსენეს, რომ ხვამლის მთის განმთსაცავში ადრე, ცნობილი მთამსვლელის ალიოშა ჯაფარიძის 1945 წლის ექსპედიციის შემდეგ რეზო შალიბაშვილის ჯგუფიც ასულა. თუმცა ისტორიკოსს, არქეოლოგ გურამ გაბიძაშვილს რატომღაც დაავიწყდა, რომ სწორედ რეზო შალიბაშვილს სთხოვა ცნობები და მიიღო კიდევ ჩანახატები, ნახაზები, ფოტო, ვიდეო და სხვა მასალა. ასვლის ორგანიზებასაც სთხოვდა, ბოლო მომენტში კი საქმისადმი არაერთგვაროვანი დამოკიდებულების

გამო უარი მიიღო. ამ ექსპედიციამ განმთხარავაში წინამორბედი ექსპედიციის – მოგზაურ-მკვლევართა ჯგუფ „ხომლის“ წერილი ნახა და ჩამოიტანა, თუმცა გურამ გაბიძაშვილი არ დაბნეულარადიო „ივერიით“ (2008 წ. მაისი) გამოსვლისას და „დააფიქსირა“, რომ ალიოშა ჯაფარიძის წერილი ჩამოიტანა. „უნდა აღვნიშნო, რომ 1986 წელს ციხე-ქვაბულიდან წამოღებული ალიოშა ჯაფარიძის ორი წერილი „ხომლებმა“ (რევან შალიბაშვილმა, რამაზ კორშიამ, ლერი გაბელიამ და გაია ნადარეიშვილმა) გადავეცით მის ძმისშვილს, ბატონ ივანე ჯაფარიძეს, ხოლო არქეოლოგ გიორგი ლომთათიძის ხელნაწერი მის ქვრივს, ქალბატონ ნინო ლომთათიძეს. ქვაბულში კი გოგი ლომთათიძის ბარათის ასლი და ჩვენი წერილი დავტოვეთ ჩვენივე დამზადებულ ზარდახშაში; სამოყვარულო კინოკამერით გადავიღეთ ფილმი; წამოვიღეთ ნახატის ზუსტი ასლი, სამშენებლო ხისა და კერამიკის ნიმუშები – რათა მშენებლობის თარიღი დაგვედგინა; ციხე-ქვაბულის ბაქანზე დავტოვეთ ჩვენ მიერ საგანგებოდ დამზადებული ნ-მეტრიანი ალუმინის კიბე, რათა შემდეგ ამსვლელს უსაფრთხოდ შეეღწია მთავარ ქვაბულში.“... 1986 წლის „ხომლებთან“ ექსპედიციაზე ბევრი დაიწერა, მოეწყო კინოჩვენებები და ტელევიზიითაც რამდენჯერმე გადაიკა.

ალიოშა ჯაფარიძემ 1939 წელს, ორ ქუთაისელ მთამსვლელთან ერთად (და არა მუშებთან) ჩაატარა ხვამლის დაზვერვითი ექსპედიცია. 1945 წელს კი სამეცნიერო ექსპედიცია მოეწყო. ამავე წელს, პატრიოტული გრძნობის გასაღვივებლად ქუთაისელი მოსწავლეები აიყვანა ქვაბულში.

რაც შეეხება 2007 წლის ექსპედიციის ფილმს „ხვამლი“, სამეცნიერო-პოპულარული ხასიათისაა, თუმცა ზოგიერთი ფაქტის შეგნებული გაყალბებით საზოგადოება შეცდომაში შეჰყავს. არ შევეხები იმას, რომ ჩვენს გაკვალულ გზაზე გაიარეს და ვითომც არაფერი, მაგრამ ხვამლის ექსპედიციის შემდეგ ალიოშა ჯაფარიძის თითქოსდა გაურკვეველ ვითარებაში დაღუპვა ხვამლის განმთხარავს უკავშირდება, მტკნარი სიცრუე და უცოდინარობაა. ჯერ ერთი, ალიოშა ჯაფარიძე ზეგმა იმსხვერპლა უშბაზე, მეორე – ალიოშას გარდა ციხე-ქვაბულში იყო მისი და ალექსანდრა, არქეოლოგი გოგი ლომთათიძე, მოგზაური და მწერალი ლევან გოთუა, გეოგრაფი ელენე აბაშიძე, პალეონტოლოგი ნიკოლოზ ბურჩაკ-აბრამოვიჩი და სხვები, სულ 11 მკვლევარი და 2 ადგილობრივი დამხმარე. მათ ნაშლისაგან გაწმინდეს მთავარი ქვაბული და მნიშვნელოვანი ვერაფერი ნახეს, არც საიდუმლო გასასვლელი აღმოჩენილა, რის არსებობასაც ხაზს უსვამენ 2007 წლის ექსპედიციის წევრები. ან სად ამოიკითხეს, რომ ალიოშას ხვამლის ექსპედიციისათვის ოქროს მედალი დაჰკიდეს? კვლევა და ფანტაზია კარგია, მათ აღმოჩენებამდე მივყავართ, შეგნებული ცდომილება კი ლალატი და მტრობაა. ფილმიდან ასევე ვიგებთ, რომ ხვამლის მთაზე წარმოებული ზედაპირული

არქეოლოგიური გათხრებით შესანიშნავი ნიმუშებია ამოღებული, სინამდვილეში ისინი ხვამლის მთაზე, ლეჩხუმში კი არა, ხვამლიდან საკმაოდ მოშორებით, გონას მიდამოებში, რაჭაშია ნაპოვნი – ასეთი უზუსტობა ბევრია... მოკლედ რომ ვთქვათ, გააკეთეს ის, რისი საშუალება და უნარი ჰქონდათ.

ახლა ერთი პარადოქსის შესახებ. როგორც „რუსთავი 2“-ის (27.07.08) გადაცემა „P.S.“-დან გავიგეთ, 2008 წელს კვლავ მოეწყო ექსპედიცია ხვამლის ქვაბულში. მიზანი, როგორც ჩანდა, იყო: 1. „აეტანათ“ იქ „რუსთავი 2“-ის ჟურნალისტი, რომელიც იტყოდა – „მე პირველი ჟურნალისტი ვარ, ვინც აქ ფეხი დაადგაო“; 2. გაეხსნათ ზარდახშა და წაეკითხათ 1945 წლის ექსპედიციის ბარათი, ანუ ასლი, რომელიც დავტოვეთ ჩვენ ბარათთან ერთად... მაგრამ გაუგებარია, ეს ხომ გურამ გაბიძაშვილმა 2007-ში ჩამოიტანა? გურამი ამ ექსპედიციაშიც მონაწილეობდა! ამ ერთი სიუჟეტიდანვე გავიგეთ, რომ ხვამლის მთა ჯერ 50 მეტრით „გაზრდილა“, შემდეგ 200 მეტრით „ამაღლებულა“, ნუთუ მართლა? რა საოცარი მთა ყოფილა... ასეთი გააგრძელა, წლის ბოლომდე ალბათ ევერესტზე მაღალიც იქნება...

ისტორიკოსი (არქეოლოგი) ისტორიას აყალბებს, ჟურნალისტი – ფაქტებს, მთამსვლელი ვაჟკაცურ ტრადიციას ღალატობს... ნუთუ ეს არის თანამედროვეობის რეალური სახე?...

რევან შალიბაშვილის ზემოთ მოყვანილ წერილთან ერთად, საინტერესოა თავად გურამ გაბიძაშვილის ინტერვიუ ჟურნალისტ ირმა ხარშილაძესთან, რომელიც ნამყოფია ხვამლზე და კარგად იცნობს იქაურობას. მათი საუბარი ჟურნალ „გზის“ 2008 წლის №27-ში დაიბეჭდა სათაურით: „ხვამლის მთის განმთხარავის საიდუმლო“. გურამ გაბიძაშვილის ეს ინტერვიუ აბსურდულობის, სიყალბისა და უვიცობის კლასიკური ნიმუშია, რის დასტურადაც აქ მხოლოდ მცირე ამონარიდს მოვიტან:

ირმა ხარშილაძე – რა დაგზვდათ გამოქვაბულში? გურამ გაბიძაშვილი: – იქ რვა ოთახია და ამკარად არ ჰგავს ფეოდალური ხანისას, გაცილებით ადრინდელი უნდა იყოს. ოთახებში, კედლებზე ბევრი ნახატია, პიქტოგრამებს ჰგავს. ამ გამოქვაბულში პირველად 1939 წელს ალიოშა ჯაფარიძე მუშასთან ერთად ავიდა. მეორედ, 1945 წელს, კიდევ შევიდა; დიდი ხნის შემდეგ კი – რეზო შალიბაშვილიც იყო იქ. საინტერესოდ მეჩვენება ის ფაქტი, რომ ალიოშა ჯაფარიძე იმ წელსვე – 1945-ში დაიღუპა, რომელ წელსაც მღვიმეში შევიდა.

ი. ხ. – რამდენადაც ვიცი, 1945 წელს საკმაოდ მრავალრიცხოვანი ექსპედიცია იყო, ანუ ალიოშა ჯაფარიძესთან ერთად, იქ არქეოლოგი გოგი ლომთათიძე, მწერალი ლევან გოთუა, მთამსვლელი ალექსანდრა ჯაფარიძე და კიდევ სხვებიც იყვნენ...

გ. გ. – კი, სულ 11 კაცი იყო. ისინი 4 დღე გაჩერდნენ მღვიმეში. ოთახების ნაწილი ზემოდან ჩამოყრილი ქვებითაა ავსებული და ჩახერგილი, ექს-

პედიციის წევრებს მისი გაწმენდა გაუძნელებოდათ. ჩანს, კიდევ სხვა შესასვლელიც არსებობდა, ისე ვერ ივლიდნენ კლდეზე.

ი. ხ. – მგონი, მათი დანატოვარი კიბე დღესაც არსებობს.

გ. გ. – დიან, ხის კიბე იყო. რეზო შალიბაშვილი რომ ავიდა, იმ გამოქვაბულში ექსპედიციის წევრების მიერ დატოვებული წერილი ნახა და ჩამოიტანა. ჩვენ რომ ავედით, რეზოს წერილი დაგვხვდა. ალიოშა ჯაფარიძის წერილში წერია, რომ განძი არ არის, საგარეოდ, ადრე გაიტანესო. დარწმუნებული ვარ, რომ ეს ექსპედიცია განძის საპოვნელად დაიგეგმა, იმასაც ამბობენ, სტალინმა დაავალა განძის მოძებნა, რადგან სახელმწიფოს ძალიან უჭირდაო. მერე, იმავე წელს, შხარასა თუ უშბაზე იღუპება ალიოშა ჯაფარიძე და კვლავ ეჭვის საფუძველი ჩნდება. მგონი ბევრი რამ ემთხვევა ერთმანეთს...

დაკვირვებული მკითხველი ამ მცირე ამონარიდიდანაც კი მიხვდება, რა მიდგომებთან და რა დონის „მკვლევარ-მეცნიერებთან“ გვაქვს საქმე.

ყველაზე მთავარი, რაც ამ ინტერვიუში თვალში გეცემათ, ისაა, რომ არცერთ დასმულ კითხვაზე რესპონდენტი კონკრეტულ პასუხს არ სცემს და ცდილობს, საუბარი სხვა მიმართულებით წაიყვანოს. ამ „მეცნიერ-რეჟისორთა კვლევების“ ყველაზე მყარი არგუმენტია, ვიღაცები „ამბობენ“.

მათ არ აინტერესებთ ალიოშა ჯაფარიძის, გოგი ლომთათიძის, ლევან გოთუას, ვერა ბელეცკაიას და ექსპედიციის სხვა წევრების ვინაობა, მათ მიერ გამოქვეყნებულ მასალებს არც იცნობენ და არც ახსენებენ, ხოლო ფანტასტი მწერლების მონაცემებს უხვად აფრქვევენ. ისინი საგანგებოდ აბიაბრუბენ და აკნინებენ 1939 წელს ალიოშა ჯაფარიძის ხვამლში შესვლას, როცა ალიოშა მუშასთან კი არა, ორ ცნობილ მთამსვლელთან – ალექსანდრე იაშვილთან და დიმიტრი ობოლაძესთან ერთად შევიდა ხვამლის ქვაბულში. სხვათა შორის, დიმიტრი ობოლაძე შემდგომ ცნობილი მთამსვლელი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი და ალიოშა ჯაფარიძის სახელობის საქართველოს ალპური კლუბის დირექტორი იყო.

სასაცილოა გაბიძაშვილის მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ საბჭოთა კავშირში გამორჩეულ და უძლიერეს მთამსვლელებს: ალიოშა ჯაფარიძეს, ლევან გოთუას, ალექსანდრე ნემსიწვერიძეს, გოგი ჯაფარიძეს, სიმონ შხვაცაბაიას, ვერა ბელეცკაიას, ალექსანდრა ჯაფარიძეს თურმე გაუჭირდებოდათ ხვამლის კლდეზე სიარული და ქვებით სავსე ქვაბულის გაწმენდა. ამაზე დიდი უვიცობა და აბსურდი ძნელად წარმოსადგენია.

განსაკუთრებული ხაზგასმითა და სენსაციურობის ტკობის ნიშნითაა აღნიშნული ალიოშა ჯაფარიძის 1945 წელს დაღუპვის ამბავი, თითქოს ხვამლში შესვლასთან მას რაიმე კავშირი ჰქონდეს. მაგრამ მათ ხომ სინამდვილე არ აინტერესებთ და საერთოდაც, მათთვის მნიშვნელობა არა აქვს, ვინ სად დაიღუპა. მთავარია, სენსაცია მოახდინონ, ეჭვი

გამოთქვან და სტალინთან დააკავშირონ მის მიერ რეპრესირებული ჭეშმარიტი მამულიშვილები (ლევან გოთუამ თავისი ცხოვრების თითქმის მესამედი გულაგებსა და საკონცენტრაციო ბანაკებში გაატარა, დაჭერილი იყო გოგი ლომთათიძეც, როგორც პირველი დამოუკიდებელი საქართველოს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარის მოადგილის ალექსანდრე ლომთათიძის შვილი, ალიოშა დაღუპული იყო, თორემ მასაც არ ასცდებოდა გადასახლება, როგორც 1921 წელს კოჯორ-ტაბახმელაში ბოლშევიკების წინააღმდეგ მებრძოლ პატრიოტს).

კიდევ ერთი ბრიყვული მოსაზრება სტალინთან დაკავშირებით. თურმე სტალინს სპეციალურად იმიტომ შეუგზავნია ალიოშა ჯაფარიძე ხვამლში, რომ განძი გამოეტანა და გაჭირვებული სახელმწიფო (საბჭოთა კავშირი – დედამიწის 1/6) დაეპურებინა. ამაზე მეტი სიბეცე და აბსურდულობა რაღა შეიძლება იყოს ისტორიკოსისათვის?!

აქ იმ მთამსვლელების „განათლებლასა და მაღალ ინტელექტზეც“ უნდა ითქვას რამდენიმე სიტყვა, რომლებიც აღნიშნულ ექსპედიციაში მონაწილეობდნენ. როგორ შეიძლება კაცს მთამსვლელად მიაჩნდეს თავი და არაფერი იცოდეს ქართული ალპინისტური სკოლის შემქმნელის, საბჭოთა კავშირში პირველი – „საქართველოს ალპური კლუბის“ დამაარსებლის, „პამირის გმირის“, საქართველოში პირველი სპორტის დამსახურებული ოსტატის ალიოშა ჯაფარიძის დეაწლისა და დამსახურების, მისი დაღუპვისა და 12 წლის შემდეგ პოვნის შესახებ.

ამ ექსპედიციის „სიღრმისეულ“ კვლევებსა და მოსაზრებებზე არ შეიძლება გვერდი ავუაროთ მაშინდელ ერთ-ერთ ინტერვიუს 2008 წლის სატელევიზიო პროგრამაში „ახალი დღე“, რომელშიც წამყვანმა ეკა ტოგონიძემ გვაუწყა, რომ „შარშან ზაფხულში, არქეოლოგიურმა ექსპედიციამ ხვამლის კლდოვანი მასივის შესწავლა დაიწყო“ და სტუდიაში „ექსპედიციის სრულფასოვანი წევრი“, „კინორეჟისორი“ დავით გოგუაძე მოიწვია, რომელმაც რესპონდენტობა არა როგორც რეჟისორმა, არამედ, როგორც „ისტორიკოს-არქეოლოგმა“ იკისრა და თავისი „სიღრმისეული ცოდნით“ გაგვაოცა.

დ. გოგუაძის „მეცნიერული მსჯელობის“ შეფასებას აქ არ შევუდგები, მაგრამ გასაოცარი იყო სიცრუის, სიყალბისა და ხვამლის პირველმკვლევართა შეურაცხყოფის ის კორიანტელი, რაც ბატონმა გოგუაძემ ამ გადაცემაში „დააყენა“. მკითხველმა რომ ტენდენციურობა არ დამწამოს, გადაცემის წამყვანისა და დ. გოგუაძის საუბრის გაშიფრული ტექსტის ფრაგმენტს შემოგთავაზებთ, რათა უკეთ წარმოვაჩინოთ აღნიშნული ექსპედიციის საქმიანობის „მეცნიერული“ თუ ზნეობრივ-მორალური არსი.

ეკა ტოგონიძე: ...მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, 1945 წელს, სტალინს საქართველოში, კერძოდ კი ლენჩუმში მდებარე მთის მიმართ ინტერესი გამოუჩენია და მთამსვლელ ალიოშა ჯაფარიძისათვის ხვამლზე ასვლა დაუვალბია, ეს ჩვენს სიუჟეტშიც

აღინიშნა, ამ ექსპედიციის თანამდევნი მოვლენები და მთამსვლელების სწრაფი გარდაცვალება დღემდე საინტერესოა მოცული, ფაქტი კი ის არის, რომ ხვამლის მთა ახლაც ინტერესის ობიექტია და მეცნიერები იქ დიდძალი განძის პოვნას იმედოვნებენ. თქვენ, ჩვენი სიუჟეტი იხილეთ, დარჩა რაიმე უთქმელი?

დავით გოგუაძე: კი, რა თქმა უნდა დარჩა.

ე. ტ.: მე მაინტერესებს, თუკი ეს მთა ასეთი საინტერესოა და ისტორიულ წყაროებში არის ამის შესახებ, აქამდე რატომ იყო ამხელა პაუზა ექსპედიციიდან ექსპედიციამდე, რადგან ალიოშა ჯაფარიძემ ბოლოს 45 წელს მონაზულა, ამის შესახებაც თქვენ პირად საუბარში საინტერესო რამეები მითხარი...

დ. გ.: ჰო, საერთოდ, ალიოშა ჯაფარიძე მანამდე 1939 წელს იყო ასული. როგორც ჩანს, მაშინ იყო სტალინის დავალებით. 45 წელს მეორე ექსპედიცია გააკეთეს და იქ უკვე ბევრი ადამიანი მონაწილეობდა, 11 ადამიანი მონაწილეობდა, არქეოლოგებიც იყვნენ, თუმცა ამ ექსპედიციის შედეგი საერთოდ ისეთი იყო რა, ვითომც არაფერი არ მომხდარა... როცა ავიდა ალიოშა ჯაფარიძე, ამისათვის მას ოქროს მედალი მიანიჭეს, ხო და, აი, მერე უკვე გაურკვეველი ვითარებაა, საერთოდ მასალები არ არსებობს ამაზე, ვერსად ვერ ვნახეთ, ფაქტობრივად, ექსპედიციის მასალები არ არსებობს.

ე. ტ.: თუმცა ალიოშა ჯაფარიძის გარდა იქ კიდევ 10 ადამიანი იყო და თავისთავად მათაც ექნებოდათ ინფორმაცია.

დ. გ.: თავისთავად, მაგრამ როგორც ჩანს, მეორე ექსპედიცია უფრო რაღაცის დასაფარად იყო მოწყობილი, იმიტომ რომ მერე პიონერებიც კი აიყვანეს იქ, ხვამლის მთაზე...

ციტირებული ფრაგმენტიდან, მკითხველის ყურადღება მსურს იმ მომენტებზე გაგამახვილო, თუ როგორ აყალბებს ისტორიას „ხვამლის შემსწავლელი ექსპედიციის სრულფასოვანი წევრი“. პრინციპულად არაფერს ვამბობ ექსპედიციის „ახალ მეცნიერულ აღმოჩენებზე“, რომლებიც, ძირითადად, ფანტასტიკის სფეროს მიეკუთვნება. აკი იმოწმებენ კიდევ ფანტასტ მწერალს – ჟიულ ვერნს. მაგრამ აქ მთავარი, ექსპედიციის წევრთა მორალურ-ზნეობრივი სახეა.

ისინი სათავეს უდებენ და ამკვიდრებენ ამაზრზენ სიცრუეს, სიყალბეს, რაზეც 2008 წლის 6-30 ოქტომბრის №14 (168) „მწერლის გაზეთში“ დავებზე წერილი სათაურით „დილეტანტიზმი, უეცრობა, მიზანმიმართული სიცრუე თუ... ყველაფერი ერთად“, სადაც აღვნიშნავდი, რომ ხვამლის გამოქვაბულში შეღწევის ინტერესი ალპინისტურ წრეებში დაიბადა ჯერ კიდევ 1935 წელს, მაგრამ განხორციელდა მხოლოდ 1939 წელს. სტალინის ეპოქაზე ელ-

ემენტარული წარმოდგენა და ოდნავი ანალიზის უნარი რომ ჰქონოდათ „ხვამლის შემსწავლელ ისტორიკოს-არქეოლოგ-კინორეჟისორებს“, მიხვდებოდნენ, „სტალინის დავალების“ შესასრულებლად ალიოშა ჯაფარიძეს ათი წელიწადი კი არ დასჭირდებოდა, არამედ, ფრთებს გამოასხამდნენ და ისე შეაფრენდნენ ნებისმიერ გამოქვაბულში.

აქვე კვლავ ვეტყვი „ხვამლის ისტორიის ახალ მკვლევარებს“ და „ამ საკითხზე მომუშავე“ ჟურნალისტებს, რომ არავითარ საიდუმლოებას არ წარმოადგენს და ხვამლთან არანაირი კავშირი არ აქვს ალიოშა ჯაფარიძის გარდაცვალებას, რომელიც თავის ჯგუფთან ერთად უშბიდან დაბრუნებისას არნახული სიძლიერის ზეგვა იმსხვერპლა.

„ახალი მეხვამლეები“ სენსაციურობისთვის აყალბებენ ამ ისტორიას, თორემ მთელმა მსოფლიომ გაიგო ალიოშას დაღუპვის, 12 წლის შემდეგ მისი უშბაზე პოვნის, თბილისში ჩამოსვენებისა და ვერის ბაღში დაკრძალვის ამბავი. პოეტები, მწერლები და კინორეჟისორები ნაწარმოებებს უძღვნიდნენ, ფილმებს იღებდნენ იმ მოვლენაზე, რომელზეც ქართული მწერლობის კლასიკოსი ლევან გოთუა ბრძანებდა – „უშბამ პირველად დააბრუნა თავისი მსხვერპლი“.

თუ დაღუპვის ან გარდაცვალების საიდუმლოებით მოცულ ვითარებებსა და პირობებზე ვისაუბრებთ, მაშინ ხვამლის 2008 წლის ექსპედიციის ხელმძღვანელის, „საქართველოს მხედრიონის“ რიგებში გამობრძმედილი მეზრძოლის, სალ-სალამათი, 50 წლის ჯანმრთელი კაცის სუფთა ჰაერზე, თავის სოფელში, საკუთარ სახლში მოულოდნელად გარდაცვალება უფრო საეჭვოდ არ უნდა მოგვეჩვენოს, ვიდრე ზეგვაში მოყოლილი მთამსვლელებისა?

ხვამლის შესახებ სიცრუის ტირაჟირებიდან 10 წელიწადი გავიდა, მაგრამ მიზანმიმართულად ნათქვამ ტყუილზე დაფუძნებული სიყალბის ნიაღვარი დღემდე არ წყდება. დროა, დასრულდეს ხვამლის შესახებ სიცრუის გავრცელება, ხვამლის პირველმკვლევართა ნაღვაწის იგნორირება და გაბიაბრუება, რადგან წმინდა ილია მართლისა არ იყოს: „ერის პირქვე დამხობა, გათახსირება, გაწყალება იქიდან დაიწყება, როცა იგი თავის ისტორიას ივიწყებს, როცა მას ხსოვნა ეკარგება თავისის წარსულისა, თავისის ყოფილის ცხოვრებისა, დავიწყება ისტორიისა, თავისის წარსულისა და ყოფილის ცხოვრების აღმოფხვრა ხსოვნისაგან – მომასწავებელია ერის სულით და ხორციით მოშლისა, დარღვევისა და მთლად წაწყმედისა“.

ხვამლის გაყალბებული ისტორიის გამავრცელებელნი! შეჩერდით! მართალია, სიმართლე თქვენ არ გაინტერესებთ, გამოგონილი ისტორიების ტირაჟირებას თავდაუზოგავად ცდილობთ, არავისი არ გესმით, მაგრამ გარწმუნებთ, ცოდვა აუცილებლად გიწევთ, თუ წმინდა ილია მართლის შეგონებას არ შეისმინეთ.

ფიქრით წასაკითხი...

ნიწო ჩხიჰვიშვილი

მამაშვილობის მადლი...

ციკლიდან: „წერილები ჩემს ემიგრანტ ვაჟს“

გამარჯობა, შვილო!

ამ ბოლო დროს აღარ მომიწერია წერილი, იცი რატომაც: არ მიყვარს წერა, როცა არაფერი ხდება, როცა ყოფითობა თავის ჭკუაზე დამატარებს. ახლა კი დაირღვა ჩემი ცხოვრების სადაგი დღეების მოწყენილობა: იმ დღეს ჟურნალ „ჩვენი მწერლობის“ ძველი ნომრები გადავაღაგე (2013 წლის) და გურამ პეტრიაშვილის შესანიშნავ ჩანაწერებს გადავწყვიტე. მართალია, მაშინაც ვკითხულობდი, მაგრამ ახლა ისევ თავიდან წავიკითხე და მინდა შენც გაგიზირო ჩემი შთაბეჭდილებები. ამიტომ გიგზავნი ჟურნალის ამ რამდენიმე ნომერს, გთხოვ, ყურადღებით წაიკითხო.

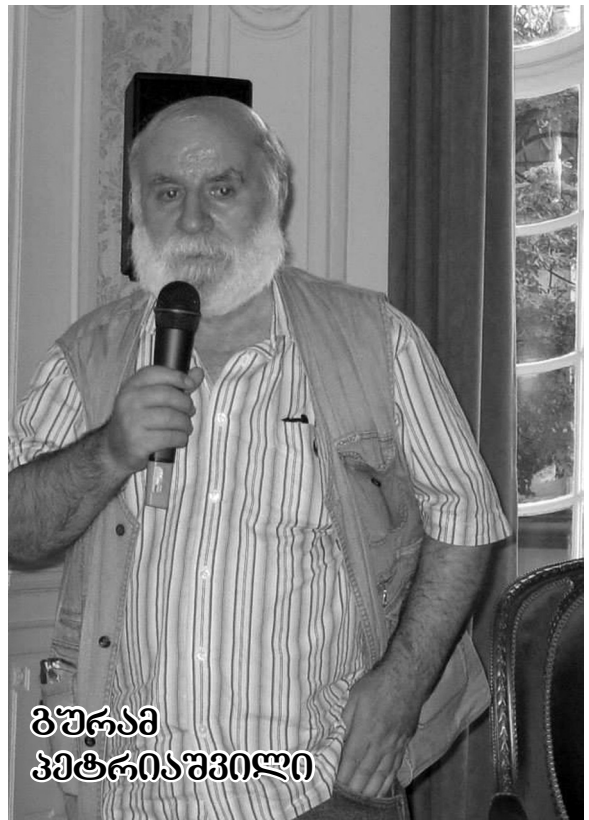
იმედია გახსოვს, გურამ პეტრიაშვილის ზღაპრებს რომ ვიკითხავდი. იცნობ მის სამყაროს. ისიც კარგად მოგეხსენება, თანამედროვე ქართულ სალიტერატურო სივრცეში არსებობენ მწერლები, რომლებიც ქმნიან საყმაწვილო ტექსტებს. არიან, ასევე, უდავოდ საინტერესო საბავშვო მწერლებიც, მაგრამ ამავე სივრცეში ცხოვრობს განსაკუთრებული, გამორჩეული საყმაწვილო მწერალი – გურამ პეტრიაშვილი.

გურამ პეტრიაშვილმა (ახლა ერთობ მოღუპი გამოთქმა რომ მოვიშველიო), ქართულ ლიტერატურაში შემოიტანა და დაამკვიდრა, ევროპული მწერლობისთვის დამახასიათებელი სტილი. ამიტომაც მისი შემოქმედების გაცნობისას აუცილებლად მომაგონდება ცნობილი საბავშვო მწერლები: ანდერსენი, ჯანი როდარი, ასტრიდ ლინდგრენი.

ასე 12 წლისა ვიქნებოდი, პირველად რომ წავიკითხე მისი ზღაპარი „პიანინო და პეპლები“. გახსოვს, ეს ზღაპარი? უცნაური მუსიკოსის ცხოვრების ამბავია. მწერალი ცდილობს, ბავშვი ისეთ ფაქიზ საკითხზე ჩააფიქროს, როგორცაა მშობლიური ფესვები, გარემო. ამ შემთხვევაში, მშობლიურად იგულისხმება ის პიანინო, რომელზედაც ამ პიანისტის დედა უკრავდა და ამ დროს კლავიშებზე დაფრინდებოდნენ პეპლები. მერე ეს ბიჭუნაც დიდი მუსიკოსი გახდა, მაგრამ გამოხდა ხანი და მუსიკოსმა საკუთარი პიანინო, თავისი პატარა მყუდრო საკონცერტო გარემო, პომპეზურ ატმოსფეროსა და ძვირფას ინსტრუმენტზე გაცვალა, ამიტომ დაისაჯა: დაკარგა ინდივიდუალურობა, უფრო მეტიც, მან, როგორც გამორჩეულმა და ცნობილმა პიანისტმა კარიერა დაასრულა, თუმცა კი ამ ფიასკოთი მის ცხოვრებაში დაიწყო ახალი ეტაპი – დაბრუნება საკუთარ ფესვებთან.

მაშინ, როცა ეს ზღაპარი წავიკითხე, ავტორის სათქმელი ბოლომდე ვერც კი გავაცნობიერე, მაგრამ უცნაური განცდა დამეუფლა: მოვწყვდი რეალობას. თითქოს გარშემო ყველაფერი გაქრა. ულამაზეს პეპლებს შორის აღმოჩნდი. ბგერები – პეპლები, თავს მეხვეოდნენ. ჩამწერჩულებდნენ: იცოდე, შენთან ვართ, ერთად მივფრინავთ ჯადოსნურ სამყაროში!

მერე და მერე, როცა წამოვიზარდე, მივხვდი – ეს ჯადოსნური სამყარო, ჩემი სამშობლო – საქართველო იყო და თუ მას მოეშორდებოდი, ვერასდროს მეღირსებოდა ნამდვილი ბედნიერება.

გურამ პეტრიაშვილი

...
ეს შენც კარგად იცი და იმედია, ჩემს დაუბრუნებელ ხვეწნა-მუდარას ბოლოსდაბოლოს ყურად იღებ – დაუბრუნდები საკუთარ ფუძეს.

...
ეს ზღაპარი შემთხვევით არ მიხსენებია. ეს შესავალი, ერთგვარ უვერტურად მინდა მიიღო. გადაჭარბებულ ნუ ჩამითვლი, თუ ვიტყვი, გურამ პეტრიაშვილის ზღაპრებზე მთელი თაობები გაიზარდა და გაიზრდება კიდევ, რადგან ის სამყარო, რომელსაც მწერალი ქმნის, ზღაპრულიცაა და, ამავე დროს, ნამდვილიც. ამითაცაა გამორჩეული გურამ პეტრიაშვილი, – ნოვატორია თავისი ცხოვრების წესითა და რწმენით. ეს ჩანაწერებიც სრულიად ორიგინალურია. ერთადერთი, რაც ამ დღიურებმა მომაგონა, – გიორგი ლეონიძის დახვერტილი ძმის – ლევან ლეონიძის ჩანაწერებია – „პატარა ქალის ამბავი“, სადაც მისი ქალიშვილის – პატარა ლილის დაბადებისა და ბალღობის დღეებია აღწერილი.

დარწმუნებული ვარ, გურამ პეტრიაშვილს, თავის დროზე, ლეონიძის ჩანაწერები რომ წაეკითხა, აუცილებლად სადღაც გაკრთებოდა კიდევ ამ დღიურების აჩრდილი. ყოველ შემთხვევაში, ქვეყნის მომავლისა და მისი საქართველოდან იძულებით ემიგრაციაზე საუბრისას მაინც... – ჰო, ეს პარალელი ისე, უნებურად ამომიტივტივდა მეხსიერებაში და არ შემიძლო, არ მეხსენებინა.

უცნაურია, კითხულობ ამ ყოფით ამბებს და ხვდები, ასე მხოლოდ მწერალს და ისიც საყმაწვილო მწერალს, მეზღაპრეს, შეუძლია წეროს. ჩანაწერები მწერლის ქალიშვილების (მეტად, უმცროსი ქალიშვილის – ირინეს) ცხოვრების დღიურებია. ის სამყაროა, რომელიც განუმეორებელია და რომლის მოხელთებაც თითქოსდა, ერთი შეხედვით, იოლია, მაგრამ, ამავე დროს, რთულიცაა.

ერთ-ერთ ჩანაწერში, გურამ პეტრიაშვილი საკუთარ ლექსს ასხენებს:

„დღეს „ლიტერატურულ საქართველოში“ დაიბეჭდა ჩემი უსათაურო ლექსი.

აი, ისიც:

„საღამოს, როცა ვარდისფერი ხდება ღრუბლები, პატარა შვილი სასეირნოდ მე გარეთ გამყავს...

აქ გორაკია, ნელა-ნელა გორაკზე ამყავს,

ცისა და მიწის ნამდვილ ამბებს ჩუმად ვუყვები...“

კარგი ლექსია. ახლა აქ ციტირებას აღარ გავაგრძელებ, მხოლოდ ავტორის მინაწერს გავიმეორებ. ამბობს: ამ ლექსში შევძელი გადმომეცა ის ნაზი ისევეარული, ურომლისოდაც მამაშვილობა უბრალო ბიოლოგიური ფაქტია და მეტი არაფერი.

მართლაც რომ, ასეთი უცნაური განცდითაა ეს ჩანაწერები გაჯერებული. იმ განცდით, რომელიც ყოველი ტიპის მკითხველში გულის სიმბეს შეარხვეს, რადგან დაუჯერებელია, ადამიანს საკუთარი პირში არ უყვარდეს.

კიდევ ერთი რამაა საგულისხმო: მთელი ეს ტექსტი,

თეთრი ლექსით იკითხება და ერთ მოტივზეა აგებული: ავტორი თავის პატარა გოგონას ხშირად უმღერის აკაკის ლექსზე შექმნილ სიმღერას: ჩემო ციცინათელა, რად მიჰფერენ ნელა-ნელა... და ეს არაა მხოლოდ საყვარელი, ანდა ამოჩემებული მელოდია. აქ ეს სიმღერა აღიქმება, როგორც ამ თხრობისთვის მახასიათებელი: რადგან – ხან თვითონაა ეს პატარა გოგონა ციცინათელა!

ხანაც ბედნიერი, ლამაზი დღეებია, ასე რომ გაკრთება დროდადრო და მერე ეს ნათელი, ლამაზი დღეები უეცრად სადღაც ქრება... ეს ის ნათებაა, სულს რომ გითბობს, უნებურად გასხენებს, თუ როგორ ჰგავს ჩვენი ყოველდღიურობა ამ პატარა მწერს.

აენთება და ქვრება... აენთება და ქვრება...

„წუხელის ირინე და მე ვუცქერდით, თუ როგორ დაფრინავდნენ ციცინათელები.

მერე, როცა ირინემ და ოლიკომ დაიძინეს, უცებ ერთმა ციცინათელამ ოთახში დაიწყო ფრენა (თითქოს ოთახი სინამდვილე კი არა, არამედ სიზმარი იყო ირინესი“. – წერს ავტორი და... შენი არ ვიცი, იქნებ გაგიკვირდეს, მაგრამ მე ეს ციცინათელა ჩვენი სამშობლოს ბედისწერა მგონია.

დიდი აკაკი ვის მიმართავდა – ჩემო ციცინათელაო?!

– სატრფოს?

– სამშობლოს?

– იქნებ საკუთარ ბედიწერას?...

კრებითი სახეა ციცინათელა და... იქნებ მშობლიური ენის სიმბოლოცაა ავტორისთვის!

...

რაკი დედა ენა ვახსენე, არ შემიძლია, არ გავიხსენო ჩემი კოლეგის მონაყოლი: ერთი ხანობა უკრაინაში მომიწია სამსახური, ჩავედი თუ არა, იქაურმა ქართველებმა მითხრეს, აქ ერთი უცნაური ქართველი ჩამოვიდაო, მთავარ პროსპექტზე ყოველდღე გამოდის, ხელში ერთი შავი საქალაღლე უჭირავს, ზედ მწვანედაა ამოქარგული – აი ია!

მეო, მითხრა მიხეილ დანიშაშვილმა, რატომღაც გავიფიქრე, ეს „უცნაური“ კაცი – გურამ პეტრიაშვილი იქნებაო და... მართალიც აღმოჩნდი.

მაღე დავინახე ხალხში მომავალი მწერალი – შავი, ლედერინისგან შეკერილი საქალაღლით, მწვანედ დამშვენებული დიდი წარწერით – აი ია!

...

მომიყვა თუ არა, ეს ამბავი, მაშინვე წარმოვიდგინე, არა, კი არ წარმოვიდგინე, დავინახე, როგორ დადიოდა, მიღეთის ხალხში, სამშობლოდან დევნილი მწერალი, დინჯი, მოზომილი ნაბიჯებით... დადიოდა, თან დაჰქონდა თავისი წილი საქართველო. დაჰქონდა მშობლიური – ქართული ენის გენიალურობის გასაღები.

ახლა რამ მომაგონა ეს სურათი? ამ წიგნმა მომაგონა. ნახე, რას წერს ერთგან:

„ვეცხოვრობდით მთლად უცხო გარემოში ორი ემიგრანტი – ირინე და მე. და გვყავდა ერთადერთი მფარველი და გადამრჩენი – ქართული ენა.

იგი გვყავდა სანაცვლოდ სამშობლოსი, მშობლიური გარემოსი, ახლობლებისა და ყველაფრისა, რაც ქართულია.“

...

ჰო, რაზე გიყვებოდი, სიმღერაზე არა?

თითქმის ყოველთვის უძღერის ქალიშვილს. უპირატესობას ქართულ მელოდიას ანიჭებს (ისე, ხანდახან, „ბითლზებსაც“ უსმენენ, მთლად ისეც არაა საქმე, შენ რომ გგონია), რადგან უნდა შეილში (შვილებში) ყველაფერი ქართული გადაარჩინოს... და რაკი ბავშვები ყველაზე, ყველაზე ფაქიზები და სუფთები არიან, მათ სულსა და გრძობებზე ზუსტად აისახება ის, რაც მათ გარშემო ხდება, აბა, სხვა რა უნდა ვიფიქროთ, როცა მწერლის ქალიშვილი ირინე, ეს თითისტოლა გოგონა 1989 წლის 27 ივნისს მამას საიდუმლოსავით გაუმხელს:

„ვსაუბრობთ.

უცებ ახლოს მოიწია, ყურთან მომადო პირი და მიჩურჩულა: – მამიკო, ზღვაზე ვიყავით მე და დედა. და იქ დამოუკიდებელი საქართველოს დროშა იყო. იცი, როგორ ფრილებდა?!“

მოგვიანებით კი, იმ ავადსახსენებელი პუტჩის შემდეგ, 1992 წლის 4 თებერვალს, ილიას გენიალურ ლექსს პატარა ირინე მისებურ გაგრძელებას გამოუძებნის: „ჩემო კარგო ქვეყანავ, რაზედ მოგიწყენია? ახლა თუ არ დაგხვრიტეს, მომავალი შენია“.

ასეთი და მსგავსი ჩანაწერები 1992 წლის შემდეგ უფრო და უფრო ხშირია. ფინალში, კი ნამდვილ კულმინაციას აღწევს:

„14 თებერვალი, 1995 წ.“

„აკვარელის საღებავებით დაუხატავს დამოუკიდებელი საქართველოს სამფეროვანი დროშა.“

მეორე გვერდზე კი წერია:

„დავწერე 1995 წ. 14 თებერვალს. დავხატე“.

განსაკუთრებით შთაბეჭდავია ამ ნახატის სახელი, რომელიც იქვე წერია: „საწოლში ჩასადები ლეიბისქვეშა დროშა“.

ესე იგი, თავისთვის დახატა, რათა საიდუმლოდ ეცქირა ხოლმე.

საინტერესოა, თუ როგორ ვნახე ეს ნახატი;

ჩერნიგოვოში ვცხოვრობდით ალას ბებიასთან.

2000 წელს ირინემ დაამთავრა სკოლა და ჩააბარა მისაღები გამოცდები კიევის შევჩენკოს უნივერსიტეტში. ორი თუ სამი წლის შემდეგ აღამ გაყიდა ბებიას სახლი...

სახლს რომ ვცლიდით, სწორედ მაშინ ვიპოვე ირინეს საწოლში ეს „ლეიბისქვეშა დროშა“.

რას იტყვი, ხომაა შესანიშნავი ფინალი, კარგ რომან-

საც დააამშვენებდა. ამან უნებურად მომაგონა ეღვარდ ჰეილის „უსამშობლო კაცი“, ასე შესანიშნავად რომ თარგმნა წლების წინათ თამაზ ნატროშვილმა.

მიმიხვდი, ალბათ, რატომაც გწერ ამდენს სამშობლოზე: მეშინია, ჩემი შვილიშვილები არ მოსწყვიტო მშობლიურ ფესვებს, და თუ ოდესმე მეღირსა კიდევ მათი ნახვა, ისე არ მოხდეს, მათ ჩემთან საერთო ენა ვეღარ გამოჩაზონ, იმ მიზეზითაც რომ... მშობლიური ენისა არა გაეგებოდეთ რა. იცი, ეს რა ტკივილია??? ამ ტკივილის აღქმაში, ეს ჩანაწერებიც დაგეხმარება. და კიდევ: მთავრი ემოციური ღერძი მამაშვილობაა.

ეს სხვა ნიჭია... სხვა!

დაფიქრებულხარ ამაზე?

ვიცი, ვიცი... ახლა რაც გაიფიქრე: მამაშვილობის მადლი არასოდეს გიგრძენია, მაგრამ ერთი რამ უნდა კარგად გააცნობიერო, ახლა, როცა შენ თვითონ ხარ მამა, ეცადე, საბედისწერო შეცდომები არ დაუშვა!

ამაშიც ეს ჩანაწერებიც დაგეხმარება. მინდა, მის ყოველ ნიუანსს ჩაწვდე. იქნება, მოახერხო, შენც ჩაინიშნო შენი პატარების ყოველდღიურობა. გავა წლები, შვილები დაიზრდებიან და ასეთი ჩანაწერები სიბერეში პირველყოფილური განცდით აღადგენს შენი ცხოვრების განუმეორებელ ხანას (რომ იცოდე, როგორ ვნანობ, თავის დროზე, მე ვერ მოვახერხე ასეთი რამ), ეს იქნება არა მხოლოდ შენი შვილებისადმი მიძღვნილი, არამედ შენი, როგორც მშობლის, როგორც პიროვნების პორტრეტი, ისევე როგორც ეს წიგნია, გურამ პეტრიაშვილის განუმეორებელი პორტრეტი. პორტრეტი მწერლისა ოჯახურ ინტერიერში.

...

როცა ამ დღიურების კითხვა დავასრულე, თვალწინ წარმომიდგა იმპრესიონისტული ტილო – მამა, დედა და ორი გოგონა. თან, ეს ტილო სადაა, სამყაროსეულ იდილიასთან მიახლოებულია, ამ გენიალურ იდილიას მხოლოდ უფალი ქმნის, ფერებსაც თვითონვე გეთავაზობს. მთავარია, ეს უხილავი მოიხელთო! გურამ პეტრიაშვილმა შეძლო ამისი მოხელთება, რაც ასეთი ახლობელია და მაინც... ხშირად, სამუდამოდ მოუხელთებელი.

P. S.

ჟურნალის ეს ნომრები მინდა მაქაურ ქართველებსაც დაურეგო. როცა წაიკითხავთ, დარწმუნებული ვარ, ყველას მოგენატრებათ სამშობლო და ისევ მოგინდებათ ქართველობა.

აბა, შენ იცი...

გაოცნი.

...

იმედია, ამ გაზაფხულზე მაინც ჩამოხვალ სამშობლოში...

შენი მოსიყვარულე დედა.

2017 წლის 17 მარტი.

დედაშვილობა

მართაო, – მეზობელმა კაცმა დამიძახა, – დღეს რეისი მაქვს შენი სოფლისკენ, მშობლებს ხომ არაფერს გაუგზავნიო?

მომერიდა უარის თქმა და კი-მეთქი, გავძახე!

დედამ ხუმრობით მითხრა, მშვივრები ვართ მე და მამაშენი, ერთმანეთს ვჭამთო... არა უშავს, მწვადს და ხინკალს თუ არ შეჭამთ, სუბი მანც გააკეთეთ-მეთქი, – ვუთხარი. არც სუბის „პრიპასები“ გვაქვსო, – ესეც ხუმრობით მითხრა.

მეზობელმა ისევ შემახსენა, საღამოს, – დილით 9 საათზე ჩანთა გამზადებული გქონდეს, აღარ მალოდინო... არც მე არაფერი მქონდა გასატანებელი...

სუბისთვის, 4 ცალი კარტოფილი, ნალევი ტომატი, გაყვითლებული მწვანელი, ერთი მუჭა ვერმიშელი, ერთნახევარი ხახვი (ნახევარი წუხელ შეჭამა ჩემმა ქმარმა, საჭმელი უგემურია ისეო...)

მეზობელმა თხილი მომიკითხა წინა დღეს, ბავშვებს აჭამეო, ისიც ჩავდე... დედამთილ-მამამთილის ჩუმად ეზოში რამდენიმე ნაქარი მსხალი ავკრიფე და ისიც სასოებით ჩავაწყე. პარკი რამდენჯერმე გადავკონე, ნაცნობი მძლოლი ათჯერ მანც გავაფრთხილე, ჩანთა არსად დაგეკარგოს, დედაჩემი დაგხვდება და მიეცი-მეთქი...

„შენ გენაცვალოს დედა, შენ რომ რაღაცები გამოგვიგზავნე, გემრიელი სუბი გავაკეთეთ, მე და მამაშენი ვჭამთ ახლათ... რახანია მსხალი არ მიჭამია, მამაშენს თუ გადაურჩა, პირს გავისველებ... შენ გენაცვალოს შენი დედა ჩვენი გახარებისთვისო“, – საღამოს მითხრა დედამ.

მთელი დღე უსაბუთო გიჟივით ვიკრიჭებოდი და რატომღაც მეზობლებს უკვირდათ...

სანთლის ცრემლი

მოხუცმა ხელიდან ხელში გადაიტანა დაჭმულ-ჭნული ხელსახოცი, დავიღალეო, – თქვა და რამდენიმე წუთი მოუნდა წამოწოლას. ცუდათ ვარო – ამოთქვა...

– ნუ გეშინია, ექიმს მოვიყვანო!

– ექიმი რას მიშველის, არ მინდა ექიმი, – უმწოდ გაიქნია ხელი და მე და კარებთან ჩაცუცქეული შვილიშვილი საწოლთან გვიხმო:

– 60 წლის წინ, დედაშენზე რომ ვიყავი, ბიჭო, ფეხმძიმედ... – წამოიწია გაჭირვებით, შვილიშვილი რომ დაენახა და განაგრძო... – ის ამბავი გამახსენდა ახლა. მშობიარობა რომ დამეწყო, მთელი სამშობიარო ყვირილით ავიკელი, არ მინდა შვილი-მეთქი! მართალია, მაშინ ეს სიტყვები ტკივილმა მათქმევინა, მაგრამ ახლა რატომ გამახსენდა არ ვიცი, შვილი თუ მომენატრა... მუშაობს, ვერ მოიცალა ჩამოსასვლელად, თორემ ახლა რომ დედა მანახა... – თვალები დაბზარულ ჭერს აღაპყრო და პირგამშრალმა წაიბუტბუტა:

– სანთელი არ დამინთია, რა ხანია!

– მე მოგიტან, თუ არ გაქვს და დაანთე... – ვუთხარი მე და საწოლთან დამდგარი სკამიდან ერთი ნაჭერი ხაჭაპური შევთავაზე.

– მაგ სიკეთეს თუ იზამ...

– მიდი, ლევან, დედაჩემს გასძახე და მოგაწოდებს, – გადავაბარე ლევანს, რადგან მართა ბებია ხაჭაპურს დახმარების გარეშე ვერ შეჭამდა.

ის არ გაინძრა...

– არ გესმის, ბიჭო?

– შენ წადი! – ცივად მომიგო.

გავიქეცი, უკან წამში დაგბრუნდი, მაგრამ ლევანის მოგუდულმა ღმუილმა მიმახვედრა, რომ დავიგვიანე...

მე და ლევანმა სანთელი ავანთეთ და დაკრუნჩხულ ხელში ჩავუდეთ... ხელიც ისე მოეკუმა, თითქოს სანთლის დასაჭერად ჰქონდა გამზადებული.

მეზობლები რომ მოვიდნენ და სახლის დალაგება დაიწყეს, ლევანმა ბებიას ნახევრად დამწვარი სანთელი ხელიდან გამოაცალა და იქვე, ხატებთან დადო...

მოხუცს სანთლის წვეთები ცრემლად დაღვროდა დანაოჭებულ, გაქვავებულ ხელზე.

– ბებიაჩემს, ეს სანთლის წვეთები არ მოაშოროთო, – მეზობლებს უთხრა ლევანმა და წავიდა...

ვინ გიჟი და ვინ ჭკვიანი

ოთახის ჭერიდან ნახევარი სანტიმეტრის ქვე-
მოთ, თამბაქოს კვამლით გამოხატული ფიგურები
ზანტად დანარჩენებენ... ერთმანეთში ირევიან, შორ-
დებიან და წამდაუწუმ იცვლიან ფორმებს. ფანჯარა
გაიღო, შემოვარდა ქარი, მათი დაუძინებელი მტერი,
„ქრიიიიიიი“, – დაუბერა და თვალდახელშეუა გაი-
წმინდა თამბაქოს კვამლში გახვეული ოთახი.

– ფუ, შენი, – შეიკურთხა მასპინძელმა მამაკ-
აცმა, ფანჯარა ხმაურით დაკეტა, მოუთმენლად
მოკალათდა სტუმარი მამაკაცების გვერდით და
ტელევიზორს მიაჩერდა... პოლიტიკურ თემაზე
სიტყვით გამომსვლელებს, უხვად ახვედრებდნენ
ლანძღვა-გინებას.

კარზე ზარია. გაორმაგებული სიბრაზითა და
გინებით წამოვარდა მასპინძელი და „გლაზოკში“
გაიხედა.

– ფუ, შენი, – ისევ შეიკურთხა. ჩემი გიჟი ნათე-
სავია, ალბათ ისევ საგიჟეთიდან გამოიპარა.

– მერე და, ნუ გაუღებ, – გამოეხმაურა ერთ-
ერთი, ისე, რომ ტელევიზორისთვის თვალი არ
მოუცილებია.

– აზრი არ აქვს, არ მომეშვება...

გიჟმა, ჯერ თავი შემოყო, თვალებით მთელ
ოთახს მოედო, მერე თავს ტანიც შემოაყოლა,
ცხვირშეჭმუნხული, მოკლე ნაბიჯებით მივიდა
მაგიდასთან, ილიაში ამოჩრილი „საკანცელარიო
წიგნი“ ნაზად დადო, ფანჯარა გამოაღო, ხელები
დაიბანა და ხმაამოულებლივ დაჯდა დამხვდური
მამაკაცების გვერდით, ტელევიზორთან ახლოს...
ფეხი ფეხზე გადაიდო, რვეული მუხლებზე დაიდო,
კალამი საჩვენებელ თითსა და შუა თითს შორის
მოიქცია და ღონივრად აათამაშა...

მამაკაცებს თავშეკავებული ღიმილი აუთამაშდათ
სახეზე.

გიჟი არ ჩარეულა პოლიტიკურ დებატებში,
წარბშეუხრელად იჯდა და გაფაციცებით წერდა.
მალიმალ კალამს შუბლზე მიკაკუნებდა და ორ
თითს შორის აათამაშებდა. მერე ადგა, სკამი საწყის
ადგილს დაუბრუნა, რვეულიდან ფურცელი ამოხია,
მაგიდაზე დადო, გადახედა, უბის ჯიბიდან კალამი
ამოიღო, ჩაასწორა და მოკლე ნაბიჯებით წავიდა,
ასევე ფრთხილად, უხმაუროდ გაიხურა კარები.

– გიჟია, ჩემიიი, – თავაშვებულად გადაიხარხ-
არეს მამაკაცებმა და მაგიდაზე გიჟის მიერ დატო-
ვებულ წერილს ირონიით დააცქერდნენ:

„მთავრობის მსგავსად, ჩვენც რომ ლაპარაკის
ნაცვლად საქმეს ვაკეთებდეთ, საწუწუნო მიზეზები
ნაკლები გვექნებოდა!“

პატივისცემით საქართველოს პრეზიდენტი – ო.
გრიგალაშვილი!“

ორი უსამართლობა

ცხრა თვე მუცელში... სამი თვე გულზე, ორი
თვე „ჭოჭიალაში“, მერე, შეიძლება დილაობით მა-
მამაც წაიყვანოს სასეირნოდ...

სამომავლო გეგმა შედგენილია! მაგრამ შეიღმა
ვადაზე ადრე ისურვა დაბადება. დაიბადა, დაიბადა,
მაგრამ თანდაყოლილი უბედობით, – გულის მანკით.
მერე, როცა მშობლებს ექიმმა აცნობა, რომ შვილი
ალარ ჰყავდათ, ჯერ გარშემომყოფებს შესჩიოდნენ,
მერე როცა აღარავინ უსმენდათ, იშვიათად – ერთ-
მანეთს, ხშირად კი გულში იკლავდნენ დარდს...

რამდენიმე ხნის შემდეგ, მეზობელი შეხვდა
შვილმკვდარ მამას...

– ბიჭო, ნატო ხომ იცი?

– ვინ ნატო?

– გივის საყვარელი რომაა...

– ჰო, მერე?

– თურმე ნ თვის ორსული ყოფილა, ვერ გაუგია,
გუშინ მოშლია მუცელი.

– აუუ, საწყალი.

– რა საწყალი, ასე უთქვამს, კიდევ კარგი მომ-
შორდაო.

ბიჭს უნებურად გაახსენდა, წუხელ, ცოლი ძილში
მკვდარ შვილს რომ ახსენებდა და მეზობლის ნათქ-
ვამი ბოლომდე ვერ დაიჯერა...

მებადურა

ამ სახლში ერთი კაცი ცხოვრობს, თევზაობა
უყვარს და მებადურას ეძახიან. ცოლი არ ჰყავს,
არც – შვილები. უპატრონო არ გეგონოთ... ანკესები
აქვს... დღეა თუ ღამე, სათითაოდ წმენდს, დამტვერ-
ილსაც და სუფთასაც... ამაზე ბევრი ამბობს – გულს
აყოლებსო, ზოგმაც – გულის სიღრმეში მოსწყინდა
კიდევცო. გაკვირვებით კი, ერთნაირად გაიკვირვეს,
დანაცრულ ფურცლებსა და ტოტებს შორის იმედის
ფერგადასული ანკესები...

მეორე დღეს ლუკმა-პურის მისაკითხად მის-
ულმა ქალმა ამბავი გამოიტანა: ძილში გაპარულა
მებადურა...

უპატრონო იყო, უქონელი, მაგრამ მიწის ზევით
არც ის დარჩენილა... თავის მხრივ, უბნის ბავშ-
ვებმაც პატივი მიაგეს... ანკესები ფერად-ფერადი
ფრჩხილის ლაქით შეღებეს და იქვე, საფლავის
ქვასთან ააყუდეს...

ერთი თვითონ მებადურა იყო, მეორე მებადურას
ცოლი, მესამე მებადურას უფროსი შვილი... უმ-
ცროსმა დაბადება ვერ მოასწრო...

საშინაო დავალება

მოსწავლის „შტუკა“

ნინო მას, დღევანდელი საშინაო დავალების თემა რომ პატიება არ ყოფილიყო, ვინ იცის, რამდენი ხანი დამრჩენოდა ხინჯად ყოველივე ეს... ახლა კი, თქვენი ნებართვით, ბოდიში მინდა მოგიხადოთ, გუშინ რომ არ ვაღიარე, მე რომ ვიყავი „შატალოს“ წამომწყები და როგორც თქვენ მიწოდეთ, „უგუნური ბუნტისთავი“.

მე შევთავაზე ბავშვებს, ჩანთები ფანჯრიდან გადაგვეყარა და სკოლის უკანა ეზოდან გავპარულიყავით. წინა დღესაც მე დაგყარე ღუმელზე „პერიცის“ მარცვლები, ის ჭიკარტებიც მე დავდე თქვენს სკამზე და დაფაზეც მე დავწერე, თქვენი ლექსიკონიდან „სასკოლო მარგალიტები“, ის უვიცი მოსწავლევც მე ვარ, თქვენ მაგივრად რომ წერს ჟურნალში ნიშნებს. რა ამის პასუხია და ის წერილი გუშინ რომ დედაჩემთან გამატანეთ, სკოლის ბუფეტის ნაგვის ურნაში ჩავაგდე... განა, სულ იმას არ გვასწავლით, უმცროსებმა უფროსებისგან უნდა აიღოთ მაგალითი? ჰოდა, ეს ერთხელაც მაპატიეთ და მეორედ აღარ ვიზამ, მას!

ზეონა

9 გოგო ჰყავდა ნაილის... ამთვან ერთი, არავის უნახავს, არც სკოლაში, არც ტოლ-ამხანაგებთან სათამაშოდ, არც ტკბილეულობის რიგში და არც სტადიონზე, — ბიჭების „საბალეშნიკოდ“..

არსად იყო მზეონა და ამიტომ არსად არავის ახსოვდა...

— აბა, სად იყო მზეონა?!

გაღმა, გამოღმა, ტყეში, — ფიჩხის შესაგროვე-ბლად,

ნახირში, — ძროხების სამწყემსავად,

ყანაში, — ბაღის გასამარგლად, პურის რიგში, ბოსტნეულის დახლთან, წარმოიდგინეთ, — სოფელში, ყველაზე საზარელ კაცთან, — ფულის სასესხებლად...

— კი, მაგრამ, რა უნდოდა იქ პატარა მზეონას?

— დედის ნაფეხურებს დაჰყვებოდა და შლიდა..

ბიოხიბი სხვისახიხი

დაბრუნება

უკვე მეღვიბა, როცა კუბეში ჩემს გასაღვიძებლად გამცილებელი შემოვიდა და მამცნო, სადგურს უუახლოვდებითო. გარემოს თვალის შესავლებად ფარდა გადავწიე, მატარებელი ზღაზვნით მიადგა ბაქანს. არე-მარე ნისლისფრად იყო მოცული. ის-ის იყო მალე გათენდებოდა. ბაქანზე ფეხი ჩავდგი თუ არა, ხელში გასაღებების ტრიალით ტაქსის მძღოლები შემომხვდნენ, ყველანი სარფიან ფასად მპირდებოდნენ მგზავრობას. წამით დაფექრდი, მერე კი მტკიცე უარით გავისტუმრე, რადგან სოფლამდე სამი კილომეტრი თუ იქნებოდა და ამ გზის ფეხით გავლა ვარჩიე. მომცრო ზომის ზურგჩანთა მხარზე მოვივდე, სიგარეტს მოვუკიდე და შარავზას და-ვადექი...

ათასი ფიქრი ამეკვიატა. თვალთ ნანახმა და მონატრებულმა ადგილ-გარემომ ჩემში ერთი იმდენი ფიქრი და მოგონებები გააღვივა.

აგერ, მიქაძეების ეზოს რომ მიუუახლოვდი, ახლად მოხნული მიწის სუნი ვიგრძენი, სწორედ ისეთი იყო, ხშირად ქალაქის მტვერსა და ხმაურში რომ მენატრებოდა და სიზმარშიც რომ ვგრძნობდი ხოლმე.

მაშინვე ბავშვობა გამახსენდა: მამა წინ მიუძღვებოდა გუთანში ოფლით გაღვითქულ ცხენს, მე კიდევ, დაგვალულ მიწაზე სიმწრით მოკიდებულ გუთანს სიხარულით და მონდომებით მოვკიდებოდი, მკლავებში ძალაგამოლეული ძლივსლა ვიმორჩილებდი. მამა შემომხედავდა და მეტყვოდა:

— შვილო, მოდი გუთანს მე მოვკვიდე, შენ ცხენს გაუძეხიო, მაგრამ მაშინვე აყვევრდებოდი, — ხვეწნად გადავიქცეოდი, ერთი-ორი კვალი მეც

მომახსენებინე-მეთქი და სანამ გუთანზე მოკიდება შემძებლო, წვალებით მივუყვებოდი ხნულებს. ბოლოს, ძალაგამოცლილი თავს ვანებებდი, რაზეც მამას ელიძებოდა.

– ეჰ, ეს ახლა, შვილო!.. თორემ, რომ გაიზრდები, მერე აღარ მოვინდებო, – ამბობდა.

მიკვირდა, ამას რომ მეუბნებოდა. ვფიქრობდი, განა ამაზე უკეთესი და სასიამოვნო რა უნდა მომინდეს-მეთქი. ასეთ საუბარს დედაც ხშირად უერთდებოდა და დანანებით იტყოდა:

– რად უნდა, შენი ჭირიძე. ჩვენ რომ მიწას ვეჭა-ჩებით, შიგ სისხლსა და ოფლს ვღვრით, დაკოჟრილ ხელებში ჩარჩენილი მიწის მტკვერში რომ ლამის ბალახი ამოვიდეს, ვინ გვიფასებს, ან რა ხეირი გვაქვს, ისწავლოს და აქაურობას გაეცალოს.

მოკლედ, ასე მოხდა თუ ისე, დღემდე რომ ვერ გამიგია, ნახევრად ნაკარნახევ ბედისწერას ვერ გავეჭეცი, თუ მე თვითონ მივირბინე მასთან, რაღაც ახლის მოლოდინით. დაგტოვე სოფელი, პაპისეული მიწა, წინაპართა საძვალე, ჩემგან გასაკვალი ხნული, გასამარგლი ყანა და რაღაც სხვა ვითომ და უკეთესის ძიებაში გადავიხვეწე. მაგრამ ღმერთს ყველაფერი კარგად აქვს დაკანონებული. მშობლიური მიწა-წყლის მონატრებასა და სინანულს ვერსად გაეჭევა კაცი. მეც, სხვების მსგავსად, ამ მონატრებას სულ დავატარებ, მძიმე ზურგზე აკიდებული ზოდით, რომელიც თითქოს მინდა, რომ ჩამოვიხსნა და თან ვერც ველევი და მომწონს კიდევ მისი სინანულით ტარება.

სიგარეტი ისე ჩაიწვა, რომ ფიქრში გართულმა მხოლოდ რამდენიმე ნაფაზის დარტყმა მოვასწარი, შემდეგ უკვე დაფერფლილი გადავაგდე კოლოფიდან, ახალი ღერი ამოვიღე და ხელმეორედ გავუკიდე.

თენდებოდა... მზე ძალას იკრეფდა, შორს და-თოვლილი მთები მოჩანდა. ბავშვობისდროინდელი

ფიქრები გამახსენდა, როცა მეგონა, რომ ამ დიდ და ვეებერთელა მთებში ვაჟა-ფშაველას გმირები ცხოვრობდნენ და ჩემთვის ჩამეცინა.

ცოტა კიდევ გავიარე, წყაროს მივუახლოვდი, წყალი დავლიე და ამდენი ხნის მერე თითქოს აქ შევიგრძენი წყლის გემო და წყურვილიც მოვიკალი.

გზა განვაგრძე, ყოველი არე და მიდამო რაღაც ტკბილ-მწარე მოგონებას აღმიძრავდა... გული აღტაცებული ბავშვით მიცემდა მკერდქვეშ. აი, სახლთან შესახვევი შუკაც გამოჩნდა. სიარულს ვუმატე, კიდევ რამდენიმე ასეული ნაბიჯის შემდეგ ჩემი ოდა, ჩემი ყველაზე ძვირფასი და, ამავდროულად, ყველაზე ღარიბულ ხეებში ჩაფლული სახლი გამოჩნდა, რომელსაც კვამლის ნისლეუნი ერტყა, – როგორც ყოველთვის, სისხამ დილისთვის დამახასიათებლად. გული სითბოთი ამეკსო და კიდევ უფრო მეტად ამიბრაგუნდა დოლაბივით.

ამ ბოლო დროს რაღაც ბავშვური შიში დამჩემდა. მახსოვს, მსგავსი რამ ბავშვობაშიც რომ მაწუხებდა. ღამე მელვდიებოდა და მძინარე მშობლების გულისფანცქალით მიყურადებას ვიწყებდი, საშინლად მეშინოდა, ვფიქრობდი, ვაი და, იქნებ აღარ სუნთქავენ-მეთქი... ის წამები კი საუკუნეებით იწვლებოდა, სანამ მათი სუნთქვის ხმა ჩემს დაბინდულ გონებადღე მოაღწევდა. ახლა კი, ამ ბოლოს, რამდენიმე ჩამოსვლისას, ჩემს სახლს დავინახავ თუ არა, პირველი საკვამურისკენ ვიხედები. ვიცი, რომ კვამლი უნდა დამხვდეს, სხვაგვარად არ შეიძლება!.. კვამლი ფეთქეა გულის, კვამლი სუნთქეა, კვამლი ძალაა მამის დაკოჟრილი მკლავებისა და დედის ჩაუხრელი მუხლის, რადგან დედა არასდროს აციებს კერიას და, ყოველ დილით, სანთელთან ერთად მასაც ანთებს.

ღმერთო, ნუ მომიშლი ჩემი სახლის საკვამურიდან ამოსული კვამლის დანახვით განცდილ სიხარულს.

თარგმანი

ალ. პუშკინი

შენ და თქვენ

ალარ მომმართა მან მე თქვენობით,
 აღმოხდა სიტყვა „შენ გულის სიღრმეს
 და ყველა ნატვრამ, რასაც ველტვოდი,
 სულში გაიდგა ფესვები მყისვე.

მის წინაშე ვარ, მზერით ვეველები,
 მსგავსი მშვენება არსად მინახავს,
 ხმით ვეფერები: „რა ფაქიზი ხართ!“
 გონი მკარნახობს: „რარივ მიყვარხარ!“

Пушкин А.С.

Ты и Вы

Пустое „вы“ сердечным „ты“
 Она, обмолвись, заменила,
 И все счастливые мечты
 В душе влюбленной возбудила.

Пред ней задумчиво стою;
 Свести очей с нее нет силы;
 И говорю ей: „как вы милы!“
 И мыслю: „как тебя люблю!“

სერგეი ესენინი

* * *

შეხვედრამდე, მეგობარო, ჩემო,
 შენი ხმა ხომ გულში ჩემსას ერთვის,
 გარდუვალი განშორება გვერგო,
 თუმც გკპირდება კვლავაც შეყრას მერმისს.

ხელს არ გართმევ, გეთხოვები უხმოდ,
 ნუ ისერავ შუბლს ნალველის სენით, --
 სიკვდილი ხომ ჩვენთვის არ არს უცხო
 და სიახლევ, ამ სიცოცხლის ძღვენი.

Сергей Есенин

* * *

До свиданья, друг мой, до свиданья.
 Милый мой, ты у меня в груди.
 Предназначенное расставанье
 Обещает встречу впереди.

До свиданья, друг мой, без руки, без слова,
 Не грусти и не печаль бровей, —
 В этой жизни умирать не ново,
 Но и жить, конечно, не новей.

ბები თომოინი

მარინა ცვეტაევა

მე ვცან სიმაართლე!

მე ვცან სიმაართლე!
 სხვა სიმაართლეთ არაფრად ვაგლებ!
 ერთურთთან ბრძოლით
 რად ამძიმებთ დედასამყაროს?
 რა ფიქრით ხვდებით
 ამ დაისზე თქვენ ღამეს, ღამდეგს,
 რას იქმთ, მიჯნურნო,
 პოეტებო, მხედართმთავარნო?

ქარი მარცხდება, ინამება მიწის სამოსი,
 ზეცაზე მალე ვარსკვლავთ ქოროც
 იწვნევს სუფევას,
 ჩვენც მივიძინებთ სამუდამოდ,
 უკან არმოსვლით,
 ვინც კი ერთმანეთს არ მივეციით
 ძილის უფლება.

Марина Цветаева

„Я знаю правду!“

Все прежние правды — прочь!“

Я знаю правду!
 Все прежние правды — прочь!
 Не надо людям с людьми на земле бороться.
 Смотрите: вечер, смотрите: уж скоро ночь.
 О чем — поэты, любовники, полководцы?
 Уж ветер стелется, уже земля в росе,
 Уж скоро звездная в небе застынет вьюга,
 И под землю скоро уснем мы все,
 Кто на земле не давали уснуть друг другу.

* * *

მავანი რასაც მოისვრის, ნაგავს,
მე მომიტანეთ, ჩემს კოცონს მივცე!
ჩემს სიცოცხლეს და სიკვდილსაც, რადგან
ვაცდუნებ, მისთვის საჩუქრად იქცეს.

ალი ხომ ყოველს, იზიდავს, მსუბუქს,
გამხმარ ყვავილებს, ბალახს და - სიტყვებს,
ამგვარი კვებით მას ვნება უხურს,
წმინდა ფერფლიდან აღსდგებით მყისვე!

მამლერებს მხოლოდ ცეცხლი, ვით ფენიქსს,
გამიღიადეთ სიცოცხლე ჩემი!
იმდენად მალლა ვიწვი და ვქრები,
დაე, განათდეს უკუნი, თქვენნი!

ხანძართ ტალღები, ყინულის ლავა,
ჩემი სიმაღლით მე დავშანთულვარ.
ღირსება, ჩემი, მატარებს მალლა -
თანაზიარო შთამომავლობავ.

* * *

ჩემს უზარმაზარ ქალაქში ღამით
სახლს ვტოვებ, მძინარს, მივდივარ მალვით,
ცოლია, შვილია... რომ ფიქრობს ხალხი,
მე მარტო მასსოვს არსობა ღამის.

ზურგის ქარს მაწვდის ივლისის ქარი,
და ოდნავ ისმის სარკმლიდან ჰანგი,
დილაძდე ირბენს, ო, ქარი, მძლავრი,
მკერდს მკერდი ეკვრის კედლების გაღმით.

შავი ალვაა და შუქი ფანჯრის,
სამრეკლო რეკავს, ხელი გრძნობს ყვავილს,
ეს ნაბიჯი კი არ მისდევს არვის,
ეს მე კი არ ვარ, აქ ჩრდილი დადის.

ოქროს მძივია, ჩირაღდნის, ნათლის,
პირს ღამის ფოთლის სურნელი ასდის,
საზრუნავისგან მომწყვითეთ, რაც გვლლის,
გაიგეთ, გსტუმრობთ — სიზმრებზე გავლით.

* * *

Что другим не нужно — несите мне:
Всё должно сгореть на моём огне!
Я и жизнь маню, я и смерть маню
В лёгкий дар моему огню.

Пламень любит лёгкие вещества:
Прошлогодний хворост — венки — слова...
Пламень пышет с подобной пищи!
Вы ж восстанете — пепла чище!

Птица-Феникс я, только в огне пою!
Поддержите высокую жизнь мою!
Высоко горю и горю до тла,
И да будет вам ночь светла.

Ледяной костёр, огневой фонтан!
Высоко несу свой высокий стан,
Высоко несу свой высокий сан —
Собеседницы и Наследницы.

* * *

В огромном городе моем - ночь.
Из дома сонного иду - прочь
И люди думают: жена, дочь,-
А я запомнила одно: ночь.

Июльский ветер мне метет - путь,
И где-то музыка в окне - чуть.
Ах, нынче ветру до зари - дуть
Сквозь стенки тонкие груди - в грудь.

Есть черный тополь, и в окне - свет,
И звон на башне, и в руке - цвет,
И шаг вот этот - никому - вслед,
И тень вот эта, а меня - нет.

Огни - как нити золотых бус,
Ночного листика во рту - вкус.
Освободите от дневных уз,
Друзья, поймите, что я вам - снюсь.

ბელა ახმადულინა

* * *

შემოდგომას ვგრძნობთ საათის ხმაში,
დროის სრბოლაში მით უფრო მძაფრად,
მიწას ეცემა იმდენჯერ ვაშლი,
რამდენიც წითლად ამშვენებს ბაღნარს.

და ამ მკაფიო ჰანგზე, ვინ იტყვის,
რომ არ ჩერდება ჟამი სრულიად,
გმირულად იხდენს წარმავლობის ტვირთს,
თუმც ბაღი, თითქოს, გარინდულია.

სიკეთით გვამცნობს ბუნების ძალა,
ვით სიყვარულის მწე – საწყაული,
რომ შენ თავად ხარ, მოწმე კი არა,
მიზეზი მისი დღესასწაულის.

ანა ახმატოვა (გორენკო)

* * *

ყოფილა ხოლმე: მოვევე დუმილით,
რაც უმღერია სიზმარს,
ერთი გვაქვს ვარდსაც და რომ უღიმის,
ხვედრი, მეც და იმ სხივსაც...
მოცოცავს თოვლი მთებით, დამრეცით,
მე კი ვარ თოვლზე თეთრი,
თუმც მდინარენი ტკბილად მსიზმრობენ
მღვრიე ქაფების ფრთებით.
ფიქრზე მშვიდია უფრო ნამენარი,
როცა განთიადს ხვდები...

განაჩენი

და დამეცა, როგორც ლოდი, სიტყვა,
ჯერაც ცოცხალ, მგრძნობიარე გულზე,
თუმც ამისთვის მზად ყოველთვის ვიყავ
და როგორმე დავძლევ კიდევ უძლევს.

დღეს საქმეებს, დაგროვებულს, ვიწყებ:
მე ბოლომდე ხსოვნა უნდა ჩაკვლა,
სული უნდა გავყინო და იქნებ,
ვცადო ისევ ამ ცხოვრების სწავლა.

სარკმელთან კი შარიშური, ცხელი,
ვით ზეიმი, ზაფხულის ფერს ახლავს,
დიდი ხნიდან წინასწარვე ვჭვრეტდი
ამ ნათელ დღეს და ცარიელ სახლსაც...

რუსულიდან თარგმნა მეგი მოლოდინმა

Белла Ахмадулина

* * *

Бьют часы, возвестившие осень:
тяжелее, чем в прошлом году,
ударяется яблоко оземь -
столько раз, сколько яблок в саду.

Этой музыкой, внятной и важной,
кто твердит, что часы не стоят?
Совершает поступок отважный,
но как будто бездействует сад.

Все заметней в природе печальной
выражение любви и родства,
словно ты - не свидетель случайный,
а виновник ее торжества.

Анна Ахматова (Горенко)

* * *

Бывало, я с утра молчу
О том, что сон мне пел.
Румяной розе и лучу
И мне - один удел,
С покатых гор ползут снега,
А я белей, чем снег,
Но сладко снятся берега
Разливных мутных рек.
Еловой роши свежий шум
Покойнее рассветных дум.

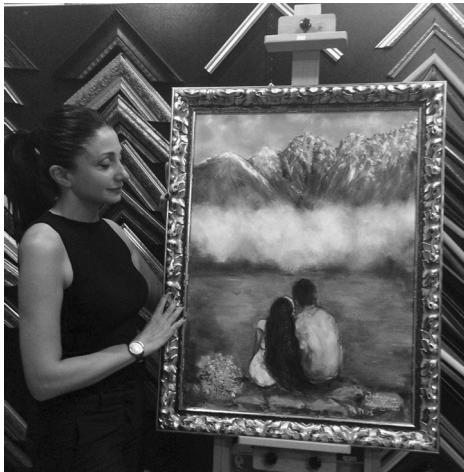
Приговор

И упало каменное слово
На мою еще живую грудь.
Ничего, ведь я была готова,
Справлюсь с этим как-нибудь.

У меня сегодня много дела:
Надо память до конца убить,
Надо, чтоб душа окаменела,
Надо снова научиться жить.

А не то... Горячий шелест лета,
Словно праздник за моим окном.
Я давно предчувствовала этот
Светлый день и опустелый дом

როგორ დახატა ეკატერინე ტუხაშვილმა „ვედრება“ და იასამნის სურნელი გამოფენაზე

უყვარს თეთრი ფერი და გაზაფხულის ფერები. პირველ გამოფენასაც „გაზაფხული“ უწოდა. პორტრეტების და პეიზაჟების ხატვა განსაკუთრებით უყვარს... თეთრი, იასამნისფერი, ლურჯი, მწვანე ფერთა ორიგინალურ კომბინაციას ქმნის და გაზაფხულის განწყობას უქმნის ადამიანს...

ამბობს, რომ, კლიმტის მსგავსად, ოქროსფერის გამოყენება უყვარს. მომავალში გიორგი ლეონიძის „ნატვრის ხის“ პერსონაჟებზე მუშაობას გააგრძელებს და სიღნაღის პეიზაჟების შექმნასაც აპირებს – ეკატერინე ტუხაშვილის პერსონა.

– მშობლები: ნაირა ტუხაშვილი – პედაგოგია, მამა – იურისტი იყო.

– 6 წლის ასაკში ჩავაბარე სამხატვრო ათწლედში. რატომღაც ბავშვობაში საკუთარ ფეხებზე მიყვარდა ხატვა. დედა მიშლიდა, მაგრამ ჩემად, რომ არ დაენახა, კაბის ქვეშ შიშველ ფეხებზე მაინც მიყვარდა ყვავილების, პეპლების, მზის, ცისარტყელის დახატვა...

– და მაშინ გადაწყვიტეთ, რომ მხატვარი გამოსულიყავით?

– არა, უფრო მაშინ, სკოლაში რომ შემეყვანეს. სამხატვრო სკოლაში, გამოცდაზე, თავისუფალი თემა მოგვცეს – დავხატე ზღვა და მზის ჩასვლა ზღვაში. ნახატს რომ ვამთავრებდი, საღებავი შემთხვევით გამივარდა ხელიდან და სურათს დაეშეფა. დავლონდი, მაგრამ გამოსავალი უცებ მოვიფიქრე.

ეს თეთრი საღებავი დაშეფებული იყო ზღვის პეიზაჟზე, ამ შეხებებში ჩავსვი ბავშვი. შთაბეჭდილებას რჩებოდა, თითქოს ბავშვი ზღვაში ჩახტა და ირგვლივ წყლის შეხებები გაჩნდა.

ამ ნახატში მივიღე უმაღლესი შეფასება. მიყვარდა ბალერინების ხატვაც.

– სამხატვრო აკადემიაში წარჩინებით სწავლობდით...

– აკადემიაში ტანსაცმლის დიზაინის განხრით ვსწავლობდი. წითელ დიპლომზე და ოქროს მედალზე დავამთავრე, შემდეგ ასპირანტურაც დავასრულე.

– ახლანაირ პირველი პერსონალური გამოფენა გქონდათ, სადაც ყვავილები, პეიზაჟები და მეგობრების პორტრეტები ჭარბობს...

– მიყვარს მთა, ბუნება, პორტრეტების ხატვა.

– ფერები...

– ჩემი საყვარელი ფერებია თეთრი, იასამნისფერი, ლურჯი, მწვანე, ბუნებრივი ფერები... განსაკუთრებით თეთრი ფერი მიყვარს...

– როგორ დაიხატა „ვედრება“?

– როდესაც „ვედრებას“ ვხატავდი, იმ პერიოდში სულიერად მიჭირდა, სიცარიელეს ვგრძნობდი. ასე დაიბადა ეს თემა – გოგონა, რომელიც უფალს ევედრება და მას ანგელოზები ამშვიდებენ...

– საინტერესოა „ნატვრის ხის“ ციკლი, თავად ნახატები: „ნატვრის ხე“ და „ფუფალა“ რომ არ აპირებთ ამ ციკლის გაგრძელებას?

– შესაძლოა, ეს ციკლი – „ნატვრის ხე“ გააგრძელო...

– სახასიათო ნიუანსებით გამოირჩევა „ავტობორტრეტი“. თქვენი სახიათის რომელი თვისებისთვის გინდოდათ ხაზის გასმა?

– ჩემი „ავტობორტრეტი“ მორიდებულობას უსვამს ხაზს. ბუნებით მორცხვი ვარ. ამიტომაც თვალები მაქვს დახრილი...

– ოჯახი...

– მყავს ვაჟი – 17 წლის ნიკოლოზ სამადალაშვილი, ფიზიკა-მათემატიკის სკოლაში სწავლობს. ადრე ხატავდა, მაგრამ მერე აღარ გააგრძელა. უფრო ტექნიკური საგნები უყვარს.

– რომელ მხატვართან გრძნობთ სულიერ სიახლოვეს?

– ჩემი საყვარელი მხატვარია გუსტავ კლიმტი. კლიმტის მსგავსად ოქროს ფერის გამოყენება მიყვარს. ჩემს სულთან ახლოს არის მისი სუფთა, ბუნებრივი ფერები...

- ჰობი...
- სპორტი. ძალიან მიყვარს ვარჯიში...
- ყვავილები გიყვართ... გამოფენილ იასამნებს ისეთი სურნელი აქვს, ნამდვილს ჰგავს...
- მინდვრის ყვავილები, განსაკუთრებით იასამანი მიყვარს.
- მშობლები სიღნაღის რაიონიდან არიან... სიღნაღის პეიზაჟები ხომ არ დაგიხატავთ?
- მას შემდეგ, რაც მამა ავტოავარიაში დაიღუპა,

იშვიათად ჩავდივართ სიღნაღში... ძალიან მიწყობდა ხელს, სახელოსნო მომიწყო... უძვირფასესი მამა მყავდა. სიღნაღის პეიზაჟები გეგმაში მაქვს.

- მეორე გამოფენაზე უკვე ფიქრობთ?
- შემოდგომაზე მეორე გამოფენას ვგეგმავ... ამჟამად ვემზადები ამ გამოფენისთვის, მყავს აბიტურიენტები და მოსწავლეები, მაქვს ჩემი სახელოსნო..

ესაუბრა თამარ შაიშმელაშვილი.

თსრემსნი

შანთი მახხჩიანი

ქელს ვუხრი საიათნოვას

ღამღამობით დავეხეტები,
სადა ხარ, ჩემო საყვარელო,
თვალები მეწვის,
ბინდში ვიძირები უნაპიროდ...
შენ შემოსულხარ ცხელ ღამეში,
მე ვცნობ ამ სურნელს,
სურნელს ბინდბუნდისას...
და მშვენიერ ბურუსში, სანაპიროებთან,
შენი სინათლე მიირწევა...

რამდენი წელია, მღუმარი და მიტოვებული
საპრობილე ვარ...
ვინ არ დაბრუნდა, ვერ დაითვლი,
ეჭვიანობის ცეცხლი და ალიც...
ჩემმა მტრებმა აქ მომაგნეს,
დავნებდი, რომ წასულიყვნენ!
და ახლა შენ რომ გნახონ აქ,
იტყვიან, შანთის სატრფოაო...

მოწყენილი ვარ, რომ იცოდე,
სევდის ხმით ვუბნობ, მაწვიმს, თავსხმაა,
ნათელი მაწვიმს!
დავხეტილობ, დონ ჯონის სტრიქონს
ვუხმობ მეგზურად,
ზარები კი რეკენ!
აჰ, არ ვიცი, ვის სიყვარულს იგლოვენ...
მთელი თბილისი ზეიმობს შენი სახით
ვარდების დღესასწაულს,
საიათნოვა...

შრიალებს ნიავი ვარდების...
ქალაქი – ერთ გულად ქცეული
და ღვინის ზღვა...
ვის გულშია ციყვარულის სიკვდილია,
იღვიძებს მარადი ძილიდან...
ადამიანები ქვეყნის ფანჯრებია თითქოს...
ასაკი არა აქვთ, არა...
გულზე სიმღერა მეფონება,
რომ ჩემი ტანჯვა განკურნოს...

ვისაც ვუმზერ, მხნედ იღიმება,
და ფეხი უდგას დარდის წახნაგზე...
გეგონება ფრინველი ვარ,
ვინმე მზეთუნახავი მომხიბვლელი,
გეგონება შევარდენის ნახტომი ვარ,
ვინც ღამეები გამოიარა,
გამოვლო სულისა და სისხლის გამო...
მისი ბაგეებიდან მოწყვეტილი
სიყვარულის შადრევანი
ზენიტს უნდა მისწვდეს...

თარგმნეს: მაცვალა გეურქოვა-საკიანმა და
თამარ შაიშმელაშვილმა

ჩეთენან ბახნაბიშვილი

ნომოფობია

მშიშარა არასდროს ვყოფილვარ. სხვა გოგონებ- ვით სიბნელის და ღამის არასდროს მშინებია. არც ძაღლების შემშინებია როდესმე. ბიჭებთანაც თამამად დავსეირნობდი, ვიცოდი, უბატონოდ ხმას ვერავინ გამცემდა. ვინმე რამეს მაწყენინებდა და საკადრის პასუხსაც მიიღებდა...

მოკლედ, ისე გავიზარდე, შიში არაფრის მქონდა. ჩემს მშობლებს უხაროდით, მამაცი გოგო გვეზრდებო. მეამაყებოდა, ასეთი რომ ვიყავი და გადიდებული ვტრიაბახობდი კიდეც.

ერთხელ მეგობრებმა გამოცდა მომიწყვეს, მოიფიქრეს ყველაზე საშიში რამ, რასაც, მათი აზრით, ვერ გავაკეთებდი. არ არის ძნელი მისახვედრი, 12 წლის ბავშვისთვის რა იქნებოდა ყველაზე ძნელად გადასალახი შიში. ღამით სასაფლაოზე უნდა წავსულიყავი და იქიდან რამე წამომეღო. სანამ შებინდებოდა, ხუთი ბავშვი ერთად შევედით სასაფლაოზე და ერთ-ერთი მიცვალებულის სურათთან დავდეთ თოჯინა, რომელიც ღამით მისულს უნდა წამომეღო.

გამოვედით სასაფლაოდან და დაღამებას დაველოდეთ. კარგად რომ ჩამობნელდა, ჩემი მეგობრები ახლოსაც არ მისულან სასაფლაოს ჭიშკართან. გზის მოპირდაპირე მხარეს, ლამპიონის ქვეშ დადგნენ და გამოემშვიდობნენ დიდი ამბით, თითქოს უკანასკნელად მხედავდნენ. ამ ასაკში ასეთი საშიში გასართობები ნშირია. მოგვიანებით რომ ვინსენებდით იმ ღამის ამბებს, თავადაც არ მოგვწონდა ჩვენი საქციელი...

მოკლედ, მე სასაფლაოზე შევედი, მოვებნე ის საფლავი, სადაც თოჯინა დავმალეთ და ასაღებად დავიხარე. ამ დროს, რაღაც ჩურჩულივით გავიგონე.

გავჩერდი და მივაყურადე. აღარ განმეორებულა. ჩავთვალე, ქარის შრიალი იყო და წამოვედი. გზად, რომ მოვდიოდი, რაღაცას ფეხი წამოვკარი და დავეცი. ის იყო ჩემში შიში გაღვიძებას აპირებდა, თითქოს საღდაც შიგნიდან ამოდრომას ლამობდა. ალბათ შიში იყო ის დაკლაკნილი „რაღაც“, ნატკენი მუხლიდან წვასთან ერთად რომ მოდიოდა გულისკენ. სრული სიბნელე იყო და ხელის ფათურით დავიწყე დავარდნილი თოჯინის ძებნა. მოძრაობამ, შემოპარული შიშის გრძნობასავით მცოცავი სიცივისა და წვის შეგრძნება გამიყუჩა. თოჯინა რომ ვიპოვე, სწრაფად წამოვკარი ფეხზე და სირბილით მივირბინე ლამპიონის შუქით განათებული ჭიშკრისკენ. ჩემი მეგობრები შიშისგან დაზაფრულები დამხვდნენ. დედაჩემთან გაქცევას აპირებდნენ, ტირილს ძლივს იკავებდნენ. მე კი ისე გავდიდგულდი, ერთი ციდა ბავშვი ღამის ორი მეტრი გავხდი სიმაღლეში. ქედმაღლურად გადავხედე ბიჭებს. ისეთი მაგარი გოგო ვიყავი, სიტყვებიც რომ არ იყო საჭირო.

მას შემდეგ აღარავის უცდია ჩემი გამოცდა, ან ჩემში რაიმე შიშის ძებნა. იმასაც ამბობდნენ, რომ გული არ მქონდა, არც ნერვები მქონდა. მე ის გოგო ვიყავი, რომელსაც არაფრის ეშინოდა და ასეთად გავიზარდე კიდეც.

მაგრამ...

სკოლა რომ დავამთავრე, ტელეფონი მიყიდეს. მაშინ ყველაზე „მაგარი“ ტელეფონი იყო „მოტოროლა V3“. სკოლა ხუთებზე დავანთავრე და ნამდვილად ვიმსახურებდი ასეთ ტელეფონს. შავი იყო და ისე მომწონდა. ჭკუას ვკარგავდი მასზე. მაშინ „ოდნოკლასნიკი“ იყო მაღაში და მეც ჩემს ტელეფონში შექმელო გამეხსნა ჩემი პროფაილი. ფოტოებსაც ვიღებდი, მუსიკასაც ვუსმენდი. მასში ყველაფერი ეტეოდა, რაც მინდოდა. 4 წელი მქონდა ეგ ტელეფონი, ისეთი მოვლილი და შენახული იყო, ახალი გეგონებოდათ. მერე დრო რომ გავიდა, მოძველდა, ახალი მიღწევების მქონე ტელეფონები გამოვიდა და იძულებული გავხდი, მეც სიანლისთვის ამეწყო ფეხი. ვიყიდე მესამე თაობის ტელეფონი და მას შემდეგ დამეწყო ტელეფონომანია. ეს ჩემი გამოგონილი სიტყვაა. მე ვეძახი ჩემს მანიაკალურ, ტელეფონების ცვლის და ყიდვა-გაყიდვის ჩვევას. საკმარისი იყო, რამე ახალი გამოსულიყო, რომ მაშინვე ძველს ვყიდდი და ახალს ვყიდულობდი. ფულიც რომ არ მქონოდა, ვისესხებდი და ისე ვიყიდდი. საბოლოოდ, „აიფონის“ ბოლო მოდელზე შევჩერდი და სრულად მოვერგე.

თუ რამე მქონდა, ყველაფერი ამ ტელეფონში იყო და თუ რამეს ვაკეთებდი, ყველაფერს ტელეფონით

ვაკეთებდი. ის იყო ჩემი კავშირი გარესამყაროსთან. თითქოს ჩემი ერთი ნახევარი იყო. სულ ერთად ვიყავით, სულ თან დამქონდა და სულ ვაკონტროლებდი, არაფერი მოსვლოდა. მარტოს მაშინაც არ ვტოვებდი, როცა დასატენად ვაერთებდი. მივდიოდი და დავხედავდი, ხომ არაფერი იყო ისეთი, რომ გამომპარვოდა. ჩემი ყოველდღიურობის, აწმყოს, წარსულის და მომავლის ამსახველი ნივთი იყო. ყველა მოგონება მასთან იყო კავშირში და მასში იყო. ხანდახან მეგონა, ჩემი ენა იყო, უმისოდ დამუნჯებული ვიქნებოდი და ხალხს ხმას ვერ მივაწვდენდი. ხშირად ერთ ოთახში მყოფ ჩემს დას ტელეფონზე მიმოწერით ვესაუბრებოდი.

ჩემი სამსახურიც მასში იყო. ყველა კომპიუტერული პროგრამა იქ მქონდა და თუ რამეს ვაკეთებდი, ყველაფერს ტელეფონში ვაკეთებდი და მერე გადამქონდა კომპიუტერში.

სოციალური ქსელები, ფოსტა, სხვადასხვა საიტი, მუდმივ კონტროლს საჭიროებდა, მუდამ „ხაზზე“ უნდა ვყოფილიყავი, რომ არაფერი გამომპარვოდა. მეორეს მხრივ, ჩემი ამბების გაზიარება და სხვადასხვა ტერიტორიაზე „დაჩქინება“ რომ არ დამეგვიანა. მოკლედ, ყველანაირად ჩართული და აქტიური ვიყავი.

უამრავი ფოტო და ვიდეომალასა ინახებოდა ჩემი ტელეფონის მეხსიერებაში. გარდა ამისა, სხვა სახის ინფორმაცია, საკონტაქტო მონაცემები თუ „ხარახურა“ მასალები, ყველაფერი მასში იყო. ის ჩემი გონების ნახევარს წარმოადგენდა. რაც საჭირო იყო, ყველაფერს მახსენებდა, ჩემი ტვინის მაგივრადაც კი მუშაობდა. ასე რომ, ყველაზე ძვირფასი რაც გამაჩნდა, ეს ტელეფონი იყო. არა იმიტომ, რომ ფასი ჰქონდა დიდი, არა! მნიშვნელობა ჰქონდა უდიდესი...

ბებიარჩემი განიცდიდა, სულ ტელეფონი გიკავია ხელშიო. მე კი სანაცვლოდ ვეუბნებოდი, რომ თავად იყო უაზროდ წინააღმდეგი ტელეფონის. გაგონებაც კი არ უნდოდა მობილური ტელეფონის არსებობის და ლამის ისევ დეპრესიას აგზავნიდა როცა ვინმესთან დაკავშირება უნდოდა. თუმცა, მართალი იყო ბებია, ტელეფონი სულ ხელში მეკავა. საპირფარეოში და სააბაზანოშიც კი შემქონდა. ძილის წინ კი აუცილებლად გადავაკლებდი თვალს ყველა სოციალურ თუ საკონტაქტო სფეროს და მხოლოდ ამის შემდეგ ვიძინებდი. ტელეფონს კი თავთან ვიდებდი და დამტენზე ვაერთებდი.

ასე ვიყავი წლები.

სიყვარულიც კი ტელეფონით ვიპოვე. ქორწილიც დავგეგმე. გავთხოვდი კიდეც. ორსულობაც ტელეფონით ხელში და სოციალურ ქსელში გავატარე. ახლა რომ ვაკვირდები, ჩემი ცხოვრება რეალთი შოუს ჰგავდა. ყველა ცხოვრებისეულ მოვლენას საჯაროდ ვაზიარებდი. სამშობიაროდანაც კი ლამის

პირდაპირი ჩართვა მქონდა. პატარასაც ტელეფონით ხელში ვზრდიდი, ძუძუს რომ ვაწოვებდი, თან ფეისბუქს „ვსქროლავდი“ და შვილის ფოტოებს საჯარო პოსტებად ვდებდი.

რას ვმუშაობდი, სად ვისვენებდი, რას ვჭამდი, თუ ვსვამდი, სად ვიყავი, საიდან სად მივემგზავრებოდი, რას ვყიდულობდი, ყველაფერს ფოტოებს ვუღებდი და სოციალურ ქსელებში ვათავსებდი. ნელ-ნელა განუყოფელი გავხდით მე და ტელეფონი, სოციალური ქსელი კი ჩემი ცხოვრება გახდა. გაფიქრებაც კი არ მინდოდა, რა ვიქნებოდი, უტელეფონოდ და თუნდაც უფეისბუქოდ, სხვებზე რომ არაფერი ვთქვა.

ერთ დღეს, სახლში უცაბედად დაიკარგა ჩემი ტელეფონი. არ ყოფილა შემთხვევა, სადმე დამრჩენოდა, ან ბავშვისთვის მისაწვდომ ადგილზე დამედო... მაგრამ, ასე, თვალსა და ხელს შუა გაქრა ჩემი ტელეფონი. ყველა სახლში ვიყავით და დამნახავი არავინ იყო. სასწრაფოდ დავრეკე ჩემი ქმრის ტელეფონიდან, გამორთულიაო ავტომოპასუხემ მიპასუხა. თუ არ გავვიწყდებოდი, არ მეგონა. ოფლმა დამასხა, წარმოვიდგინე, რამდენი რამე დავკარგე იმ ტელეფონთან ერთად და ლამის ჭკუიდან შევიშალე. ჯერ ბებიას მივვარდი, დამიბრუნე ტელეფონი-მეთქი ვეჩხუბე. იფიცა, მე არ ამიღიაო. მერე ბავშვთან მივედი, დავუყვავე,

– დედიკო, მომეცი ტელეფონი და კამფეტს გიყიდი.

– არ მაქვს.

– სიხარულო დამიბრუნე ტელეფონი და სათამოშოს გიყიდი.

– მე არ ამიღია.

– დედას სიცოცხლეო, მითხარი, სად დადე ჩემი ტელეფონი და ორ სათამოშოს გიყიდი.

– არ ვიცი, სადაა. – მითხრა ბავშვმა. მე თანდათან მდგომარეობიდან გამოვდიოდი და ხმას ვუწევდი. ბოლოს ყვირილი დავიწყე. სადაა ჩემი ტელეფონი-მეთქი.

ყველგან მისი ძებნა დავიწყე. გაჩხრიკე მთელი სახლი და ტელეფონი ვერსად ვიპოვე. დავდიოდი ოთახიდან-ოთახში და დავებებდი გამწარებული, თან ჩემთვის ვლაპარაკობდი, ხან ყვიროდი და ოჯახის წევრებს ვლანძლავდი. სცადეს ჩემი დამშვიდება, მაგრამ რომ არ გამოუვიდათ, იდგნენ და მიყურებდნენ. მე კი უფრო და უფრო ვგიჟდებოდი. თავში ხელებს ვიშენდი და თმას ვიწიწკნიდი განერვიულებული. მერე მკლავების ქავილი დამეწყო და გაუთავებლად ვიქექებოდი. იმდენი ვიფხანე, ნაკაწრები გამიჩნდა და სისხლი წამომივიდა. თან დავდიოდი ოთახიდან – ოთახში და ყვეიროდი. თვალებს შემინებული ვაცეცებდი და ყველგან ჩემს ტელეფონს დავებებდი. ოჯახის წევრები მიხვდნენ, რომ ჭკუიდან ვიშლებოდი. დედაჩემმა დამამშვიდებელი

დამალევენა. ქმარი კი მომეხვია, ხელები დამიკავა, რომ არ მომეჭავა კისერი და მოფერება დამიწყო. მამშვიდებდა. მე კიდევ გამუდმებით ვიმეორებდი:

– ახლა რომ ვინმე ცუდად გახდეს, როგორ დავრეკო?! ბავშვი რომ ცუდად გახდეს, რა მეშველება.

– ჩვენ აქ ვართ ნუ გეშინია, არაფერი მოხდება.
– მეუბნებოდა ქმარი.

– ხანძარი რომ გაჩნდეს, სახანძრო როგორ გამოვიძახო?!

– არ გაჩნდება, ნუ გეშინია.

– მიწისძვრა რომ მოხდეს და სახლი დაინგრეს, როგორ შევატყობინებთ, რომ აქ ვართ.

– არ დაინგრევა, ნუ გეშინია. – და ამ ყველაფერს, გამუდმებით ვიმეორებდი. მერე დამამშვიდებელმა იმოქმედა და ცოტა ხნით ჩამეძინა. თითქოს უკეთ ვიყავი, მაგრამ ვგრძნობდი, რომ გავნახევრდი. დავცარიელდი. რა უნდა გამეკეთებინა, არ ვიცოდი. საპირფარეშოსაც კი ვერ მივაგენი. ისევ ტელეფონს ვეძებდი. იმ ღამეს ვერ დავიძინე.

დროსა და სივრცეში დავიკარგე. მეგონა, მოვწყდი სამყაროს, ბევრი რამ გამოვტოვე, დროს ჩამოვრჩი. დავცარიელდი. დავცოტავდი და გაკჭრი.

დილას რომ ავდექი, თვალებდასიებულის ყავის კი დაღვევაც კი არ მინდოდა. კუთხეში იატაკზე დავჯექი, მუხლებს ხელები შემოვხვებ და წინ და უკან მოძრაობა დავიწყე. აღარც ბავშვისთვის მიმიხედავს, აღარც ვინმეს დავლაპარაკებოვარ... თითქოს სხვაგან ვიყავი. ამ დროს მომესმა:

– ვიპოვე! – სამზარეულოში თქვა ჩემმა მეუღლემ. მაგ სიტყვას ალბათ სხვა კვარტალშიც გავიგონებდი. მკვდარიც რომ ვყოფილიყავი, მაშინაც გავიგონებდი. ფეხზე წამოვვარდი და სამზარეულოში შევირბინე.

– სადაა?

– მაცივარში შეგიგდია. – გამოვვლიჯე ჩემი ტელეფონი ხელიდან და გულში ჩავიკარი. ცივი იყო. საძინებელში შევირბინე და სატენზე შევაერთე, რომ გამეთბო. ვიდექი იქვე და ვდარაჯობდი, „გონს“ როდის მოვიდოდა...

ჩემი ქმარი ექიმია. ამ ამბიდან ორი დღის შემდეგ ექიმის კაბინეტთან ვიცდიდით, რომლის კარზეც

ეწერა: „ფსიქიატრი“. იმ ერთი დღის გამო, ერთბაშად გადავანტი ნევროპათოლოგის და ფსიქოლოგის კონსულტაციას. ასევე ერთბაშად დაიმსხვრა მითი იმის შესახებ, რომ უშიშარი ვიყავი. თურმე ტელეფონის დაკარგვის მშინებია კატასტროფულად.

ექიმმა ფსიქიატრმა, რომელიც საკმაოდ სიმპათიურად გამოიყურებოდა და სულაც არ ჰგავდა ჩემი წარმოსახვის პროტოტიპს. არც დაქაჩული თვალები ჰქონდა, არც ნერვიული საუბარი და არც შაქრის აბებს მიტენიდა პირში, მივხვდი, ბროწეულის ოყნას არ დამინიშნავდა, თბილად და იუმორით გამომკითხა საერთო მდგომარეობა. გულდასმით მომისმინა. ამკარა იყო, ჩემს მეუღლეს უკვე გავლილი ჰქონდა მასთან კონსულტაცია.

ექიმმა მოკრძალებულად ამიხსნა, რომ ის, რაც მე დამემართა, არის „ნომოფობია“, რომელიც არანორმალური მდგომარეობაა და 2014 წლიდან აღიარებული ფსიქიკური დაავადებაა. ეს დაავადება თავს იჩენს მაშინ, როცა ტელეფონით კავშირის დამყარება შეუძლებელია. პირველად სიმპტომებად ითვლება: ნერვიული აღგზნება, შფოთი და ხელის გულების გაოფლიანება. ამის გაგონებაზე გამახსენდა, როცა თათბირზე შევდიოდი და ტელეფონს ჩემს მაგიდაზე ვტოვებდი, ყოველთვის აღელვებული და აფორიაქებული გამოვდიოდი სათათბირო ოთახიდან და ხელის გულები სველი მქონდა. მაშინ მეგონა, ბავშვის გამო ვლელავდი ასე. სინამდვილეში კი ეს ჩემი შიში ყოფილა, რომლის მართვა არც ისე იოლი ჩანდა.

– არ ინერვიულოთ. – მითხრა ექიმმა, – ნომოფობია, მსოფლიოს ყველაზე ახალგაზრდა ფობიადაა მიჩნეული. სტატისტიკურად ტელეფონის მქონე ქალების 70% და მამაკაცების 61% განიცდის ამ შიშს. თუმცა მოგვარებადია. ეგ კი თქვენზეა დამოკიდებული, რამდენად მოინდომებთ. – მერე ფურცელზე რაღაც დაწერა, ქაღალდი ოთხად დაკეცა და გამომიწოდა. – თუ განკურნებას გადაწყვეტთ, ეს ერთადერთი წამალია. – გამოვართვი რეცეპტი და გამოვედით კაბინეტიდან.

დერეფანს დაფიქრებული მოუყვებოდი...

გავშალე ფურცელი – იქ ეწერა: „ტელეფონი“ და ჯვარი ჰქონდა გადასმული...

გმადლობთ, უფალო!

გმადლობთ, უფალო! – მოველ ამ ქვეყნად და შენგან შექმნილ სამყაროს ვუმზერ, ვებლაუჭები მთის მწვერვალიდან ზვავად ჩამოშლილ ხელთუქმნელ ღუზებს.

გმადლობთ, უფალო! – საქართველოში ქრისტეს ღვთიურ ჰანგს დღემდე მღერიან, აქ ხომ აღისფრად ნაქარგ ღრუბელზე ცისკრის სხივებიც მხნე და მჟღერია...

გმადლობთ, უფალო! – ჩემი სამშობლო მზის სავანეა, ედემად ჰყვავის. ერს უღევი აქვს პური და ღვინო, მომავალს მიაქვს წინაპართ ხმალი.

გმადლობთ, უფალო! – ჩემს საახლობლოს სიკეთეს აფრქვევ, მშვილობას სჩუქნი. გთხოვ, ბზით მოჰკაზმო მათი გზები და აარილო დღეები მუქი.

გმადლობთ, უფალო, – წარმატებისთვის! გამარჯვებებიც ბევრი მითვლია... თავს მეველებოდნენ თეთრი მტრედები, ზღვა ბილიკებით გადამივლია.

გმადლობთ, უფალო, – განსაცდელისთვის! ჩემს სულს აგემე სიცოცხლის მადლი... ჩემი ცხოვრება – შრომის გრდემლია, სიხარულით და მღუმარე დარდით.

გმადლობთ, უფალო! – მომმადლე ნიჭი სიტყვათ კაზმვის და ბეერთ ბზრიალის, მესმის მუხათა ტკბილი გალობა და ანგელოსთა ფრთათა შრიალი...

გმადლობთ, უფალო! – გამხადე ღირსი კალმოსნობის და გონებით ხედვის... ყველაფრისათვის მორჩილად გმადლობ და უხვკალთიან მომავალს გვედრი!

მაია მახარაშვილი, ქართულის პარალელურად, მუშაობს რუსულენოვანი ლექსების კრებულზეც. გათავაზობთ მის როგორც ქართულად, ასევე რუსულად დაწერილ ლექსებს.

მთიელ ქართველს

შენს სალოცავებს თაფლის სუნი აქვს, ფრესკებს – წარსულის ხმა და სურნელი. იქნებ, გაბედო, ურჩი სიტყვა სთქვა, მადლმოსილი და კლდისებრ ურყევი.

იქნებ, იტვირთო მძიმე საპალნე ერისკაცთა და მამულიშვილთა, – სწორედ მთა შეგვჩა ერის სავანედ, სწორედ მთიელნი ფლობთ იმ თილისმას,

რაც ქართლის სხეულს ესალბუნება, რაც ქართულ სულსაც მოჰგვრის სიმშვიდეს, იგი მზის სხივით ელაძუნება ჩვენს გონს და სისხლსაც, ზნეს და სიწმინდეს...

თილისმა იგი თქვენი გულია, საქართველოსთვის ტკივილ-ნაძგერი, თილისმას ამას შემოუვლია უდაბნოს ქვიშა, თოვლის ნამქერი,

მაგრამ კვლავ ტაძარს დავანებულა, მშობლიურ მხარეს ვერ შელევია... ქართველნი, ჯერ არ დაღამებულა! ჯერ ძალუმ ჰანგებს ვერ შერევიან

გადამთიელთა შეძახილები, ვერ დაუჩრდილავთ სიტყვა მჭექარე. ჯერ ვცდილობთ შეგვრათ ქარტეხილები, გადავარჩინოთ აზრი მჩქეფარე,

მაგრამ თუ გაჰქრა ჩვენი თილისმა – მგელმკლავ მთიელთა გული მგზნებარე, – მაშინ იგლოვონ მცხეთა-თბილისმა არაგვის ცა და მტკვარი მღელვარე...

პესიმისტი, ოპტიმისტი და რეალისტი ქართველთა გაბაასება

პესიმისტი:

რა კავშირი აქვს აწმყოსთან წარსულს –
დროც და სივრცეც ხომ მათი მტერია...
რა ასაზრდოებს მომავალს, კარგო?
წუთისოფელი – მხოლოდ მტვერია!

მტვერი კი ქრება ღამის წყვდიადში,
ციცკრის ვარსკვლავი მას ვერ დაიჭერს,
მომავლისაკენ სივრცით სრბოლისას
ფიანდაზად ხომ დროს ვერ დაიფენ?

ოღეს გიხილავთ სპეტაკი კაცი
დაფასებული სამართლიანად?
დაფარულია სიცრუის ხავსით
ჟამთა სიავის მწარე ფილა.

მხოლოდ უფალი გვწყალობს და განგვსჯის, –
სხვა ძალისხმევას არა აქვს აზრი...
ბედის საჩუქარს ნულარ მოელი,
წარმავალია რადგან ყოველი.

ოპტიმისტი:

წარსული აწმყოდ იქცევა დროში,
სივრცე ვერ შეცვლის ჟამთა დინებას,
წუთისოფელთან დღევანდელ ომში
ხსნად მომავალი მოგვევლინება.

მომავალს მოაქვს აღორძინება,
მშვიდობა, ნიჭის გამობრწყინება.
ბროწეულის და ატმის ტევრებში
გაგვახალისებს ტაბილი ზედაშე.

სამართლიანი იქნება სიტყვა,
თავისუფლები მივადწევთ მიზანს,
უფლის წყალობას კვლავაც მოველი, –
საჩუქარია რადგან ყოველი.

რეალისტი:

წარსულიც, აწმყოც და მომავალიც
ერის თვისებებს ავლენს და განსჯის.
და თვით ეპოქა განაპირობებს
არჩევანს ჟამთა: ღხენის თუ ტანჯვის.

უფლის წყალობას თუკი მოველით,
დავიმსახუროთ უნდა ყოველი!

სად წახველ, ლექსო?!

ფუნჯს და საჭრეთელს, კალამს და მნათობს,
მხატვარს და პოეტს, სივრცეს და სიტყვას
მირქმა–ღიმილით ქალღმერთი ათბობს
და ძალისხმევას არ ღამობს რითმა...

მოვედი თქვენთან – ლექსი მწყურია,
აღალი, როგორც წინაპართ მზერა,
მე სალექსეთის ურჩი მდგმური ვარ,
თვალს ვერ ვუსწორებ პარნასის მწვერვალს!

მსურს შეგაგებოთ ლექსი მჩქეფარე,
ნაპერწყლის დარად, ციმციმ–მზისფერი,
ლომეულ ზვირთივით მხნედ და მღელვარედ
შეგეხმიანოთ ჰანგით ძირძველით...

მაგრამ სად წახველ, ლექსო, მფრინავო?
ნატერფალს შენსას დავებებ ცაზე!
მითხრეს: „ლაჟვარდში ქრის და ხმიანობს“, –
პეშვს ვუშვერ მზეს და სტროფებით ვავსებ.

ზოგჯერ თვალთაგან გმაღავს ცისკარი,
ხან ცისარტყელა დაგიგებს მანეს,
ზოგჯერ ღანდი ხარ, – ჩემი სიზმარი,
ხან ისრიმი ხარ, კუმტი და მკვახე!

შენ ფუტკარი ხარ, ნექტარ ნაგემი, –
მგოსანთ სინდისი, სისხლმომდინარე!
ზოგჯერ ეგ სული გტკივა ნაგემი,
გული ხან მხნე გაქვს, ხანაც მგმინვარე...

თუ გამიბრაზდი, დამემალეები –
მთების კალთებზე გეძებო უნდა,
თუ დაგენისლა სევდით თვალეები,
არად ჩააგდებ ჩემს ცდას და ზრუნვას!

ნეტავ სად დაჰქრის, სიტყვით ფანტელი,
ლექსი ხალასი – მუხათა გზნება?!
აღბათ ცის თადის უხმობს ნათელი
და ელვარება ვარსკვლავთ და მზეთა!

Убереги меня, Листопад!

Вдруг на заре заблещет грусть
Синевою под глазами,
Ей неймётся... Ну и пусть! –
Я успокою скорбь слезами.

Коль Солнце Осень одарит
Безмолвным чудом возрожденья,
И лазуритом озарит
Сердитых туч нагроможденье,

Я, как жар-птица, ввысь взлечу,
Обняв Вселенную стихами...
Полёт поэтам по плечу, –
Средь звёзд творенья их блистали!

Ты так сверкаешь, Листопад,
Подобно блеску самоцветов,
Пурпурно-жёлтый твой наряд
Сияет кротким совершенством.

Так, сотвори мне снегопад,
И пусть цветёт он, словно вишня!
Эх! Знаю: просьба невпопад,
Мечта моя дерзка уж слишком.

Ведь на пороге склона лет
Стою я, вслух считая годы...
Так, ниспошли мне щедрый свет,
Убереги от непогоды!

* * *

Там, за горами, пик Земли,
Свод поднебесья и просторы.
Дождь и утёсы заплели
Косички ветерку проворно.
И скачет, пляшет ветерок,
Гарцуя с волнами прибоя.
Строптивым вихрям предан рок,
Шальным страстям и бездне моря...
Я, как пылинка с деревца,
Лелея рок в янтарном зное,
Скольжу по гребням из свинца,
Пока судьба от боли взвояет.

* * *

Мне б со Светилом день воспеть
Многоголосьем жизни древним,
Да освятить молитвой песнь,
Благословляя путь заветный...
Мне б посмотреть мельком, как встарь:
Цвели фиалки под окошком,
Как в свете свеч сверкал алтарь,
Извозчик погонял на дрожках,
Как молодой лозы побег
Винарь прижал к груди под вечер...
Мне б удержать времён разбег,
Когда с судьбой грядущей встречусь...

Письмо грузинки к истинным братьям с Кавказа

(сердцем надеюсь,
что таковые все еще здравствуют)

С печальным бременем времён,
С поблекшим бисером седин,
Пишу грузинка вам письмо, _
Бог милостив и он един...
Братья кавказцы, вам пишу,
Как к древним родичам своим,
И внемля слушать попрошу,
Как давних кунаков моих.
Пишу, надеждой вдохновясь, _
Взывая к звону наших душ,
Сердцам безмолвным поклонясь,
Признав права друг друга вслух, _
Принять ваш дружеский ответ,
Всмотреться в чистые глаза,
Добром унять вражду и желчь,
Труды разумные познав.
Мы все Отечеству верны,
Лелеем веру, мощи предков,
Мы все прикованы к земле
Проросшими корнями крепко.
Мы все страдаем, позабыв
Законы гор о долге, чести,
Мы все неправы, обхватив
Кинжал войны в нелепой смерти...
Простим друг другу боль и зло, _
В вражде нет чести, нет и правды.
Несправедливости позор
Не превращается в награды.
Не пожалею жизнь отдать
Святым стенам древнейшей Мцхеты,
Но признаюсь: близки вовек
Душе Сухумские рассветы.
Нежнейшей прелестью цветет
Тбилиси, словно ветвь миндали...
Но сознаю: седой Кавказ
Прекрасен у ворот Цхинвали.
Верьте, Кавказ мой тёплый дом,
Судьбой принадлежу всецело
Земле, народу, предкам и
Златому солнцу Сакартвело!

27.05.2010

ღიდა ბოხანიშვილი

„მე თეთრ ღამეებს ავეტუზე უფსკრულის კართან“...

ტკივილნარევი პოეზია... 90-იანი წლების თაობების გამოძახილი... „მე თეთრ ღამეებს ავეტუზე უფსკრულის კართან,“ – წერს ახალგაზრდა, საზოგადოებისათვის უცნობი პოეტი ნინო ბოქლოიშვილი და თუმის ლექსებს გადა-

ვიკითხავთ, გვიკვირს, როგორ ინარჩუნებს წონასწორობას ამდენ ტკივილ და გაჭირვებაგამოვლილი ახალგაზრდა, დაუცველი ქალიშვილი „უფსკრულის კართან“... უფსკრულისა, რომელიც გაჩნდა საქართველოში გასული საუკუნის 90-ანი წლებიდან, ძვირად დაგვიჯდა თავისუფლება... ფიზიკურად გადარჩენის საკითხი კიდევ ერთხელ დაგვიდგა! ლუკმა-პურისათვის ყველაფერი გავიტანეთ და გავყიდეთ, მერე... ილაჯგაწყვეტილებმა, გასაყიდი რომ აღარაფერი დაგვრჩა, თანდათან სულსაც დაუწყვეთ გაყიდვა:

„ყვილით გათოშილ სულის ყვავილებს, დავდივართ ცის ქვეშ,

ყველა ჩრდილში ყვილით ბუნებას,

საკუთარ გულში აყვავებულ ღამაზე ადგილებს, ხმას აყოლილი, ბევრი უმაღ ყველა ცდუნებას, დღეს ისე გვიჭირს, არც რა გვაკვირვებს, ყვილით იაფად, არ ვუფუჭებთ მსურველს გუნებას, და დანღზე თავად მზეც კი ვაკვიდეთ.

არაფრად ვავდებთ თავის სულ მთლად გაღარიბებას, შეღამებულზე ღმერთი ვადიდეთ...

ასე გულდაგულ ვაკოწიწებთ ჩვენს ფუფუნებას...

ყვილით საკუთარ სულის კუნჭულებს და ერთმანეთი გაგვეჩხირა ყელში ბურთებად, მერე სანთლებთან ჩუმად ვჩურჩულებთ... დრო უღმობელი დაიშალა სასტიკ წუთებად...

გულდაგულ ვკვებავთ ჩვენში უჩრხულებს, წარმოვიდგინეთ ჩვენი თავი მიწის ღმერთებად.“

(„ბაზარი“)

მხოლოდ დაკოჭრილი პაპის ხელები ისევ ცდილობენ ცხოვრებასთან გამკლავებას:

„პაპას დღენი დასდგომია საომარი, ასალები ზვარები და დარიალი, უკვე მარწყვებს დაჭფუსფუსებს, თოხის ცემით დადის კვალზე... ბიჭი ლხენას აჭყლია, დასდებია ვალი ვალზე, რძალი ქარებს გაჭყლია, სულ უჭირავს თვალი გზაზე, ვენახია შაჰ-აბასის ნაოხარი, სარეველა მოდებული, სათიბარი, გული ეწვის მოხუცს კლანჭას გადატოტვილ ყველა ბრწყალზე, უნდა ისევ დააყენოს მწკრივი ფხაზე, ბიჭი გზაზე, წამოიჭრას პირველივე მამლის ხმაზე, დილის თვალზე, ფაჩურზე აქვს გამობმული მოხუცს ცხვარი, მაგრამ ჭაპანს კვლავ ეწევა, როგორც ხარი“...

მაგრამ მარტო პაპის შრომა ვეღარ შეველის სოფელს, ქალაქად გაკრეფილა ხალხი, ზოგიც უფრო შორს, საზღვარგარეთ... საშოვარზე... და დარდობს პაპა:

„ძველად ყველა სახლზე ადიოდა კვამლი და გელოდა ღიად ყველა ეზოს კარი, გადაშენდა ყველა სოფლად, აღარ დარჩა კაცი ქუდზე, მოხუცები კი ელიან სიკვდილის ცელს წუთი წუთზე... აღარ ერჩით ჯანი კუნთში, ვერ აწყობენ საქმეს ხუთზე, აჰა, დადგა გაზაფხულიც, მოდის დარი, რითი გინდა გაახარო გულის თვალი, აიყარა, გაიყიდა კარ-მიდამო ჭიქა ლუდზე, და მერცხლებიც გაგვიფრინდნენ, მოიშალეს ყველა ბუდე, ბრაზი მოსდის, ღამის გასკდეს ეს საწყალი გული გულზე“...

გული სკდება იმიტომ, რომ ილუპებიან თაობები, თავზე ჩამოგვექცა ყველაფერი, დაინგრა ქვეყანა, არა, თავად ჩვენ დაგვანგრევენიეს და გაგვათავისუფლეს ყველაფრისაგან: პირველ რიგში, სინდისისაგან და მერე ყველა დანარჩენისაგან: აღარც სამსახური, აღარც სამუშაო, აღარც სწავლა-განათლება, აღარც კულტურა და ხელოვნება, არც იდეა, არც მიზანი... აღარც აზრი, მხოლოდ თავის გადარჩენა:

„მიტომ გავტყდით და გადავსკდით ერთმანეთის შურით შურზე, გავიყიდეთ, გავიცვალეთ, დავხურდავდით ყველა ფულზე, გადაშენდა, გადაგვარდა, სული მისდის ყველას მრუშზე... აღარ ვიცით ნაოფლარი შრომის ყადრი, თქვენ, დედებო, მოიხურეთ თავზე ჩადრი, რადგან შეილებს ვერ ასწავლეთ გაღვიძება ალიონზე, კარში ხელის წაშველება, კარგი სიტყვა, მადლი, შნო, ზნე, საფიქრალი ერთი არის, ვინ რას მოსწევს ყალიონზე“!

...და სული, ვისაც შერჩა, ტკივილამდე მისული კივის:

„მინდოდა მეთქვა, რასაც განვიცდი, ან იქნებ არც ღირს სულის ფერება, გაწყვიტე ფიქრის წვრილი საკინძე და დაიშალა ფერმკრთალ ფერებად. ქარმა წაშალა ყველა ნაბიჯი, მაგრამ სიზმარში დამრჩა ჩვენება, უსიერ ტყეში გაზაფხულს ვუცდი.“..

(„სიზმარი“)

...დაკარგა სიტყვამ თავისი ფასი. ზღვიდან მოველით ახლა გრიგალებს, ავიფრიალეთ ქარებში კვართი, სხვის სადღეგრძელოს გულით ვინ დალევს, გალია მიწამ თავისი არსი. დღემ შემოახმო დაფნა ტიარებს, ქუჩებში დამრწის შიშველი ლანდი, შემოეხიათ კაბა ჩინარებს, ვეღარ გვხიბლავენ სიტუორფის ფანდით და ყველა ქონში სევდა ტრიალებს, შეხიზნულია ოთახში დარდი, აღარც ბებია აცხობს ხმადებს, აღარ იმლება ეზოში ვარდი“...

„...ნეტავ ჩაავდოს ვინმემ მანდილი, სიცარიელე ავსებს ფიალებს, ფეთქავს უღონოდ დაცლილი არსი,

ეს დედამიწა ბრუნავს უგონოდ და ყველაფერმა დაკარგა ფასი“!

დავიღალეთ, დავცარიელდით, ყველაფერმა ფასი დაკარგა და მოგვანატრა ჩვენ მიერ უარყოფილი და ჩვენნივე ხელით დანგრეული წარსული:

„როცა სისხლი ძარღვში უფრო სწრაფად ჩქეფდა, რუის პირზე შრიალებდნენ ნეკერჩხლები, ჯეელ პაპას არ უჩანდა შიშველად კეფა, და მის მზერას ირიდებდნენ აჭარხლებით, ბებო ყურძნის აკიდოებს მარდად კრეფდა, როცა ვაზებს მიებლანდა ნაწნავები, დალალები დაულავა ფრთხილად ხელმა, სატრფომ გული აუბგერა გამალებით... იქნებ მართლაც სუფთა იყო ადრე გრძნობა, იქნებ ვნებებს ვერ თოკავდნენ თავშალებში, კოკის ტუჩზე იღვრებოდა წყაროს კოცნა და ქალები ფეხს მალავდნენ გრძელ კაბებში... შავ ფოტოებს მოსდებია თეთრი ფონად, სითეთრეში გაყურსულან ვენახები, გადაილოს, აღარ უნდა ბებოს თოვა, ჩაეფიფქა გულთან ერთად ჭაღარები... სიძველეში არის ალბათ რაღაც წმინდა, ძველ ბუხარში იწვებიან ნეკერჩხლები, და გვიცქერის პაპის გვერდით, თეთრი ქვიდან, მოძლიმარი ბებო, შავი ნაწნავებით“!

გავიდა დრო... არც ისე ბევრი, 2-3 ათწლეული, ბავშვები დაიზარდნენ, ტკივილი თითქოს გაყურდა... ან ფერი იცვალა, თუ საკუთარი თავის ძიებად იქცა:

„ბეწვზეგავლილი შეისვენებ უფსკრულის პირად, და ყვავილებით ამოივსებ მიწის ნაპრალებს, ასე ნელ-ნელა გათენდება სიმშვიდის დილა და გვირილები აიხდენენ თავის საწადელს“...

და ცხოვრების აზრიც ჩნდება:

„...ექებ მიწიდან ამოხეთქილ სიცოცხლის სიტყვას და დათოვლილი ძწვერვალების ფიქრის გასაღებს...“

„...ყაყაჩო ეკვრის მიწას და ნათესს, ეტებს გულს მტკიცეს, მალამოდ ნაფენს, ჩაჭკნება, წვიმა სხვა თესლს დაბადებს, ყვავილი ტოვებს შავ ხნულში სათქმელს. წარსული დღემდე ვალებად გვადევს და მომავალი კისერზე გვაწევს.“

(„ყაყაჩო“)

იმედნასახულ სულში ნათელი სურვილებიც
ჩნდება:

„მინდა მზეები შევაპარო პირქუშ ღამეებს
და ტყის პირებზე გამიღიმოს ყველა ენძელამ,
ნაკადულები შეუერთდნენ დამშრალ წყაროებს
და საყელოზე მივიჩვიო ჭრელი პეპელა.
და კიდევ მინდა, შემყვარდეს მთვარის გუშაგი,
ან განთიადის მოდარაჯე ერთგული მწერი,
გადარეული გამოვვარდე სავსე ქუჩაში
და გავარღვიო რუტინული უწყვეტი მწკრივი,
გადავიჩენო მწვერვალთან გულის კანკალით
და მომეხვივნენ ნეკერჩხლების მკვრივი ტოტები,
შემოვიბურო ვარსკვლავების მქრქალი თავშალი
და დავიტირო შემოდგომის მკვდარი ფოთლები...
მინდა, დავხატო გაზაფხულის მზიანი დილა
და ტყის პირიდან მოვიტყუო ყველა ყვავილი,
ჩემი სულიდან მოვიცილო უდაბნოს სილა
და ისლის ქოხში გამოვკეტო ყველა ტკივილი,
მე მსურს და მინდა, შემიძლია, შევცვლი გულისთქმებს
და გამოვიწვევ გულისძგერის ახალ მიზეზებს,
ახალი ფიქრით, გვირილებით მოვქარგავ სიტყვებს,
ავედევნები ნაწვიმარზე სულ სხვა დინებებს...”

(„მინდა“)

ნათელი სურვილები ღიმილებად იქცევიან და
სიცოცხლის ხალისს გვიბრუნებენ:

„ბროწეულებში იმალებიან ღიმილები,
მთვრალი ცხოვრება დაფრიალობს ხეთა ჩრდილებში,
ტურხალანძული და დამსკდარი ძოწეულები
მოწეულები, სიმწიფისგან უკვე ფრთხილები,
მთათა ფერდობებს მიბნეული, ვით თილისმები,
დილის მზეებით დახუნძლული კაბების კალთა,
და იფანტება ბალებიდან თან სიცილებით,
გულს რომ დავიტკბობს,
ისე ტკბილი მოწკურვა თვალთა...“

(„ბროწეულები“)

გვეძალება ცხოვრების სიყვარულიც:

„როცა მიწიდან გეძალება სიცოცხლის მუხტი
და ქარიშხლების ღრიანცელში ალებ დარაბებს,
წვიმის თქემიდან ჩამოყოლილ გაზაფხულს უცდი,
ან ყვითელ ფოთლებს გააყოლებ ყველა სადარდელს“...

„როცა მიწიდან გეძალება სიცოცხლის მუხტი“,
მაშინ მზითა და სიყვარულით გადარევა შეიძლება:

„წავალ, გავეხვევი მზეში,
ღრუბელს ამოვიდებ თავქვეშ,
თორემ ქვიგულიან ხეში
ქარი მიმაქროლებს თავქვე.
წავალ, დაგიკრეფავთ იებს,
ქარებს შევაფეთებ ღიმილს,
ხრამში გადავჩეხავ დარდებს,
ქოხში გამოვკეტავ კვილს,
ღამე მომაჩეჩებს ხელში
წვრილი ვარსკვლავების კონას,
მე კი უდარდელად გესვრით
ციურ ყვავილების გროვას,
მოდის, დავიკარგოთ მზეში,
გზები გადავფეროთ ყვითლად,
მერე ამოვიდეთ მთებში
თეთრი მწვერვალების ნისლად,
ერთად გავახელებთ ღამეს,
თბილად გავითენებთ დილას...”

(„თქვენთან ერთად“)

„...დამახვია ტარაბუა გაზაფხულმა,
შესევია ჭია-ლუა ვარდის ყლორტებს...”

„...ავყვავდებით, თუ ინება გულის გულმა,
სიმწვანეში შეყუჟულა წმინდა ნიშაც“...

(„სოფლის გაზაფხული“)

აი, ეს „წმინდა ნიშა“ დაიბრუნა „გულის გულ-
მა“. ეს პოეზიაც არა მარტო ნინო ბოქოლიშვილის
რეალური ცხოვრებისა თუ სულიერი ბიოგრაფიის
ნაწილია, არამედ ე.წ. 90-ანელების ცხოვრების
ისტორიაცაა, ამიტომ კიდევ უფრო ღირებულია და
გულში ჩამწვდომიც!

მეგობრობის საერთაშორისო დღე

სიყვარულის და თანადგომის საღამო

მეგობრობის საერთაშორისო დღე დაწესდა გაეროს გენერალური ასამბლეის 2011 წლის 65-ე სესიაზე, სადაც განსაკუთრებულად არის ხაზგასმული მეგობრობის განმტკიცების აუცილებლობა სხვადასხვა ერს შორის. ამ დღის დაწყებამდეც, საქართველოს

ქალთა საბჭო დაარსებიდან აღნიშნავდა ამ ერთობას სხვადასხვა სახით, და ყოველთვის ახსოვდა, რომ მეგობრობა ხალხებს, ქვეყნებს და ცალკეულ პირთა შორის შთამაგონებელ ძალად შეიძლება იქცეს მშვიდობის დაცვის საქმეში.

მეგობრობა ხიდების გადების საშუალებას იძლევა საზოგადოებასთან, რომლებიც პატივს მიაგებენ კულტურათა მრავალფეროვნებას. ქალთა საბჭო ხომ არის დაარსებიდან მრავალეროვანი, მრავალფეროვანი სახალხო საზოგადოებრივი ორგანიზაცია, რომელსაც სხვადასხვა ეროვნების ორგანიზაციებმა „დედა ორგანიზაცია“ შეარქვეს და სახალხო დამცველთან არსებულმა სხვადასხვა ეროვნებათა საბჭომ „ტოლერანტობის ქომავის წოდება“ მიანიჭა, რისთვისაც მადლობას ვუხდით ჩვენს თანამემამულეებს და ვცდილობთ, ვიყოთ ერთმანეთის ერთგულნი.

ეს დღე განსხვავებულად აღვნიშნეთ, შევიკრიბეთ რესტორანში, რომლის მფლობელი სომეხი ეროვნების გახლავთ, აქ იმყოფებოდნენ აზერბაიჯანელები, რუსები, ასირიელები, ოსები, უკრაინელები, სომხები.

ამ დღის შესახებ ისაუბრა და მიულოცა ქალებს, ქალთა საბჭოს თავმჯდომარემ, აკადემიკოსმა ქალბატონმა მზექალა შანიძემ... ასევე დამსწრეთ მიმართეს: აკადემიკოსმა თინათინ სადუნიშვილმა, საკრებულოს დეპუტატმა და ქალთა საბჭოს აქტიურმა ქველმოქმედმა წევრმა, გულიკო ზუმბაძემ. თბილისის საკრებულოსთან არსებული ეროვნებათა უმცირესობის საბჭოს თავმჯდომარემ რიტა ხიდირბეგაშვილმა. პოეტებმა: მზია ხეთაგურმა, ნანა ცინცაძემ, ქალთა საბჭოს ჰიმნის ავტორმა და ქალთა საბჭოს თანამდგომმა, ლია ნაროუშვილმა. ასევე ქალთა საბჭოსთან არსებული სხვადასხვა ეროვნების კომიტეტთა ხელმძღვანელებმა, ალა ბეჟენცევამ – აღმასრულებელი საბჭოს წევრმა ლილი საფაროვამ – აღმასრულებელი საბჭოს წევრმა. სუსანა ხაჩატურიანმა, ეკა ბიტკაშმა, ლეილა სულეიმანოვამ. ებრაელ

ქართველ ქალთა კომიტეტის ხელმძღვანელმა ქალბატონმა ზაირა დავარაშვილმა, რომელიც ასევე ნდობით აღჭურვილი პირია ისრაელში ქალთა საბჭოს წარმომადგენლობისა. მადლობა თითოეულ მათგანს თანადგომისა და თანამშრომლობისათვის.

ასევე საზოგადოებას მიესალმნენ და მეგობრობის დღე მიულოცეს: ქალთა საბჭოს აღმასრულებელი საბჭოს წევრებმა, პროფესორებმა: ია დავითაიამ, თინათინ ქიტუაშვილმა, მარინა ხარატიშვილმა, ირმა ღარიბაშვილმა.

დამსწრე საზოგადოებას სიმღერით მიესალმა ქალთა საბჭოს აქტიური ქველმოქმედი წევრი, საქართველოში ერთადერთი აშუღი ქალი, ნარგილა (თინათინ) მეთოვი.

საღამოს უძღვებოდა თქვენი მონა-მორჩილი ქეთევან გაბრუაშვილი.

მადლობა გვინდა ვუთხრათ რესტორან „მაისის“ ხელმძღვანელს, ახალგაზრდა სომეხ ემაწვილს ხაჩიკ პაპახიანს, რომელმაც გამოთქვა სურვილი, რომ ემასპინძლა ამ საღამოსათვის, მისი დანიშნულების გათვალისწინებით. ასევე მადლობა თურქ ომერ ბენლის კაფე-ბარ „საპორეს“ ხელმძღვანელს, რომელმაც გაიგო რა ამ დღის მნიშვნელობა, თავისი საწარმოს ტკბილეულით უზრუნველყო საღამო, რომელიც ამ დღის კიდევ ერთი მეგობრობის გამოხატულების დადასტურება იყო.

საქართველოს ქალთა საბჭო იყო, არის და იქნება შემაკავშირებელი ხალხთა ერთობის, სიყვარულის, თანადგომისა და ურთიერთდახმარების. მხოლოდ სიყვარული და არა სიძულვილი – ეს დაგვიცავს ყველანაირი საფრთხისაგან, მიიღეთ ეს მოწოდებათ ღვაწლოსილ ქალებისაგან, რომლებსაც დიდი გზა გაუვლიათ და ცხოვრებამ ასე აჩვენა.

ენდეთ ჩვენს ჭაღარას, გვიყვარდეს ერთმანეთი და დავძლიოთ ყველა სირთულე ერთად.

ქეთევან გაბრუაშვილი,

**საქართველოს ქალთა საბჭოს
აღმასრულებელი დირექტორი**

ქართული ფოლკლორისა და მწერლობის ქომაგი

ბრძენკაცს უთქვამს, სჯობს გვიან, ვიდრე არასდროსო... ამით მინდა გავამართლო ჩემი დაგვიანებული გამოხმაურება სოფიო ჯაფარიძის წიგნზე „სულის პური“, თუმცა, მქონდა პატივი წიგნის წარდგენასა და რადიოგანხილვაში მონაწილეობისა.

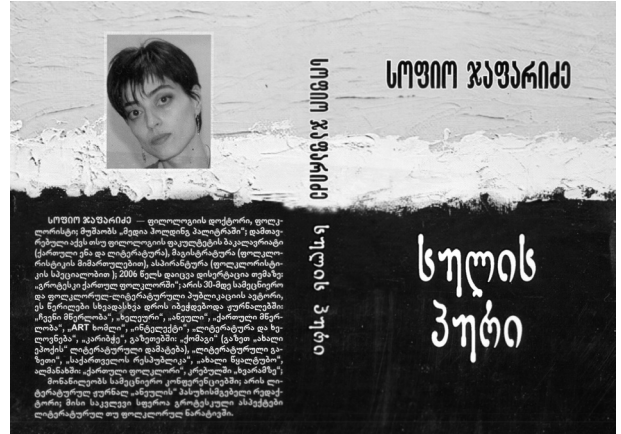
სოფიო ჯაფარიძე ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, ფოლკლორისტი, 30-მდე სამეცნიერო და ფოლკლორულ-ლიტერატურული პუბლიკაციის ავტორი, ლიტერატურულ ჟურნალ „ანეულის“ პასუხისმგებელი რედაქტორია. ეს ჩამონათვალი იმის აღსანიშნად დამჭირდა, რომ ამგვარი ლიტერატურული აქტივობის მიუხედავად, მისი ლიტერატურულ-ფოლკლორული წერილების კრებულად შეკვრა უადრესად სასიამოვნო სიახლე იყო. წიგნის პირველივე გვერდზე სოფიო ჯაფარიძე მკითხველს მიმართავს: „ეს მცირე წიგნი წლებით მოგვირილი განცდებისა და განსჯის კრებულაა. მასში გაერთიანებული წერილები ჩემი სულის სახიზრად იქცა, ამიტომაც გავბედე მათი მანიფესტაცია, თუკი თქვენც მოგიფონებთ, მათ გამოქვეყნებას გამართლებულად ჩავთვლი“.

გამართლებულიც არის და სასიხარულოც, რადგან წიგნად აკინძული წერილები განსხვავებულად აღიქმება და გაცილებით მძაფრადაც ზემოქმედებს. კრებულის გაცნობის შემდეგ მივხვდი, რომ ქართულ ფოლკლორსა და მწერლობას, სოფიო ჯაფარიძის სახით, კარგი პატრონი და ქომაგი მოევლინა.

ბედნიერება მქონდა, ეს წერილები გამოქვეყნებამდეც წამეკითხა და აღფრთოვანებული ყოველთვის ვეუბნებოდი – სოფიო, შენ აუცილებლად ბევრი უნდა წერო... მაგრამ, შემდეგ აღმოვაჩინე, რომ სოფიო ბევრს ვერ დაწერს. ის წერს მხოლოდ იმაზე, რაც ერთიანად შეძრავს, სრულად მოიცავს და დაეუფლება... ასე კი პოეზია იქმნება... წიგნის რედაქტორმა, ბ-მა როსტომ ჩხეიძემ, სოფიოს მეცნიერული ნარკვევების, სილუეტებისა და პუბლიცისტური სტატიების ნაკრებს, ალბათ ამიტომაც, მეტად სამართლიანად, პოეტური კრებული უწოდა.

მაინც, ვინ არიან სოფიო ჯაფარიძის კალამს, გულსა და გონებას დაუფლებულნი?! აი, ისინიც: ოტია იოსელიანი, გოდერძი ჩოხელი, გურამ პეტრიანი, ლევან გოთუა, პეტრე ხვედელიძე, მურღვა არდოტელი, მარიამ წიკლაური, ზურაბ ჯაფარიძე და სხვანი.

წიგნის კითხვისას, უპირველესად, ყურადღებას იქცევს წერილების საოცარი ენა – საჭიროებისამებრ, ის კუთხურიც არის, არქაულიცა და თანადროულიც. ამ წერილებში უზუსტესი აქცენტებია, ასე რომ სჭირდება ჩვენს ზნეობაშერყეულ სინამდ-

ვილეს. დღეს ხომ სხვაგვარად ვცხოვრობთ, სხვაგვარი მოთხოვნებიცა და სხვაგვარ „გმირთა“ ფეტიმით.

უადრესად მნიშვნელოვანია ჩემთვის ისიც, რომ ამა თუ იმ ავტორის შემოქმედების განხილვისას, ჭირს გარჩევა, სოფიო ლიტერატორია თუ თვით მწერალი! მას ავტორისეული სიღრმეების წვდომის საოცარი უნარი აქვს, შეუძლია შემოქმედთან ერთად თვალშეუდგამი სიმაღლეებიც მოიხილოს და გონების თვალთქვედგამი ჩააწვდინოს, ეს კი მრავალთათვის მიუღწეველი ოსტატობაა...

სოფიო ჯაფარიძეს კიდევ ერთი ძალიან კარგი თვისება აქვს – ამა თუ იმ ოპუსის ავტორი, საკუთარი ნაღვაწით, ხშირად თავის წარმოჩენას ესწრაფვის, სოფიო კი ყოველთვის მწერლისა და მისი სამყაროს სადარაჯოზეა. ეს თვისება ამჟღავნებს სწორედ მის უდიდეს სიყვარულს, რუღუნებას ქართული მწერლობისა თუ ხალხური სიტყვიერებისადმი, და არა საკუთარი თავისადმი ამ საგანძურში.

მეტად საყურადღებოა სოფიო ჯაფარიძის წერილების სტილი. მართალია, ყოველი ოპუსი განსხვავებულია, მაგრამ არის საერთო უჩინარი ძაფი, რომელიც, სოფიოს ერთი წერილიც თუ წაგიკითხავს, მისთვის ჩვეულ განსაკუთრებულ ხედვას, ინტელექტსა და ლიტერატურულ წიაღსვლას უსათუოდ ამოგაცნობინებს...

„სულის პური“ არის დროულიც და ძალზე აქტუალურიც. ის თანამედროვე ახალგაზრდობის ზნეობრივი ფორმირებისთვისაც საშური და მნიშვნელოვანია, ამიტომ ჩემს პედაგოგიურ საქმიანობაში პერიოდულად ვიყენებ კიდევ ამ წიგნს.

სოფიოს დაულოცავ იმ გონსა და მარჯვენას, უდიდესი სიზუსტით რომ მიუმართავს სადღეისო საჭირობოროტო საკითხებისაკენ. დაე, წეროს ისე,

როგორც წერს, არასოდეს უღალატოს მის მრწამსს და არასდროს უტიოს არჩეულ გეზს, მაშინ მისი წერილები ყოველთვის აქტუალური და ჟრუნტელიანი საკითხავი იქნება...

დაბოლოს, დაბეჯითებით მინდა აღვნიშნო უაღრესად გემოვნებით შესრულებული წიგნის დიზაინი, რომელიც მხატვარ მიხეილ აბრამიშვილს ეკუთვნის. სამი ფერის საოცარი გრადაცია წარსულის, აწმყოსა

და მომავლის უკიდევანობას მაფიქრებინებს, წერილების პერსონაჟებიც ხომ ამ სამი დროის ლაბირინთებში გამოკვეთილი უკვდავი გმირები არიან! გმირები, რომელნიც დღევანდელით გზააბნეულთ, მომავლის სწორ ბიკლიკებზე თამამად მიგვიძღვებიან...

სოფიო ჯერვალიძე

თამაჩ მახუჯანი

„ვაშაურას“ მინდორი

შენდობას ვითხოვ ამ წერილისთვის, რადგან მე არა ვარ ისტორიკოსი, მაგრამ იმდენად ამაღლევა ამ ამბავმა, რომელიც სოფლის უხუცესმა მიაძბო, თქვენც მინდა მოგიტხროთ...

სოფელ ნიქოზის ტერიტორიაზე, სადაც ახლა მზისგან დაბრაწული ხეხილის ბაღებია გაშენებული და კალთადამძიმებულები ილიმებიან, სადაც ბარაქიანი საძოვრებია და სადაც ლამაზი ორსართულიანი სახლები თავს იწონებენ, ოდესღაც ამ არემარეზე პურის ყანები ყოფილა და ოქროსფერი თავთავები ბიბინებდნენ...

ამ გზაზე ბევრჯერ ჩაუვლია ერეკლე მეფეს თავისი ჯარით, ხშირად აუღაგმავს თავგასული ლეკების თარეში სამაჩაბლოში, ამის მოწმეა კეხვისა და აჩაბეთის ციხეებთან დაკავშირებული უამრავი ისტორია, რომელიც ერეკლე მეფისა და იმდროინდელი ქართლის ცხოვრებას მოგვითხრობს.

ამას მოწმობს ის ცნობილი ამბავიც, „ერეკლე მეფისა და ნიქოზელი დედაბერისა“, მაგრამ დღეს მე მინდა თქვენი ყურადღება „ვაშაურას მინდორებზე“ შევაჩერო...

რუსეთ -საქართველოს ტრაქტატის გაფორმების შემდეგ, საქართველოში მოჩვენებითა მშვიდობამ დაისადგურა, გლეხობამ იმედინი თვალები ზეცად აღაპყრო და ლოცვა აღავლინა „დიდება იმერთსა და ჩვენ მშვიდობაიო“, მაგრამ მუხანათ მტერს არასოდეს დაუსვენია და არც არასოდეს გამძღარა მათი ხარბი გულები.

თათრების ურიცხვი ურდო, სხვადასხვა ეროვნების ურჯულოებით დაქირავებული და გაძლიერებული, ქართლის მიდამოებს მოადგა.

საზღვარზე მდგომმა გუშაგებმა აცნობეს მეფეს, რომ მტრის ურიცხვი ჯარი ნელ-ნელა, ქვეწარმავალივით მოიკლაკნებოდა და უახლოვდებოდა საქართველოს საზღვარს.

მეფე ერეკლემ რუსეთის მეფესათან კაცი გაგზავნა და დაპირებული დახმარება ითხოვა სამშობლოსათვის.

რუსეთმა უარი შემოუთვალა დახმარებაზე და მიზეზად მოუცვლელობა დაასახელა...

ბევრჯერ ნაღალატევმა პატარა კახმა ხერხი იხმარა და ახალი ტაქტიკა შეიმუშავა, რომელიც საიღუმლოდ გაანდო ჯარის ერთ ნაწილს. ისინი მაშინ ჩაებმებოდნენ ბრძოლაში, როცა ამის ნიშანს მიიღებდნენ.

დაიწყო ბრძოლა... ვერაგი მტერი დაუნდობლად გადადიოდა პურის ყანებზე და ქელავდა დოვლათს ქართლისას. რიცხობრივად ბევრნი იყვნენ ქართველებზე, მაგრამ ლომგულა ვაჟკაცები თავგამებულებით იცავდნენ სამშობლოს. ბრძოლა „ვაშას“ შეძახილით დაიწყო ქართველებმა და შეტევაზე გადასვლის დროსაც „ვაშას“ შეძახილი არ შეწყვეტილა.

დათქმულ დროს, დასვენებული, შერჩეული ვაჟკაცები „ურას“ ძახილით შეესივნენ მტერს და ჩეხვა დაუწყეს.

„ურას“ გაგონებაზე თათრებს ეგონათ, რუსის ჯარი შემოეშველათო და აირივნენ, უკან დახევა და გაქცევა დაიწყეს. ამით ისარგებლეს ქართველებმა და მტერი უკუაქციეს...

მას მერე, დიდმა დრომ განვლო, ისევ მოიხნა სისხლით მორწყული ქართლის მინდორები, ისევ დაითესა პურის ყანები, მაგრამ გზად შემხვედრ გლეხს თუ შეხვდებოდი და შეეკითხებოდი, საით გაგიწევია, გლეხკაცო, სიამაყით გიპასუხებდა: „ვაშაურას“ მინდორებზეო...

უფალო ღმერთო, გვედრები, ნურასოდეს გახდი ჩემს ქვეყანას სხვისი ხელის შემყურედ, გაგვამრავლე და აგვადორძინე ისე, რომ იქით გვეძახდნენ დასახმარებლად...

ზვიადი და მერაბი

„ერთადერთი სამშობლო
დღესაც ერთადერთია!“

მორის ფოცხიშვილი

ზვიადი და მერაბი,
მერაბი და ზვიადი,
პირნათელი წავიდა
ღმერთთან ორი დიადი.

რა არ ნახეს ამქვეყნად,
რა არ გამოიარეს,
ერთად საქართველოსთვის
ბეწვის ხიდზეც იარეს.

ჩვენც – მიმდევართ მათი გზის
გვსურს ამ ერის დიდება,
ჩვენც მათსავით განვიცდით,
თავგანწირვა გვინდება.

ვწერთ და ვეტრფით მათსავით
საქართველოს ერთიანს!
„ერთადერთი სამშობლო
დღესაც ერთადერთია!“

დედის საფლავზე

როცა გავდივარ დედის საფლავზე,
აღელვებული მშვიდდება გული,
ენით ვერ აღვწერ... ამ ქვეყანაზე
ეს სხვა გრძნობაა, სხვა სიყვარული.

როცა გავდივარ დედის საფლავზე,
სულს ეუფლება სიმშვიდე სრული,
ცრემლმუშურობელს ამ ქვეყანაზე
მაცოცხლებს მხოლოდ ეს სიყვარული.

მთამსვლელი

(ივანე ჯავახიშვილი)

ისევ მთამსვლელად ყოფნა ვინატრე,
თუმც მთამსვლელობა დიდი ტვირთია,
ზეცის ნათელი შარას გინათებთ
და მთების ცეცხლი გულში გინთიათ.

კიდევ უნდა ვთქვათ ჩვენი სათქმელი,
ვიძღვროთ კიდევ – ამის დრო თუა,
თქვენც მთამსვლელი ხართ,
თქვენც ხართ ქართველი,
როგორიც იყო ლევან გოთუა.

მოსაგები მაქვს...

მე სამშობლოდან არსად წავალ და
აქ ვარსკვლავებიც მთელიან მასპინძლად,
მოსაგები მაქვს ჩემი მარაბდა,
მოსაგები მაქვს ჩემი ასპინძა.

გარს მახვევია მოძმე ურიცხვი –
სავსეს ქართული პატიოსნებით,
თუ დავეცემი სიყვარულისთვის,
დამიტირებენ ძმები მგოსნები.

ბარში ვიყავ თუ ვაჟას ჩარგალში,
მუდამ სიცოცხლის ეშხით ვთვრებოდი,
ხან ვიჭრებოდი ცეკვის დარბაზში,
ხან ლამაზმანებს ვეფერებოდი.

არ ვემეტები მოყვრებს მარცხისთვის,
აქ ვარსკვლავებიც მთელიან მასპინძლად,
მოსაგები მაქვს ჩემი ფარცხისი,
მოსაგები მაქვს ჩემი ასპინძა.

* * *

თინა ვარ.
 შეგიძლია შენი სურვილის და წარმოსახვის
 შესაბამისად,
 მომცე სიცოცხლე,
 მომცე ფორმა,
 მომცე იმედი,
 რომ მზის სინათლე ჩემს თვალებშიც
 ამოინთება,
 თინა ვარ.
 შენი ხელები ერთდროულად სიცოცხლესაა,
 და შორეული პერსპექტივით სიკვდილიც,
 მსხვერველაც,
 ილოცე ჩემთვის,
 ილოცე მათთვის,
 ვინც დაკარგა გზა და მარტოა,
 ილოცე მათთვის, ვინც წავიდა, როცა გინდოდა,
 ილოცე მათთვის,
 ვინც არასდროს გაგიშვა ხელი,
 ილოცე ჩემთვის,
 ვინც დაღლილი ხელებით ცხოვრობს,
 თინა ვარ.
 მიწის სუნი მდის,
 ხეებს ვაცხოვრებ შიგნით,
 მწვანე ვარ,
 ვერავინ ხედავს, სინამდვილეში ვინ ვარ.
 შენი სურვილის და წარმოსახვის შესაბამისად,
 მომეცი ფორმა,
 მომეცი ფორმა.
 მომეცი ფორმა,
 ფორმა, რომელიც შეგინორცებს
 ღიად დარჩენილ
 ტკივილს – ცხოვრებას.

ჩემთვის ადვილი არ იყო იმის ყურება
 თუ როგორ
 გკლავდნენ,
 შენი სისხლი იღვრებოდა ჩემს ფეხებთან,
 შენი სიტყვები და საქმეები დაცოცავდნენ მიწაზე,
 დასახინჩრებულ სხეულთან ერთად,
 თვალებში დასახმარებლად გამოწვდილი
 ხელები გედგა,
 და თითები ცრემლებივით იკლაკნებოდნენ,
 მე ვიყავი უშწურო და ერთმანეთს ვგავდით ისე,
 როგორც არასდროს,

აქ არ არის პოეზია,
 აქ არ არიან ადამიანები,
 აქ მხოლოდ მიწაა
 შენი საბოლოო ნავსაყუდელი,

პირველად იყო,
 პირველად იყო სიმშვიდე,
 მერე გაჩნდა ადამიანი და
 მასთან ერთად იშვა ქაოსი,

და ვამბობ მე, მე ვამბობ, რომ
 თქვენს შორის ადამიანი, ადამიანი თქვენს შორის,
 გამოვიდეს და მან,
 გამოვიდეს და მან,
 მომიყვებს თქვენზე, ვინც ჯერ არ უწყით,
 რომ ადამიანები ხართ,

და ვამბობ მე, რომ თქვენს შორის
 ახალგაღვიძებული რომელიცაა,
 ფხიზელი ძილით ვისაც ეძინა, ის გამოვიდეს
 და იმღეროს, იმღეროს ხმამაღლა, მთელი ძალით,
 ისე, რომ მისი ხმა საუკუნეებს გადასწვდეს,
 რომ მათ შორის არავინაა ვალდებული
 ცხვარივით მორჩილად
 მიჰყვებოდეს გზებს,

დედაჩემო, ჩემო ომგამოვლილო დედა,
 ჩემო ცრემლსა და სისხლში გამოვლილო დედა,
 აილე თეთრი ფურცელი, აილე,
 დამიხატე ბატკანი,
 დამიხატე ბატკანი
 დამიხატე ბატკანი,
 პატარა უცოდველი ბატკანი დამიხატე,
 სანამ დროა, სანამე ჩემი სული იხეტილებს
 უდაბნოში,

სანამ ჩემი ხელები სისხლში ამოისვრება,
 სანამ ზღვები ამომიშრება თვალებიდან,
 ახლავე, შემოიწყვე ხელები და დაიწყე ლოცვა,
 სანამ შემიძლია ადამიანი ვიყო,

ილოცე ჩემთვის,

შენი დაღლილი თითებით,
დამიხატე ბატკანი,
როგორც იმედი, როგორც სინათლე,
და თავგანწირვით გამოვექანები,
გამოვექანები თავგანწირვით,
რათა გულში ჩავვიკრა, რათა თვალებიდან
სისხლი ამოვიწმინდო,
რათა თვალის გასწორება შევძლო,
რომ დამავიწყდეს ჩემი დანაშაული,
რომ დამავიწყდეს, რა გამოვიარე,

დე,
შენ უბრალოდ დამიხატე პატარა,
უცოდველი ბატკანი,
დანარჩენზე მე ვიზრუნებ,
შენ მხოლოდ თოკი გადმომიგდე, და
გადარჩენისთვის მე ვიბრძოლებ,

სადაც ახლა ვარ, მხოლოდ მიწაა,
და წყლის ნაცვლად ძმარს გვასმევენ,
და პაპანაქება სიცხეში ზურგით ვზიდავ
სხვის მკვდრებს,

და მე ვამბობ,
პირველად იყო სიმშვიდე,
შემდეგ იშვა ადამიანი,

დე, ილოცე ჩემთვის
და დამიხატე პატარა, უცოდველი ბატკანი,
როგორც იმედი, როგორც სინათლე,
როგორც სხნა.

* * *

თვალის ფოკუსი.

წარმოვიდგინე რომ მოკვდი,
დავწექი ლოგინზე, როგორც წესია,
რივიანად შევიცხადე ფაქტი,
ვიტირე.

ის კაბა ჩავაცვი ჩემს თავს,
რომელიც ძალიან მიყვარდა,
(მაგრამ ხშირად არ ვიცვამდი, არ მიხდებოდა,
მე მაინც მიყვარდა)

სიკვდილიც ისე მოხდა, როგორ სიცოცხლე
ყველაფერი შეუმჩნევლად, მარტო და
უინტერესოდ,

მერე წავედი და თავი დავიმარხე,

გზაში ჩემი ბავშვობა შემხვდა,
ის ალუბლებს კრეფდა,
მახსოვს დედამ თხოვა,

ვკითხე ამდენ ხანს რატომ მოუნდა ამ
ტანმორჩილი ხის ჩამოკრეფას,
მითხრა, რომ მე ამას ველარასოდეს გავიგებდი,
რადგან მკვდარი ვიყავი და აზრი არ ჰქონდა
ჩემთვის რაიმეს
ახსნას,

პირველი შიში მაშინ მოხდა მიწისქვეშ რომ
აღმოვჩნდი,

(მიწა ვარ და მიწად ვიქეცი?!)

ჩემს კანში იღვამენ ფესვებს ხეები,

მე ერთდროს ადამიანი ვიყავი,
მე ერთდროს შეყვარებული ვიყავი,

მერე გაჩნდა ტოტალური იმედგაცრუება,
ის ჩემი პირველი შვილია,

თითქოს ვიღაც კამერით მიღებს, როგორ
ვცხოვრობდი
და ყველაზე შეუსაბამო მომენტში
იწყებს კინოჩვენებას,
ამ ფილმებს ისე ვუყურებ,
თითქოს არასოდეს მინახავს და
არ ვიცი რაზეა,

მე მოკლემეტრაჟიანი და შავ-თეთრი ვარ,

წარმოვიდგენ რომ ცოცხალი ვარ
რომ ადამიანი(ც) ვარ,
რომ შეყვარებული(ც) ვარ,

ყოველთვის გვიან ხდება რაღაც მნიშვნელოვანი,
მაშინ, როცა მე უკვე შეგწყვიტე ფილმის
ყურება და
(მშვიდად) მოკვდი.

ლიანა ყიფშიძე

ომბალო

*ედგენება ჯ.ფ.-ს
ციკლიდან – ერთად დაწერილი ლექსები*

შენი შექება
ჩემს ქალობას დაამშვენებდა,
რომ იყო ჩემი ერთგული და
მზრუნველი ქმარი,
გაგასინჯებდი და მეტყოდი
რარიგ კარგია,
ნელდ ომბალოთი შეკმაზული
მწვანე ტყემალი...
თბილი თვალებით
მარჯვე ხელებს დამილოცავდი
გაიფიქრებდი,
ცხოვრებაში რარიგ გიმართლებს,
ომბალოს სუნით გაჟღენთილი
სახლის გარემო
გაგახსენებდა სოფლის ჭაღას და
ბავშვურ ამბებს...
გაგახსენებდა ჭაღის მინდორს,
ჩვენ ორს, მინდორზე,
გულაღმა მწოლნი რომ ვაწერდით
ცას თბილ არაკებს,
ჩვენს მომავალზე ოცნებისას
რომ იცინოდა,
სოფლის მდინარე,
სულ რომ შფოთავს და მირაკრავებს...
გაგახსენებდა სოფლის შარას,
სოფლის ორღობეს, მეზობლის ქალებს,
შეფეთებულს ჩვენს ჩუმ კოცნაზე,
აბრიალებულს მერე ჭორებს
ჩვენს სიყვარულზე და იმ მარულას

ამ სიყვარულს რომ გამოაბეს...
გაგახსენებდა, ის ბავშვობა რომ ყოფილიყო,
ჩემი კი არა,
შენი, ჩემი – ჩვენ, ორივესი,
და ოროველა ცაზე ჩიტებს რომ ეგალობათ,
რომ ყოფილიყო ქორწილი და
ზალპების თქეში...
ახლა, კი ახლა,
დღეს არ გქვია შენ ჩემი ქმარი,
და ის ბავშვობაც ჩემი იყო ჭაღის
მინდვრებზე,
ომბალოს სუნით გაჯერებულ წარსულის
დღეებს,
მე მარტოობით,
სიყვარულზე ფიქრით ვიხსენებ...
შენი შექება
ჩემს ქალობას დაამშვენებდა,
რომ ვიყო შენი ერთგული და
ხელმარჯვე ცოლი,
გაგასინჯებდი და მეტყოდი
რარიგ კარგია,
მწვანე ტყემალი,
შეკმაზული ნელდ ომბალოთი...

სანამ და ვიდრე...

...და სანამ ვინმე აღმომაჩენდეს,
როგორც სამყაროს ნათელს და მზიანს,
ვიდრე ალუბლის ხეივანებში,
ჯერ კიდევ ცელქი ქარები ქრიან...
ვიდრე აპრილებს,
ვიდრე მაისებს,
ჯერ კიდევ ასდით ყვავილთ სურნელი...
და ვიდრე...
ვიდრე...
შხაპუნა წვიმებს მოაქვთ სურვილი
გასულელების...
მე ისევ მინდა ამ მარტოობას
ერქვას გიჟური ლტოლვით ანთება,
და როცა მოხვალ,
როცა მიპოვნი,
გადაგეფრქვიო ათინათებად...

გულის მიწა

უძველესი დროიდან ჩვენს ლამაზ ქვეყანას უამრავი მტერი ჰყოლია. უცხოელი დამპყრობლები ყველა ღონეს ხმარობდნენ, რათა ქართველებისთვის ღვთის მიერ ბოძებული ბაღნარი ხელში ჩაეგდოთ, ხოლო თავად ქართველები, ეს ბუნებით ლალი, ხალისიანი, ნიჭიერი, სტუმართმოყვარე და ღვთისმოშიში ერი დაემონებინა. რაღა თქმა უნდა, ქართველები მტერს მტრულად ხვდებოდნენ და მედგარ წინააღმდეგობას უწევდნენ. სასტიკ ბრძოლაში უამრავ მტერთან ერთად ბევრი ქართველი იღუპებოდა, გადარჩენილები კი დიდი რუდუნებით აღადგენდნენ ეკლესია-მონასტრებს, დანგრეულ სახლებსა და გაჩანაგებულ ბაღ-ვენახებს. გაუბედურებულ ოჯახებში ისევ ირწეოდა ქართული აკვანი და დამწუხრებული გულებიდან, გაყინული ბაგეების მეშვეობით იღვრებოდა, თუმცა ნაღვლიანი, მაგრამ მაინც საოცრად თბილი და ტკბილი იაენანა. ეს ამბავიც, რომელიც ახლა უნდა გაიამბოთ, იმ ბელუჯულმართი მოვლენების სამწუხარო გამოძახილია.

* * *

დიდი ხნის წინათ, ერთმა უძლეველმა ხელმწიფემ გადაწყვიტა ჩვენი ქვეყნის დაპყრობა და „პირისაგან მიწისა აღგვა“. მრისხანე ხელმწიფემ შეკრიბა უთვალავი მხედრობა და საქართველოზე გამოილაშქრა. მან იცოდა, რომ ქართველები ძალიან გულადი მებრძოლები იყვნენ, რომელთა სიძლიერეს და უშიშრობას მეტწილად მათი საყვარელი სასმელი – ღვინო განაპირობებდა. სწორედ ამიტომ იყო, რომ ხელმწიფემ თავის ჯარს უბრძანა: დაეპყროთ ქვეყანა, გაეჩეხათ ვენახები, ამოეწყვიტათ მეომრები. ხოლო გადარჩენილები დედაწულიანად აეყარათ და ტყვედ წაესხათ თავის სახელმწიფოში.

...და წამოვიდა აღმოსავლეთიდან ეს უზარმაზარი ლაშქარი საქართველოს დასაპყრობად. თვალუწვდენელი ველ-მინდვრები დაფარა მტრის უთვალავმა ჯარმა. ქართველმა მეციხოვნეებმა ქვეყანას მტრის მოახლოების ნიშანი მისცეს. უმაღ შეიკრიბა ქულზე კაცი და სამკვდრო-სასიცოცხლოდ შეება რიცხვმრავალ მომხველურს. ბრძოლამ დიდხანს გასტანა. ბოლოს დამარცხდა მაშველ ჯარს მოკლებული ქართველობა. უკანასკნელი მეომარიც, მკერდში დაჭრილი, მშობლიურ მიწაზე დაეცა.

მტერმა გაილაღა. წინააღმდეგობადაძლეული მიეძალა ბაღ-ვენახებს და ერთიანად გაჩეხა. შემდეგ დაშინებულ მოსახლეობას დაერია, ხელები შეუბორკა და თავისი სახელმწიფოსკენ მძიმედ და ძნელად საგალ გზას გაუყენა.

ბავშვებისა და ქალების გულშემზარავი წივილ-კივილი და მოთქმა-გოდება მოეფინა გაჩანაგებულ არე-მარეს. გულქვა ჯარისკაცები მათრახებით მიერეკებოდნენ საწყალ ტყვეებს და ჩამორჩენილებს ზურგებს უჭრელებდნენ. როდესაც თავიანთი ქვეყნის საზღვარს მიაღწიეს, ტყვეები გამოთხოვების მიზნით დაემხნენ და გულში ჩაიკრეს მშობლიური მიწა. უმაღ ამხუილდნენ მათრახები და პირქვე დაცემულთა ზურგებზე სისხლიანი კვალი დატოვეს. საწყალი ტყვეები სიმწრით იკლაკნებოდნენ, მაგრამ წამოდგომა და უცხო ქვეყანაში წასვლა არ უნდოდათ. ბოლოს იძალეს მათრახოსნებმა და ფეხზე წამოყარეს ტყვეები. წამოდგომისას ყველამ ფრჩხილებით მოფხოჭნა მშობლიური მიწა და უბეში შეინახა. ერთმა მოხუცმა შეუმჩნეველად აილო გაჩეხილი ვაზის რქა და უბეში გადაამალა.

დაღამდა. ჯარისკაცებმა ტყვეები დააბანაკეს, ირგვლივ ცოცხალ ღობედ შემოერტყნენ და კოცონები აანთეს. ტყვეებმა მიწა პერანგებიდან ჩამოხეულ პატარა ნაჭრებში გამონასკვეს და სამოსელის ქვეშ გულზე დაიკიდეს. იმ მოხუცმა კი მიწასთან ერთად პერანგის ნახევში ნოტიო სილა ჩაყარა, შიგ ვაზის რქა გაახვია და წელზე შემოიხვია.

გათენდა, ამომავალი მზის მაცოცხლებელი სხივები, თითქოს ერთმანეთს ეჯიბრებინათ, ხეთა ჭრილებში გამოძვრნენ და ათინათებად დაეშვნენ დედამიწაზე. მაგრამ, თითქოს იქ ნანახმა ადამიანთა ტანჯვა-წამებამ დააფრთხო და შეაშინაო, უმაღ უზარმაზარი შავი ღრუბლის ზურგს უკან შეიძალნენ. მოძალადეებმა ისევ მათრახებით წამოყარეს და წინ გაირეკეს ტყვეები. ბედს შეგუებული უბედურები მოთქმა-გოდებით გასცდნენ მშობლიური ქვეყნის საზღვარს და უცხო მიწაზე გადავიდნენ. თავჩაქინდრულებს სახეზე უდიდესი ტანჯვა ეხატათ, ტანჯვა, — არა სხეულის გვემით გამოწვეული, არამედ რაღაც არაბუნებრივი შინაგანი ტკივილის გამო. ასე სუულიერად დაცლილები ლასლასით შორდებოდნენ სანუკვარ სამშობლოს.

თითქოს ცასაც შეეცოდა ტყვეები და მათი საცოდაობით ატირდაო – ანაზად წვიმა წამოვიდა. მათრახებით აჭრელებულ ზურგებს საღებუნად დაეფინა ცის ცრემლები. წვიმამ მალევე გადაიღო. მზის ცელქმა სხივებმა ღრუბლების ჭუჭყურუტანებიდან ცნობისმოყვარე და შეშინებული თვალებით გამოიჭყიტა, თითქოს სურდათ შეემოწმებინათ – დედამიწაზე რაც ნახეს სინამდვილე იყო თუ მოეჩვენათ.

ტყვეები უცებ შეჩერდნენ. გეგონებოდათ ვიღაცამ უბრძანაო, ყველა შემობრუნდა, რათა საბოლოოდ დაენახათ და შორიდან დამშვიდობებოდნენ დედა სამშობლოს. უკანასკნელად გახედეს მშობლიურ ველებს, ტყეებს და როცა მზერა მთის წვერებს უწვდინეს, იქ, ცის თაღზე მთიდან მთამდე გადაშლილი ცისარტყელა დაინახეს. უმაღლესი მთები და აიძულეს ტყვეები მოუსავლეთის გზას გასდგომოდნენ. ბევრი წვალეების შემდეგ, როგორც იყო მიაღწიეს იმ სახელმწიფოს, სადაც ტანჯულ ტყვეებს ამიერიდან უნდა ეცხოვრათ.

გამოხდა ხანი. უცხო ქვეყანაში გადასახლებულმა ქართველებმა თანდათან აიშენეს სახლები, გააშენეს ბაღები და შეუდგნენ ხელახლა ცხოვრებას, თუმცა უსამშობლოდ. ისინი ცდილობდნენ ახალი საცხოვრებლები ისე მოეწყოთ, რომ შეძლებისდაგვარად თავიანთი კუთხე-კუნჭულისათვის დაემსგავსებინათ. იმ მოხუცმა, სხვა ხეხილთან ერთად, მიწაში სამშობლოდან მალულად წამოდებული ვაზის რქაც დარგო. მთელი სოფელი მოხუცთან ერთად დიდი ინტერესით ელოდა, თუ როდის გაიხარებდა ნერგი. მალე ვაზის რქას კვირტები დაებერა. გახარებული მოხუცი დღე-დღეზე ელოდა კვირტის ამოხეთქვას. ერთ დღესაც მოლოდინით აღსავსე მოხუცმა დახედა ვაზის რქას და მოულოდნელობისაგან კინაღამ გული შეუწუნდა. დაბერილ კვირტებს თითქოს ყურები ჩამოეყარათ. ამის შემხედვარეს ფეხები მოეკვეთა, ნერგის წინ მუხლებზე დაეცა და ჩუმი კვნესა აღმოხდა.

მალე მეზობლებმა გაიგეს, რაც მოხდა. მთელი სოფელი, უკლებლივ, მოხუცთან შეიკრაბა. ყველა რაღაცას ურჩევდა მოხუცს: ზოგი – მორწყვას, ზოგი – მიწის გაფხვიერებას, ზოგი კი – სულაც სხვა ადგილას დარგვას. მოხუცი თავჩაქინდრული იდგა მუხლებზე და ხმას არ იღებდა. იმ მომენტში, როცა მას ვაზის გადარგვა ურჩიეს, წამით გაირინდა, შემდეგ თავი ნელ-ნელა წამოსწია და გაცისკროვნებული თვალები ხალხს შეანათა:

– მეზობლებო, და-ძმანო, შვილებო! ჩვენი იმედი და ნუგეში, ჩვენი დედა-სამშობლოს გამლადებელი და დამტირებელი, ვაზი შეველას ითხოვს. მისი ხსნა თქვენს გულებზეა. დიახ, ის მიწა, რომელსაც მკერდით ატარებთ და გულის სითბოთი ათბობთ, მიწა, რომელიც გემიძლება, რომ გარდაცვლილებს გულზე დაგებნევათ, ზვარაკად უნდა შევწიროთ ჩვენს მარჩენალს. მხოლოდ ქართულ მიწაზე იხარებს საქართველოდან ჩამოტანილი ქართული ვაზი, მხოლოდ საკუთარ მიწაში გაიდგამს იგი ფესვს. ამიტომ,

მუხლმოდრეკილი უმორჩილესად გთხოვთ, ყველამ გაიმეტოთ თქვენთვის სალოცავად, სამშობლოს ხატებად ქცეული თქვენი გულის მიწა. შევარჩიოთ კოხტა ადგილი, მოვიხსნათ გულზე ჩამოკიდებული მიწა, დაუვგოთ ფიანდაზად და ჩავრგოთ შიგ ვაზის რქა. მე დარწმუნებული ვარ, იგი აუცილებლად გაიხარებს და ვაზად იქცევა. ვაზი კი, თანდათან, ჩვენი მცდელობით და ღვთის შეწევნით – ვენახად. ხოლო ქართველი, სანამ მას ვენახი ექნება, ქართველად დარჩება.

მოხუცი წამოდგა. დაკოჟრილ-დაძარღვეული მარჯვენით ჩამოიხსნა მკერდიდან მიწით სავსე ციციქნა ქისა და მოწიწებით ეამბორა. შემდეგ თითების კანკალით შეხსნა ქისას ღვედი და სათაყვანებელი, ავგაროზად ქცეული მიწა ხელის გულზე დაიყარა, ხელი მომუჭა, ნელ-ნელა წამოსწია, აღმოსავლეთიდან ამომავალ მზეს უსწორა და მოჭუტული თვალებით გახედა. თითქოს სურდა, მომჭუტულ ხელში მომწყვდეული მიწის და მზის მიღმა დედა სამშობლო დაენახა. დიდხანს იდგა ასე. ბოლოს ხელი შეატრიალა და ნელ-ნელა გაშალა. მუჭის ნაპრალიდან წამოსული მიწა მტვრის ნაკადად დაეშვა უცხო მიწაზე და ციციქნა ბორცვად წამოიმართა.

მოხუცის საქციელით დამუნჯებული ხალხი გახევებული შესცქეროდა ციციქნა ბორცვს, თითქოს ეს მიწა მოხუცის მუჭიდან კი არ დაიბნა, არამედ, მათი შეძრული გულებიდან სისხლის შადრევნად გადმოემგა და გულები დაუცარიელა. ცოტა ხნის შემდეგ გულის ფიცართან წვა იგრძნეს. მშობელი მიწა მოუწოდებდა მათ – გაემეორებინათ მოხუცის საქციელი. ხალხმაც აღარ დააყოვნა. სასოებით ამბორჰყვეს თავთავიანთი ქისები და ერთი ციციქნა მიწის ბორცვი საკმაოდ მოზრდილ ბორცვად აქციეს. მოხუცმა ხელის გულებით, თითქოს დიდი ხნის უნახავ შვილს ეფერებო, ნელ-ნელა გადაშალა ბორცვი, ფერება-ფერებით მოასწორა. შუაგულში ორმო ამოუღო. შემდეგ წამოდგა, მივიდა ვაზის რქასთან, დაინახა, თითებით ფრთხილად მოაცილა გარშემოყრილი მიწა, ხელში აიღო, მიიტანა ქართულ მიწასთან და შიგ ჩარგო, ისევ თითების ფრთხილი მოძრაობით შემოუყარა მიწა და დატკეპნა.

– წყალი! – არავისთვის მიუმართავს. ისე, ყველას გასაგონად წარმოთქვა.

უმაღლესი იმედი ყმაწვილი გავარდა და კოკით წყალი მოარბენინა. მოხუცმა გადარგულ ვაზის რქას წყალი დაუსხა, ჭურჭელი პატრონს დაუბრუნა, უსიტყვოდ შებრუნდა და სახლისკენ გაემართა.

იმ დღიდან, მოხუცი ყოველ დღით გამოდიოდა გარეთ, რწყავდა ნერგს, ჩამოუჯდებოდა გვერდით და ფიქრებში წასული ელოდა. ხანდახან ჩასთვლემდა და ქართულ მიწაზე ჩამომჯდარს მშობლიური კუთხე ესიზმრებოდა. უმაღლესი იმედი და გულის სიღრმიდან მწარე ოხვრა ამოხდებოდა.

ერთ დღესაც ნერგის მოსარწყავად გარეთ გამოსულ მოხუცს კვირტიდან ამოხეთქილმა პატარა ყლორტმა შემოსცინა.

– მეზობლებო! მეზობლებო! – აღელვებისაგან ხმა გაეზარა და ვაზის წინ მუხლებზე დაეშვა. არც კი შეუძნევეია თუ გადაახილ-გადმოახილზე როგორ შეიკრება მთელი სოფელი. აკანკალებული ხელით ძალიან ფრთხილად მიეფერა ახლად აფეთქებულ კვირტს და უნებურად წამოსცდა:

– მაღლობა შენდა უფალო, ღმერთო ჩემო, რათა განახარე ვაზი ესე, რგული ქართულსა მიწასა შინა, შენდა სადიდებლად.

– ამინ! – ერთხმად აღმოხდათ გარს შემოჯარულ და უსაზღვროდ გახარებულ თანამომხეთ.

მოხუცმა თავი ნელა წამოსწია. სიხარულისაგან აცრემლებულ-გაბრწყინებული თვალები მოძმეთა ცრემლიან თვალებს გაუსწორა. შემდეგ მხერა მათ თავებს გადააცილა, აღმოსავლეთით ამომავალ მზისკენ გააპარა და ცრემლიან წამწამთა მოჭუტულ ჭრილში მოცეკვავე ცისარტყელა აუციაგდა.

ცისარტყელის ქვეშ თუ გამოივლის, საქართველოში მოხვდება, სჯერა.

ოცნებით ზრდიან საკუთარ შვილებს

ფერეიდნელი ქართველი ჯგერაც.

ჯვარად შემორჩათ მკერდზე ნაშანთი, თვალთა უპეზე – ცრემლის ღარები, ხსოვნის ბილიკებს უწყალოდ შლიდნენ ულმობელ დროთა ავი ქარები.

გესლი იგემეს, ცრემლი იდინეს

მსხვერპლთა ულმობელ შაჰის დიდების, რწმენაც კი დასთმეს, მაგრამ სამშობლოს ვერ შეელივნენ ვერასდიდებით.

თვალთ უნახავს სიზმრად გხედავენ.

გულით ატარეს ხსოვნა ფერმკრთალი, საქართველოა მათი ოცნება –

ცრემლიან წამწამთ შორის გამკრთალი.

ასე შემორჩათ ოცნება გულში,

სინამდვილეა, განა არაკი!

ცისარტყელის ქვეშ თუ გამოივლის,

ჩაგეხუტება შენი ზვარაკი.

კახი, 14 მარტი, 2008 წ.

კეთილი მგზავრით – ჭირსა და სიხარულში...

გადახედავ ადამიანებს – სანაცნობო, სამეგობრო წრეს და უცბად თვალში ვიღაც მოგაკლდება, ხვდება, რომ ვიღაც მნიშვნელოვანი გამორჩა თვალის არეალს...

ასეთი ადამიანები ცოტანი არიან და მათ თვალის ჩინივით უნდათ გაფრთხილება...

დიანა გიგიაძე ერთი იმათგანია, ვისაც სულ ახსოვხარ და კეთილი მგზავრით თან დაგყვება ჭირსა და სიხარულში...

ტრიალებენ ჩვენ ირგვლივ თითქოს რაღაცით პოპულარული ადამიანები, ხედავ ყოველდღე მათ სახეებს ტელეეკრანებიდან, გაზეთის ფურცლებიდან, სხვადასხვა ტრიბუნებიდან, უყურებ მათ და ფიქრობ – რა გაუკეთებიათ, რისთვის გვეჩვენებენ გზაში, კვალში?!.. მხოლოდ თავიანთი თავების წარმოსაჩენად, თავის დასამკვიდრე-

ბლად, ცხოვრებისგან უფრო მეტი სიამოვნების გამო-საძალად... ადამიანებისთვის კი არაფერია მათი „საქმენი საგმირონი“...

დიანა გიგიაძე განსხვავებული ხედვისა და ქმედების ქალბატონია... მას საზოგადოების პატივი და სიყვარული არ აკლია, არც სილამაზეს და მომხიბვლელობა აქვს ვინმეზე ნაკლები, მაგრამ ამის გამო არ ქედმაღლობს, ზემოდან არავის უყურებს და ჩუმად, უანგაროდ აკეთებს ათასგვარ სიკეთეს, ისე, რომ თავადაც არ ახსოვს...

ზმირად მიფიქრია, რა აიძულებს ადამიანს, იყოს ასეთი, იცხოვროს სხვა ადამიანთა სევდით, ტკივილით, სიხარულითაც... ალბათ ერთადერთი რამ – ადამიანად ყოფნა ამ ქვეყანაზე...

ძალიან ალალი უნდა იყო, რომ უშურველად გაიღო, შეძლო, უშურველად გიყვარდეს... ძალიან დიდი სიკეთე დაეჭონდეს გულით... და თავადაც ბედნიერი იყო...

ასეთი გულით დადის დიანა გიგიაძე. ის უფალს უყვარს... ჩვენი ლამაზი მეგობარი და ერთი მშვენიერი ქალი, რომელიც უხდება ქუჩას, ქალაქს, სუფრას და უმისობა თავის პეწს, თავის სილადეს უკარგავს ყველაფერს...

ამიტომ ძალიან, ძალიან დიდხანს მინდა იყოს და იაროს ამ ქვეყანაზე, იაროს და ანთებდეს გარემოს ოქროსფერი თმებით, ლამაზი თვალებით...

უფალმა დალოცოს ჩვენი ლამაზი მეგობარი – დიანა გიგიაძე!

ჯუბა ლებელი

ეკატერინე ტუხაშვილის ნამუშევრები

„ანულის“ ეს ნომერი გამოდის
ლიანა გიგიაძის შემოწირულობით

კულტურულ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანულის“ რეკვიზიტებია:
ს/ს „საქართველოს ბანკი“, ბანკის კოდი: BAGAGE 22;
ანგარიშის ნომერი: GE81BG0000000306158900

მზია ხეთაგურის ახალი ლექსები

**ქართული ალპინიზმის მატინაეფან —
ივანე ჯაფარიძე: „უნდა დასრულდეს
ხვამლის შესახებ
სიცრუის გავრცელება“**

**ნინო ჩხიკვიშვილი — ტიკლიდან:
„წერილები ჩემს ემიგრანტ ვაჟს“**

მანია მახარაშვილის ლექსები

**გიორგი აღნიაშვილის
ნოველა — „აგარაკი“**

**შაკლინ სირაქე —
ილია ჭავჭავაძე და ჭაბუა ამირეჯიბი**

**გივი ჩიღვინაძის მოთხრობა —
„მოგონებანი წვიმიანი დღეებისათვის“**

მადონა დვალის ლექსები

**რუსული პოეზია —
თარგმნა მები მოლოდინვა**

ახეული — გაბაყისულის ხეული